

T.C İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BÜYÜK POSTANE İÇ DONANIMI VE

KORUMA SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömür KERİMOĞLU

Ana Bilim Dalı: MİMARLIK

Programı: MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON

EYLÜL 2018

T.C İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BÜYÜK POSTANE İÇ DONANIMI VE

KORUMA SORUNLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ömür KERİMOĞLU

1509220304

Tezin enstitüye Verildiği Tarih: 08 Ekim 2018

Tezin Savunulduğu Tarih: 07 Eylül 2018

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nadide SEÇKİN

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Rabia ÖZAKIN

Dr. Öğr. Üyesi Sevtap ELMAS

EYLÜL 2018

ÖNSÖZ

Günümüzde teknolojinin hızlı gelişimine bağlı olarak haberleşme; çoğunlukla elektronik posta ve mesaj şeklinde sağlanmaktadır. Mektuplaşma hemen hemen yok denecek kadar az olup, yaygın haberleşme belgeleri olan kartpostallar ise sadece sahalarda ya da müze girişlerinde göze çarpmaktadır. Yakın tarihte iletişimin kamusal mekânı olan postanelerin ziyaretçileri bu nedenle azalmış, tarihteki yerini almış olan ‘Posta Kutu’ları ise bilindiği üzere artık kullanılmamaktadır.

İstanbul’da ticaret ve yönetim yapılarının en çok bulunduğu semtlerden biri olan Eminönü’nde bulunan ve bu çalışmanın konusu olarak belirlenen Büyük Postane hakkında yapılan bu çalışmada, öncelikle tarihsel sürece ilişkin kaynak araştırması yapılmış ve yerinde yapılan görsel belgelemenin ardından özellikle iç mekân kurgusu incelenmiş ve izin verildiği ölçüde çizim yapılmıştır. Günümüzde tescilli bir kamu yapısı olan Büyük Postane aynı zamanda mimarisi ve haberleşmedeki tarihsel görevi ve nitelikleri ile korunması gerekli önemli bir yapıdır. Büyük Postane binasının iç mekân donanımı, yatay, düşey yapı elemanları ve mobilyaları genel tasarım ilkeleri ve malzemeleri açısından incelenmiş ve günümüzde kullanılan PTT hizmet bölümü ile özgün teknik donatı, araç ve gereçler ile mobilyaların tarihsel gelişimi dikkate alınarak Büyük Postane Müzesi’nde çalışmalar yapılmıştır.

Bu süreçte, bilgi ve tecrübesi ile her zaman beni en iyi şekilde yönlendiren ve eleştirileri ile katkı sunan danışmanım Prof. Dr. Nadide Seçkin’e, yapıya ait görsel, yazılı kaynak araştırmalarımnda, çalışmaya katkı sağlayan Büyük Postane teknik hizmet birimi çalışanı Ersin Erdemci’ye, İstanbul IV nolu KVTVKK denetmeni mimar Kemal Durmaz’a, İBB Atatürk Kitaplığında nadir eserler biriminde görevli olan İrfan Dağdelen’e teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca, çalışmamın her aşamasında anlayış gösteren ve beni destekleyen eşim Bülent Kerimoğlu’na çok teşekkür ederim. Tezimi, değerli vakitlerini aldığım çocuklarım Ulgar Mete ile Elif İris adına sunuyorum.

Eylül, 2018

Ömür Kerimoğlu

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	viii
TÜRKÇE ÖZET	xiii
YABANCI DİL ÖZET	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç	1
1.2. Kapsam ve Yöntem	1
2.OSMANLI DEVLETİ'NDE POSTA HİZMETİ VE HABERLEŞMENİN TARİHÇESİ	3
2.1. Haberleşme Yöntemleri ve Posta Örgütünün Kuruluşu	3
2.2. Osmanlı Devleti'nde Yabancı Postaneler	8
2.3. İlk Postaneler	12
2.4. Osmanlı Devleti'nde Telgraf Teşkilatı	21
2.5. Osmanlı Devleti'nde Telefon Teşkilatı	28
2.6. Osmanlı Posta Pulları	29

3. BİRİNCİ ULUSAL MİMARLIK AKIMI VE VEDAT TEK	35
3.1. Osmanlı Devleti'nde Akademik Mimari Eğitimin Başlangıcı	35
3.2. Birinci Ulusal Mimarlık Akımı	37
3.3. Vedat Tek'in Yaşamı Mimari Yapıtları	39
3.3.1. Vedat Tek'in Önemli Yapıtları	41
3.3.1.1. İzmit Saat Kulesi	41
3.3.1.2. Kastamonu Hükümet Konağı	41
3.3.1.3. Büyük Postane Binası	42
3.3.1.4. Büyük Postane Camisi (Hobyar Mescidi), Eminönü.....	42
3.3.1.5. Vedat Tek Evi	43
3.3.1.6. Defter-i Hakani Binası, Sultanahmet	44
3.3.1.7. Mesadet (Liman) Han Selanik Bankası, Eminönü	45
3.3.1.8. Fatih Tayyare Şehitler Anıtı	46
3.3.1.9. Halk Fırkası Mahfili (Binası)	47
4. BÜYÜK POSTANE	49
4.1. Büyük Postane'nin Yeri ve Mimari Özellikleri	49
4.2. Plan Özellikleri	56
4.3. Yapının Cephe özellikleri	61
4.3.1. Kuzey Cephesi	61
4.3.2. Batı Cephesi	63
4.3.3. Güney Cephesi	64
4.3.4. Doğu Cephesi	65

5. BÜYÜK POSTANE İÇ MEKAN DONANIMI	66
5.1. Büyük Postane Orta Hol (Sirkeci Postanesi)	66
5.1.1. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Kapılar	69
5.1.2. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Pencereleer	70
5.1.3. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Cam Tavan	71
5.1.4. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Kaplamalar	72
5.1.4.1. Çini Kaplamalar	72
5.1.4.2. Mermer Döşeme.....	73
5.1.4.3. Duvar Kaplama.....	73
5.1.5. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Sabit Mobilyalar	74
5.1.5.1. Banko	74
5.1.5.2. İlan Panoları	75
5.1.6. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Isıtma ve Aydınlatma Donatıları.....	75
5.1.6.1. Isıtma Sistem Donatısı.....	75
5.1.6.2. Aydınlatma	76
5.1.7. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Mobilyalar.....	78
5.1.7.1. Mektup Dolapları.....	78
5.1.7.2. Yazı Masaları.....	79
5. 2. Özgün Mobilyalar (Müze)	80
5.2.1. Nazır Masası (Müze)	80
5.2.2. Mektup Dolabı (Müze)	81
5.2.3. Nazır Dolabı (Müze).....	82
5.3. Bozulmalar ve Nedenleri	83

5.4. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Donanımındaki Bozulmalar	83
5.4.1. Kaplamalardaki Bozulmalar.....	83
5.4.2. Sabit Mobilyalardaki Bozulmalar.....	84
5.4.3. Kapı ve Pencereledeki Bozulmalar.....	84
5.4.4. Isıtma Ve Aydınlatma Donatısındaki Bozulmalar.....	85
5.4.5. Özgün Mobilyalardaki Bozulmalar.....	85
5.4.6. Ahşap Malzemedeki Bozulma Nedenleri ve Koruma Y..	87
5.4.7. Büyük Postane Binasında Yapılan Onarım Çalışmaları...	88
6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	91
KAYNAKÇA	93
EKLER	95
ENVANTER FİŞLERİ	119

KISALTMALAR

AAE	Alman Arkeoloji Enstitüsü
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C	Cilt
DBİA	Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi
h	Hicri
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
DBİA	Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi
İÜNEK	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kitaplığı
KVTVKK	Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu
PTT	Posta Telefon Telgraf
s	Sayfa
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCTA	Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TMMOB	Türkiye Mimarlar Mühendisler Odası Başkanlığı
UPU	Dünya Posta Örgütü

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Osmanlı Devleti Sınırları İçinde Bulunan Diğer Ülkelerin Posta Merkezleri Sayıları (Demir, 100-101)

Tablo 2.2. Osmanlı Devleti'nde Posta Merkezleri ve Kuruluş Tarihleri (Demir, 16)

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Atlı Ulak (Bezaz, 43)	3
Şekil 2.2. Peyk (Fenerci Mehmet Albümü)	5
Şekil 2.3. İstanbul'daki Yabancı Posta Merkezleri Haritası, 1913 (Cön, Gruhlke, 102)	10
Şekil 2.4. Ankara Alman Postanesi (AAE Fotoğraf Arşivi)	11
Şekil 2.5. Galata Alman Postanesi (AAE Fotoğraf Arşivi)	11
Şekil 2.6. Osmanlı Posta Tatarları,1898 (PTT Fotoğraf Arşivi)	12
Şekil 2.7. Memalik-i Osmaniye'nin Tatar Posta Haritası (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)	13
Şekil 2.8. Şehir İçi Çalışan Posta Tatarları, 1845 (Yazıcı,1639)	14
Şekil 2.9. Postane Hizmet Birimi İç Donanımı, (Abdullah Freres, PTT Ankara Pul Müzesi)	15
Şekil 2.10. Postane-i Amire, Eminönü Abdullah Freres (Ankara PTT Pul Müzesi).....	15
Şekil 2.11. Posta Nakli, Abdullah Freres (Ankara PTT Pul Müzesi)	16
Şekil 2.12. Postane-i Amire, Eminönü (PTT Fotoğraf Arşivi)	16
Şekil 2.13. Galatasaray Postanesi (PTT Beyoğlu Arşivi)	17
Şekil 2.14. Avrupa-yı Osmani Posta Haritası, 1902 (Ölçek 1/ 1000000 (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)	19
Şekil 2.15. Asya-i Osmani Posta Haritası, 1902 (Ölçek1/2000000) (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)	20

Şekil 2.16. İlk Telgraf Makinesi	22
Şekil 2.17. İlk İstanbul Telgrafhanesi, Soğukçeşme (Bezaz, 57)	23
Şekil 2.18. Telgraf Memur Mülazımı Mektebi, Soğukçeşme	25
Şekil 2.19. Avrupa-i Osmani Telgraf Haritası, 1909 (Ölçek 1/1000000) (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)	26
Şekil 2.20. Asya-i Osmani Telgraf Haritası, 1902 (Ölçek 1/2000000) (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)	27
Şekil 2.21. Osmanlı Devleti’nde ilk Filatelik iptal damgalarından “Tip II A noktalı damga”, 1864 yılında Tuğralı pulların iptali için kullanılmıştır. Noktaların ortasında “Deraliye” (İstanbul) kelimesi yazmaktadır (Brand, Ceylan, 23-24)	29
Şekil 2.22. Osmanlı Devleti’nde 1890-1919 yılları arasında pullar üzerinde bulunan damgalar. Bu damgaların üzerinde Postanenin ismi Türkçe (Eski yazı) ve Fransızca olarak şehir isimleri görülmektedir (Brand, Ceylan, 80-81).	30
Şekil 2.23. Aylı Ampir Pul, 17 Haziran 1890 (Ankara PTT Pul Müzesi)	31
Şekil 2.24 Posta Kutuları (Bezaz, 133, 135)	32
Şekil 2.25. İlk Postane Olan Postane-i Amire, 1916 (İstanbul, İBB)	33
Şekil 2.26. Yeni Postane Pulu (14 Mart 1913) (İstanbul, İBB)	33
Şekil 2.27. Tayyare Şehitleri Anıtı Pulu (1917-1918) (İstanbul, İBB)	33
Şekil 2.28. Yeni Postane Pulu, 1990 (İstanbul, İBB)	34
Şekil 2.29. Vedat Tek Pulu, 2002 (www.mimardernegi.com)	34
Şekil 2.30 PTT’nin Kuruluşunun 150. Yılı, 1990 (Prof. Dr. Nadide Seçkin)	34
Şekil 3.1. Sanayi-i Nefise Mektebi (Demirel 25)	36
Şekil 3.2. Mimar Kemalettin Bey	38

Şekil 3.3. Mimar Vedat Tek	38
Şekil 3.4. Arif Hikmet Koyunoğlu	38
Şekil 3.5. Mimar Vedat Tek (Süha Özkan)	39
Şekil 3.6. Vedat Tek Öğrencilik Yılları, (Restorasyon Yıllığı, 46)	41
Şekil 3.7. İzmit Saat Kulesi, 2018	41
Şekil 3.8. Kastamonu Hükümet Konağı, 2018	42
Şekil 3.9. Büyük Postane Binası	42
Şekil 3.10. Büyük Postane Camisi, 2018	43
Şekil 3.11. Vedat Tek Evi, 2017	44
Şekil 3.12. Defter-i Hakani Binası, 2010	45
Şekil 3.13. Mesadet (Liman) Han, Selanik Bankası, (Eminönü) 2018	46
Şekil 3.14. Fatih Tayyare Şehitleri Anıtı, 2018	47
Şekil 3.15. Halk Fırkası Mahfeli Binası, 2018	48
Şekil 4.1. Fatih, (TMMOB).....	49
Şekil 4.2. Posta ve Telgraf Nezaret Binasının Temel Atma Töreni, (Demirel, 226)	51
Şekil 4.3. Yığma Duvarlar, Döşeme Ve Demir Putreller (2018)	51
Şekil 4.4. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, Zemin Kat Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Beyazıt Arşivi, Evrak No: 93 112	52
Şekil 4.5. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, Birinci Kat Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Beyazıt Arşivi, Evrak No: 93 112	52
Şekil 4.6. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, İkinci Kat Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Beyazıt Arşivi, Evrak No: 93 112	53

Şekil 4.7. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, Üçüncü Kat Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Beyazıt Arşivi, Evrak No: 93 112	53
Şekil 4.8. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi - Ön Görünüş Çizimi Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı Beyazıt Arşivi	54
Şekil 4.9. Atatürk Kitaplığı Posta Nezareti İnşaatı (Albüm 663 / 5)	54
Şekil 4.10. Atatürk Kitaplığı (Albüm 663 / 7)	55
Şekil 4.11. Büyük Postane İnşaatı (PTT Arşivi)	55
Şekil 4.12. Atatürk Kitaplığı (Albüm 663 / 21)	56
Şekil 4.13. Büyük Postane, 2.Kat Planı Koridorlar (Büyük Postane, Teknik Hiz. Birimi)	57
Şekil 4.14. Büyük Postane, 2017	58
Şekil 4.15. Büyük Postane, Giriş sahanlığı yan kapılar, 2017	58
Şekil 4.16. Büyük Postane, Giriş Sahanlığından Postaneye Geçiş Holü, 2017...58	
Şekil 4.17. Büyük Postane Kat Merdivenleri	59
Şekil 4.18. Büyük Postane Kuzey-Güney Koridoru, 2017	59
Şekil 4.19. Büyük Postane 1. Kat Kuzey Koridoru, 2017	60
Şekil 4.20. Büyük Postane 2. Kat Kuzey Koridoru, 2017	60
Şekil 4.21. Büyük Postane 3. Kat Kuzey Koridoru, 2017.....	61
Şekil 4.22. Tuvaletler.....	61
Şekil 4.23. Büyük Postane Zemin Kat Yemekhane, 2017.....	61
Şekil 4.24. Büyük Postane Kuzey Cephesi, 2017	62
Şekil 4.25. PTT Müze Girişi ve Kubbe Görünüş, 2017.....	63
Şekil 4.26. Büyük Postane Batı Cephesi, 2018	64
Şekil 4.27. Büyük Postane Güney Cephesi, 2018	65

Şekil 4.28. Büyük Postane Güney Cephe Yemekhane Çıkışı, 2018.....	65
Şekil 4.29. Büyük Postane Doğu Cephesi, 2018	66
Şekil.4.30.Doğu ve Batı Cephesi Kademeli İç Pencere Görünüş, 2017	66
Şekil 5.1. Büyük Postane, İç Hol, 2017	68
Şekil 5.2. Büyük Postane, İç Hol Tarihsiz (PTT Arşiv Belgeleri)	69
Şekil 5.3 Ahşap Banklar, 2017.....	69
Şekil 5.4. Sirkeci Postanesi Ahşap Camlı Kapılar, 2017.....	70
Şekil 5.5. 1. Kat ve 2. Kat Pencere İç Görünüş, 2017.....	71
Şekil 5.6. Cam Tavan İç Görünüş, 2017	72
Şekil 5.7. Cam Çatı Üst Görünüş (Teknik Hiz. Birimi).....	73
Şekil 5.8. Çini Panolar, 2017	73
Şekil 5.9. Hiç Hol Mermer Döşeme, 2017	74
Şekil 5.10. Banko, 2017	75
Şekil 5.11. Banko İç Kısım, 2017	75
Şekil 5.12. İlan Panoları, 2017	76
Şekil 5.13. Büyük Postane Dökme Demir Kalorifer Petek, 2017	77
Şekil 5.14. Sarkıt Lamba, 2017	77
Şekil 5.15. Büyük Postane Hol Isıtma ve Aydınlatma Sistemi	78
Şekil 5.16. Mektup Dolabı PTT Müzesi, 2017	79
Şekil 5.17. PTT Müzesi'nde Sergilenen Halk Yazı Masası, 2017.....	80
Şekil 5.18. Halk Yazı Masası, 2017.....	80
Şekil 5.19. Nazır Masası, İstanbul PTT Müzesi, 2017.....	81
Şekil 5.20. Mektup Dolabı, İstanbul PTT Müzesi, 2017.....	82

Şekil 5.21. Nazır Dolabı, İstanbul PTT Müzesi, 2017.....	83
Şekil 5.22. Mermer Döşeme Üzerine Yapılan Muhdes Kaplama, 2017.....	84
Şekil 5.23. Cam Tavandaki Bozulmalar, 2017	84
Şekil 5.24. Bankodaki Bozulmalar, 2017	85
Şekil 5.25. Halk Yazı Masası Üzerindeki Bozulmalar, 2017.....	87
Şekil 5.26. Mektup Dolabındaki Bozulmalar, 2017	87
Şekil 5.27. Nazır Masası üzerindeki Bozulmalar, 2017.....	88
Şekil 5.28. Asansörler, 2017	91

ÖZET

Tezin çalışma konusu olan Büyük Postane; bir kamu yapısı olup, İstanbul'da Tarihi Yarımada'da Fatih ilçesi, Hobyar Mahallesi, Yeni Postane Caddesinde, 24 pafta, 424 ada, 14 parselde yer almaktadır. Yapı, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.07.1995 tarih ve 6848 sayılı kararıyla belirlenen Kentsel ve Tarihi Sit Alanı içinde bulunmaktadır. Tescilli olan yapı, I. (birinci) derece koruma grubu içerisinde yer almaktadır.

Büyük Postane, Osmanlı Devleti'nin geç döneminde inşa edilen ve Birinci Ulusal Mimarlık Akımı üslubunu yansıtan kamu yapılarının ilk örneğidir. Yapının mimarı Vedat Tek'dir. Yapı, tüm yönüyle (mimari üslup, plan, yapım tekniği, malzeme, iç mekân tasarımı ve mobilyalar) dönem özelliklerini taşımaktadır. Yapıyı bu bağlamda incelediğimizde; çalışma altı bölüme ayrılmıştır.

Birinci bölümde, çalışmanın amaç, kapsam ve yöntemi açıklanmıştır.

İkinci bölümde, Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda Batılılaşma hareketleri kapsamında gelişen ve değişen haberleşme biçimleri ve mekânları özetlenmiştir.

Üçüncü bölümde, Büyük Postane binasının mimarı Vedat Tek'in yaşamı ve eserleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Dördüncü bölümde, Osmanlı Devleti'nde 20. yüzyıl başından bu güne haberleşme mekânı olarak kullanılan Büyük Postane yapısının mimari özellikleri ve iç mekan tasarımı açısından işlevselliği değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde, Büyük Postane merkez hol iç mekan donanımı ile yapı unsuru olan kapı ve pencere açıklıkları, döneme ait mobilyaların biçim ve malzeme nitelikleri saptanmaya ve belgelenmeye çalışılmıştır. Ayrıca iç mekan bileşenlerindeki bozulmalar ve nedenleri ile binada daha önce yapılmış olan onarım çalışmaları yasal mevzuat ve kararlar çerçevesinde özetlenmiştir.

Altıncı ve son bölümde ise sonuç değerlendirmesi yapılarak Büyük Postane binasının geleceğe aktarılmasında özgün değerlerinin korunmasına ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:

Posta, Büyük Postane, Vedat Tek, Birinci Ulusal Mimarlık Akımı, Kamu Yapıları.

ABSTRACT

The Grand Post Office, the subject of the thesis, is a public building, and it is located in the Historical Peninsula, at the district of Fatih, neighborhood of Hobyar, Yeni Postane Avenue, plot no. 24, block no. 424, parcel no. 14. The building is within the Urban and Historical Protected Area, determined upon the decision of the İstanbul No. I Cultural and Natural Heritage Preservation Board, issued on July 12, 1995 and under no. 6848. The registered building is under 1st (first) degree preservation.

The Grand Post Office is the oldest one of the public buildings constructed during the late Ottoman State era, representing the First Turkish National Architectural Style. The building was designed by Architect Vedat Tek, and it has all the characteristics of the period in all aspects (architectural style, plan, construction practice, materials, inner space design and furniture).

The present study consists of six chapters.

In chapter one, the purpose, scope, and method of the study are explained.

In chapter two, communication methods and locations in the Ottoman Empire are summarized, in the frame of the developing and changing daily life within the scope of the Westernization movements of the 19th century.

In chapter three, the life and works of Vedat Tek, the architect of the Grand Post Office are mentioned in brief.

In chapter four, determination and drawings of the period furniture used in the public space of the Grand Post Office, which was used in the Ottoman Empire as a communication location since early 20th century until the present day, were made, and efforts were displayed to determine and document door and window apertures in the inner space, as examples of constructional components, with their forms and materials.

In chapter five, it was aimed to identify and document the Big Post Office central hall interior equipment and door and window spaces together with design and material qualifications of the period. In addition to that, deformation of the interior components and their reasons, together with repairs conducted on the building in the past are summarized within the context of legal legislation and decisions.

Lastly, in chapter six, the final chapter, a final evaluation was made, and suggestions with regard to the preservation of the unique values of the Grand Post Office were made, while the building is being carried into future.

Keywords:

Post, The Grand Post Office, Vedat Tek, the First National Architectural Style, Public Buildings.

1. GİRİŞ

1.1. Amaç

Osmanlı Devleti'nde 20. yüzyıl başından bugüne haberleşme yönetim ve hizmet merkezi olarak kullanılan Büyük Postane, kamusal mekân ve bu mekân bileşenleri açısından özgün nitelikleri ile günümüze ulaşmış önemli bir kamu yapısıdır.

Ülkemizde kamu yapılarının ilk örneklerinden biri olan Büyük Postane binasının işlevselliği açısından ele alınarak değerlendirildiği bir akademik çalışma bulunmamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, Osmanlı Devleti'nde posta sisteminin gelişimi ve mekânsal kullanımı dikkate alınarak Büyük Postane yapısının toplum kullanımında olan iç mekânı ve yapı elemanları önem kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamında, tarihsel gelişimi içinde Büyük Postane geçirmiş olduğu onarımlar ile özellikle kamusal iç mekânında etkili olan bileşenlerinin yazılı ve görsel belgelendirilmesi yapılarak özgün değerleri ile korunmasına dikkat çekmek amaçlanmıştır.

1.2.Kapsam ve Yöntem

Tezin kapsamı, haberleşme alanındaki gelişmelerin tarihçesi, Büyük Postane yapısının konumu ve mimari yapısının yazılı ve görsel kaynaklardan araştırılması, kamusal iç mekânda kullanılan döneme ait mobilyaların tespiti ve çizimlerinin yapılması, iç mekândaki kapı ve pencere açıklıklarının biçimi ve malzemesinin saptanması ile koruma sorunlarının çözümüne ilişkin önerilerle bir değerlendirme yapılmasını içermektedir.

Bu çalışmada, bir kamu yapısı olarak inşa edilmiş binanın, mimari üslubu ve mimari özelliklerinin yanı sıra iç donanımı ve kullanılan mobilyalar işlevsellik (günümüzde halen kullanımda olması) açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda yapılan saha çalışmalarında yerinde incelenme, fotoğraf çekimi, ölçüm yapılması, iç donanımda

yer alan mobilyalar ile özellikli kapı ve pencere tiplerinin belgelendirilmesi yapılmıştır. Kaynağı belirtilmeyen çizim ve fotoğraflar bu çalışmanın yazarına aittir.

Bu çalışma sürecinde, konuya ilişkin yazılı ve görsel kaynak taraması yapılan merkezler arasında; İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi, Büyük Postane Müzesi Arşivi, Galatasaray Postanesi, Ankara PTT Pul Müzesi ve Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün Fotoğraf Arşivi yer almaktadır. Ayrıca, birçok yazılı ve görsel kaynak kullanımının yanı sıra yapının mevcut durumu ve iç donanımı yazım ve fotoğraflar ile belgelenmiştir. Ölçümlerde çelik metre, lazer metre ve plastik metre ile profil tarağı kullanılmıştır.

2. OSMANLI DEVLETİ'NDE POSTA HİZMETİ VE HABERLEŞMENİN TARİHÇESİ

2.1. Haberleşme Yöntemleri ve Posta Örgütünün Kuruluşu

Haberleşme tarihi araştırıldığında haberleşmenin toplumların gelişim süreci ile bağlantılı olduğu görülmektedir. İletişimde en önemli unsur olan konuşma, insanlar arasında bağ kurma ve süreklilik açısından ilk sırada yer almıştır. İlk çağlarda iletişim insan duyusu olan göz, kulak ile işaretleşme ve seslenme şeklinde yakın mesafeler için genel yöntem olarak kullanılmıştır. Topluluk halinde yaşama ve yerleşik düzene geçişle birlikte haberleşme şekilleri değişmiş ve çeşitlenmiştir. Haberleşmenin gelişim süreci; ateş ve duman, duraklama noktalarından gönderilen ok, boru, davul ve tamtam¹, mağara resimleri, ulak², güvercin, mektup, telgraf, telefon, radyo, televizyon ve internet şeklinde sıralanmaktadır (Bezaz, 3-4).

İlk çağlarda Dünya üzerindeki topluluklar farklı coğrafyalara nüfus ettikten sonra aradaki mesafe artmış haberleşmede haberin hızlı ve kısa sürede yerine ulaştırılması önem kazanmıştır. Ülkeler ve sınırlar belirlenince ülke içi ve dışına mesaj ulaştırmak ve haber almak için koşucular ve atlı haberciler (ulak) uzun mesafelerde görevlendirilmiştir (Şekil 2.1.) (Bezaz, 6).

Şekil 2.1. Atlı Ulak (Bezaz 43)

¹Tamtam: Afrika yerlilerinin çaldığı davul (TDK).

²Ulak: Haber götüren kimse, haberci (TDK).

Tarihte uzun süre hüküm sürmüş devletlerin haberleşme sistemine önem verdiği ve gelişimine katkı sunduğu görülmektedir. Haberleşme ihtiyacı doğrultusunda birçok ülkede sürekli ve güvenli bir haberleşme yapılabilmesi amacıyla yeni yollar ve konaklama merkezleri yapılmıştır.

Türklerde Posta, ilk kez Orta Asya'daki göçün Anadolu'ya ve diğer kıtalara düzenli ve sürekli bir şekilde yapılabilmesi için kendileri tarafından geliştirilmiştir. Türkler haberleşmede ilk haberleşme şekli olarak hız kazanmak amacıyla, belli mesafelere "Höyük" adı verilen tepeciklerde ateş yakma yöntemini kullanmışlardır. Ulak sistemini ise VII. Yüzyıldan itibaren kullanmaya başlamışlardır (Bezaz, 17).

Selçuklu Devleti'nde haberleşmeye büyük katkısı olan kervansaraylar, Selçukluların Anadolu'da XIV. yüzyılın başına kadar hüküm sürdüğü dönemde, İpek yolu bu bölgelerden geçtiği için yollar üzerine her 30-40 kilometrede bir kale, konak menzilleri ve kervan kabilelerinin her türlü ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapılmıştır (Halaçoğlu, Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme, 10).

Osmanlı Devleti haberleşmede, Selçuklu Devleti'ndeki posta haberleşme sistemini kullanmış ve geliştirmiştir (Bezaz, 46). Osmanlı Devleti'nde haberleşme hizmetleri, postaneler kurulmadan önce "Ulak-menzilhane" sistemine dayalı olarak sağlanmıştır. Anadolu ve Rumeli'de Osmanlı Devleti'nin eyaletleriyle olan haberleşmesi ve dolayısıyla merkezi idarenin taşrayla iletişimi bu teşkilat aracılığıyla sağlanmıştır. Osmanlı Devleti'nde menzilhanelerin³ teşkilatlandırılması Kanuni Sultan Süleyman Dönemi'nde (1520-1566) sistemli bir şekilde düzenlenmiştir. Teşkilatın organize bir şekilde çalışması için menzillerin koşullanacağı yollar ana ve tali yol olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir. Menzil teşkilatının düzenli bir şekilde işleyişi bu yolların bakımı ve güvenliğinin sağlanması ile sürdürülmüştür (Halaçoğlu, Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme,7).

Menzilhaneler konaklama imkânı sağlayan yapılar olarak devletin resmi haberleşme menzilleri, askeri menzilleri ve nakil menzilleri olmak üzere üç farklı amaca hizmet etmiştir.

---

³Menzilhane: Konak yeri, hayvan değiştirilen yer. (TDK) Osmanlı Devleti'nde "menzil" adı verilen bu yapılanmaya, Emevi, Abbasi ve Mısır Memluk Devletlerinde "Berid", Moğollar ve İlhanlılarda "Yam", Safevilerde "Çaparhane" olarak isimlendirilmektedir (Halaçoğlu, Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı, 168-169).

Menzilhaneler konaklama imkânı sağlayan yapılar olarak devletin resmi haberleşme menzilleri, askeri menzilleri ve nakil menzilleri olmak üzere üç farklı amaca hizmet etmiştir. Ulak hükmü ile işleyen haberleşme menzilleri kaza ve kasaba merkezlerinde, ordunun yiyecek ve içeceğinin sağlanması gayesiyle hizmet veren askeri menziller ise askeri istihbarat için yerleşim alanlarının dışında kurulmuştur. Nakil menzilleri özellikle kervansaray ve hanlar olmak üzere ticaret mallarının nakli ve hac kabilelerinin durak noktaları olarak tesis edilmiştir (Halaçoğlu, Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme, 17)

Posta yolları üzerinde bulunan menzilhanelerde yeterli sayıda at, araba, deve, menzil emirleri, posta tatarları ve sailer⁴ görev yapmıştır. Farklı mesafelerde bulunan menzilhaneler buldukları yerin iklim şartları ve topoğrafyası göz önünde bulundurularak inşa edilmiştir (Halaçoğlu, Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme, 6).

Haberleşme teşkilatında görev yapan posta tatarları ve çavuşlar atlı ulaklar, sarayda görevli olan peykler⁵ ise yaya ulak olarak haberleşme sistemi içinde görev alan habercilerdir. Resmî haberleri ulaştırmada ve istihbarat için çalışan peykler, padişahın emirlerini gerekli yerlere hızlı bir şekilde iletmislerdir (Bezaz, 47-48).

Şekil 2.2. Peyk (Fenerci Mehmet Albümü)

---

⁴Sai: Çalışan. Devletçe posta idaresinin kurulmasından evvel mektup ve emanet getirip, götüren kimseler (TDK).

⁵Peyk: Osmanlı saray teşkilatında, sultanların maiyetinde bulunan, mesajları uzak mesafelere koşarak iletmekle görevli sırma işlemeli elbiseli, mücevherli gümüş kuşak ve altın hançer kuşanmış, ellerinde teber ve başlarında sorguç olan haberci (TDK).

18. yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı Devleti'nde görülen yenileşme ve devlet örgütünü düzenleme çalışmaları ile yeni bir döneme girilmiştir. Haberleşme alanındaki gelişmelerden halkın da yararlanması 1839 yılında Tanzimat'ın ilanından sonra 23 Ekim 1840 tarihinde kurulan Posta Nezareti'nin ve yeni Posta Nizamnamesinin yürürlüğe girmesiyle başlamıştır (Yazıcı, 1638).

Tanzimat'ın ilanına kadar halkın haberleşme ihtiyacını özel hizmet veren sa'i, kiracı, katırcı ve emanetçi denilen araçlar ücret karşılığında gerçekleştirmiştir (Yazıcı, 1639).

Posta Nezareti'nin kurulmasındaki en önemli neden ülke sınırları içerisindeki postaların devlet kontrolünde olması ve tek merkezden yönetilmek istenmesidir. Yeni kurulan Posta Nezareti, halkın mektup ve emanet (para) paketlerinin Osmanlı sınırları içinde taşınmasını hedeflemiş ve sağlamıştır. İlk Posta konvoyları İstanbul'dan Edirne'ye 28 Ekim 1840, Anadolu'ya ise 2 Kasım 1840 tarihinde gönderilmiştir. Şehir dışına haftada bir gün posta seferi çıkmıştır (Yazıcı, 1640).

Osmanlı Devleti'nde kara yolunun yanı sıra gemi postacılığı ile posta nakli yapılmıştır. Gemi postacılığında posta gönderilen ilk şehirler Trabzon ve Erzurum'dur. 1859 yılında posta hizmetlerinde kullanılmak üzere iki vapur satın alınmıştır. Bu vapurlara Sür'at ve Gemlik isimleri verilmiştir. Temmuz 1963 tarihinde Sahil Postaları kurulmuştur (Yazıcı, 1644).

Yeni kurulan posta teşkilatının çalışma koşulları ve kurallarını düzenleyen ilk Posta Nizamnamesi Fransız Posta Kanunu'ndan yararlanılarak 16 Kasım 1840 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Nizamname ile başlangıçta kağıt olan mektup, evrak ve takvim gibi paketler taşınmıştır. Birinci posta kanununa göre; mektup göndermek isteyen kişi yakın bölgede ise, mektubunu postaneye teslim eder, adi veya taahhütlü olduğunu belirtir, memur tarafından alınan mektup tartıldıktan sonra uygun ücret karşılığında alınmaktadır. Memur tarafından alınan ücret kırmızı mürekkeple mektubun üzerine yazılarak zarfın bir kenarına da mektubun cinsine göre siyah boyalı mührü basarak dolaba yerleştirmektedir. Posta çıkarıldığı gün mektuplar ve diğer posta maddeleri iki saat önce gidecekleri yerlere göre ayrılıp her birine bir numara verilerek işlem tamamlanmaktadır. Bu numaralara göre cetvellere sırayla her birinin isim ve ağırlığı göre alınan ücret kaydedilmektedir. Diğer postanelerden

gönderilen mektupların ücreti ise aynı işlemler yapılmak koşuluyla mektup alıcısından alınarak yerine ulaştırılmıştır (Bezaz, 62).

Posta Nezareti kurulduktan sonra ilk posta hizmetleri sadece evrak postacılığını kapsamıştır. İkinci Posta Nizamname ile posta havalesi, akça ve ticari eşya taşımacılığına düzenleme getirilmiştir. İkinci Nizamname Avrupa posta kanunlarının incelenmesi sonucu 15 Temmuz 1871 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamıştır (Demirel, 221).

1882 yılında yürürlüğe giren Üçüncü Posta Nizamnamesi ile mektup dağıtma hizmetinin ücretsiz yapılması kabul edilmiştir. Bu uygulama sadece mektuplar ve bazı evrak için geçerli olmuştur. Diğer posta emanetlerinin ücreti ise alıcısına ait olarak düzenlenmiştir Nizamname uygulanmaya başladıktan sonra mektup ve telgrafların zamanında alıcısına ulaşmasını sağlamak için mektup dağıtımını yapan görevliler için teftiş amaçlı müfettişler görevlendirilmiştir (Demirel, 221).

Posta Nezareti kuruluşundan sonra önce Ticaret Nezareti'ne, sonra Nafia (Bayındırlık) Nezareti'ne bağlı olarak hizmet vermiştir. Posta Nezareti 21 Eylül 1871 tarihinde Telgraf Müdürlüğü ile birleştirilerek Posta ve Telgraf Nezareti ünvanını almış ve II. Abdülhamid Dönemi'nde Dâhiliye Nezareti'ne bağlı bir kurum olarak çalışmaya devam etmiştir (Yazıcı, 1640).

II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden sonra bazı kurumlarda isim değişikliği yapılmıştır. Bu kurumlar arasında Posta Nezareti de yer almıştır. Kurumun 13 Temmuz 1909 tarihinde ünvanı Posta ve Telgraf Müdüriyeti Umumiyesi olarak değiştirilmiş ve Maliye Nezaretine bağlı olarak hizmet vermiştir. Haberleşme hizmetlerine telefon hizmetlerinin eklenmesinin ardından 1911 yılından itibaren bağımsız Nezaret olan kurum Posta Telgraf ve Telefon Nezareti ünvanını almıştır (Demirel, 232)

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında Posta Teşkilatı'nın büyük hizmetleri olmuştur. Milli Mücadele zamanında haberleşmede kullanılan şifreli telgraflarla güvenli iletişim sağlanmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra PTT hizmetleri millileştirilerek, yabancı postaneler kapatılmış tüm haberleşme ağı devlet denetimine girmiş ve kurumsal kimliğine kavuşmuştur (Geçmişten Günümüze Posta, 3).

2.2. Osmanlı Devleti'nde Yabancı Postaneler

Osmanlı Devleti'nde yabancı posta hizmetleri 18. yüzyılda başlamıştır. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Osmanlı Devleti arasında yapılan Pasarofça Ticaret Antlaşması (Temmuz 1718) ile başlayan yabancı posta örgütlenmesi 20. yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna kadar devam etmiştir. Bu antlaşmanın 118. maddesi gereğince ilk kez Avusturya Devleti'nin Osmanlı Devleti sınırları içerisinde kurye hizmeti vermesine izin verilmiştir. İlk Avusturya Postanesi ise 1746 yılında İstanbul'un Karaköy semtinde açılmıştır. Osmanlı Devleti'nin karşılıklı olarak posta hizmeti yürüttüğü bir diğer ülke olan Rusya ile yapılan İstanbul Denizcilik ve Ticaret Antlaşması'nın (1783) hükümleri doğrultusunda Rus posta kuruluşları Osmanlı topraklarında faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu iki antlaşma ülke sınırları içerisinde posta hizmetlerinin yürütülmesi ve yabancı postanelerin kuruluşunda temel oluşturmuştur (Cön-Gruhlke, 13-14). Osmanlı Devleti sınırları içinde diğer ülkelere ait posta kuruluşları sırasıyla Avusturya, Rusya, İtalya, Fransa, İngiltere, Almanya, Mısır Eyaleti, Yunanistan, Polonya ve Romanya tarafından açılmıştır (Demir, 18). Bkz. Tablo 2.1.

Tablo 2.1. Osmanlı Devleti Sınırları İçinde Bulunan Yabancı Ülkelerin Posta Merkezleri Sayıları (Demir 100-101)

Ülke	Posta Merkezi Sayısı
Avusturya	33
İtalya	6
Rusya	18
Fransa	18
İngiltere	7
Almanya	5
Mısır	3
Yunanistan	10
Romanya	1
Polonya	1

Yabancı postaneler hizmet verdiği ilk yıllarda Osmanlı postalarının gelişmesine ve yaygınlaşmasına katkı sunmuş, yabancı ülkeler ile haberleşmede köprü oluşturmuştur. Osmanlı Posta Örgütünde haberleşme alanındaki gelişme ve yeniliklerine karşın yabancı postanelerin varlığı bu ülkeler ile yapılan antlaşmalar gereği devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nde 1840 yılında posta örgütünün kurulmasından 22 yıl sonra ülke sınırları içindeki postane sayısı; Rumeli'de 25, Anadolu'da 26 ve Suriye ile Arabistan'da 6 olmak üzere toplamda 57 olarak belirtilmektedir (Demir, 18).

1874 yılında Dünya Posta Birliği'nin (UPU) kurucu üyelerinden biri olan Osmanlı Devleti'nde yerli posta hizmetleri, yapılan düzenlemeler ve fiyat indirimleriyle ülkedeki yabancı posta kuruluşları ile rekabet sağlanabilmiştir. Haberleşme gizliliği ve dışa bağımlı olarak yürütülen yabancı posta hizmetlerinin sonlandırılması konusunda defalarca girişimde bulunulmasına karşın Osmanlı Devleti 1884 yılında yabancı postaneleri kapatma kararı almış, ancak gelişen tepkiler üzerine bu karar uygulanamamıştır (Cön Gruhlke, 15-16).

Osmanlı Devleti'nde 1914 yılına kadar yabancı postane şubelerini kapatma girişimleri tekrar etse de uygulama aynı şekliyle devam etmiştir. Dünya Posta Birliği'nin standartları ölçüsünde yaygın haberleşme ağı kurulamadığından dolayı yabancı postane hizmetlerinden de yararlanılmaya devam edilmiştir. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan (30 Ekim 1918) sonra bu durum devam etmiş, kapitülasyonların genişlemesi ile İtilaf Devletleri tarafından yeni postaneler açılmıştır. Daha önce şubesi olmayan Polonya ve Romanya da postaları durumdan yararlanarak İstanbul'da birer postane açmışlardır (Şekil 2.3.). Yabancı postanelerin kesin olarak kapatılma kararı, Lozan Antlaşması'nın (24 Temmuz 1923) 113. maddesi gereğince yabancı devletlerin posta merkezlerini kapatmayı kabul etmesiyle son bulmuştur (Demir, 138).

Şekil 2.3. İstanbul'daki Elçilikler ve Yabancı Posta Merkezleri Haritası, 1913 (Cön Gruhlke, 102)

Şekil 2.4. Ankara Alman Postanesi (AAE Fotoğraf Arşivi)

Şekil 2.5. Galata Alman Postanesi (AAE Fotoğraf Arşivi)

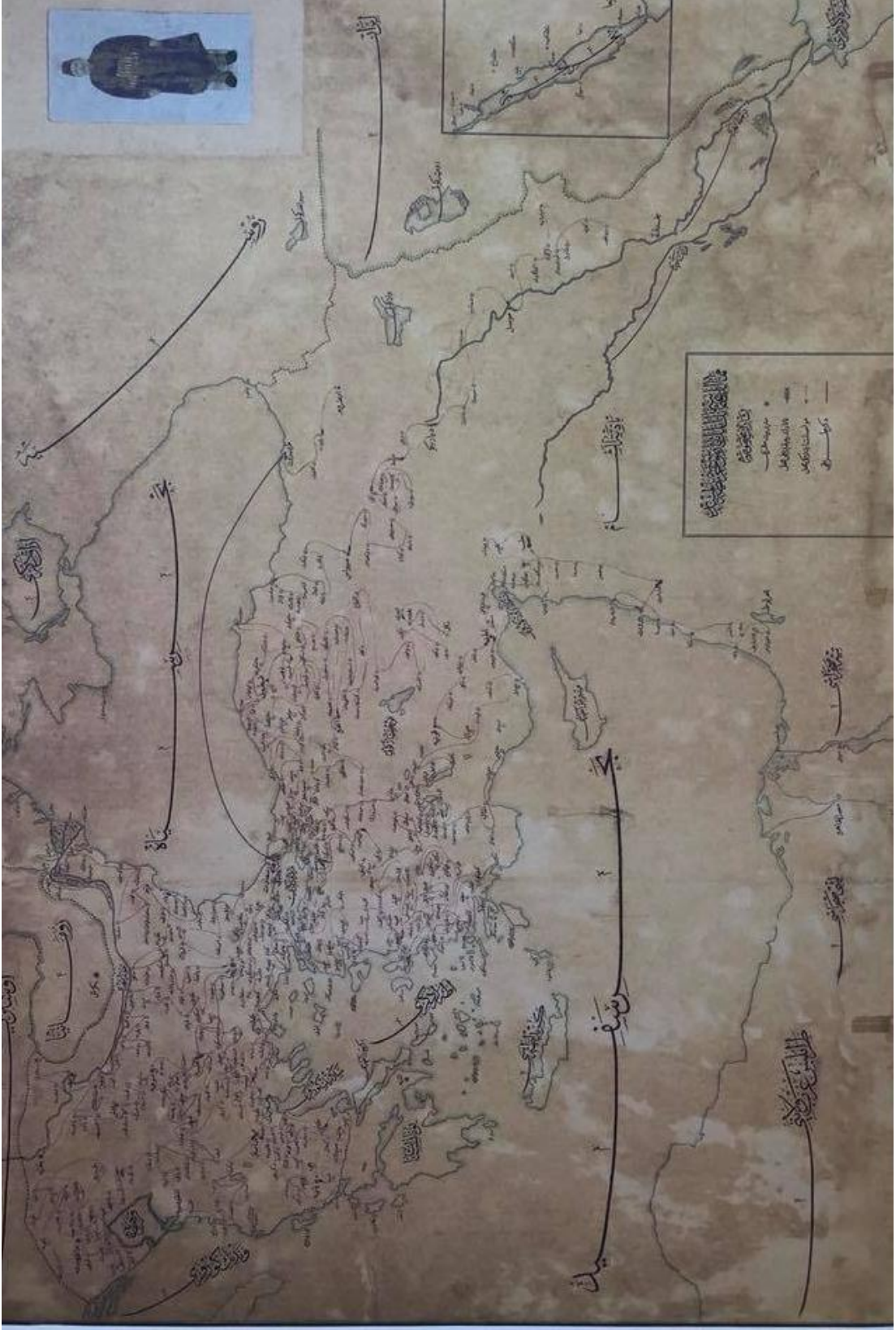
2.3. İlk Postaneler

Osmanlı Devleti'nde Posta Nezareti kurulduktan sonra taşrada haberleşme hizmeti olan "ulak-menzilhane" sisteminin yerini postaneler almıştır. Taşrada ilk açılan postane Edirne merkezindedir (Yazıcı, 1639). Devlete ait ilk postaneler küçük yapılar olup, satın alınan ya da kiralananan mevcut yapıların postaneye çevrilmesi ile oluşturulmuştur (Yazıcı, 1641). Genel postaların kurulması ile posta taşımacılığı yine "tatarlar" aracılığıyla devam etmiştir. (Şekil 2.6) Mevcut tatarlar arasından 100 tatar seçilerek bunlardan birisi seferleri düzenlemek üzere "Tatar Ağalığına" atanmıştır. Tatarlar, "Postane-i Amire" adı altında kurulan Posta idaresine bağlı olarak çalışmışlardır (Yazıcı, 1638).

Şekil 2.6. Osmanlı Posta Tatarları, 1898 (PTT Fotoğraf Arşivi)

Şekil 2.7. Osmanlı'nın ilk tatar posta haritasıdır. Haritada müdürlük merkezleri, tatarın ilk çıktığı yerler ve ulaştığı yerler ile deniz yolları işaretlenmiştir. Harita, balkanlar, Karadeniz ve Azak denizi ile Anadolu, Suriye, Irak, Mısır ve Libya'yı kapsamaktadır.

Şekil 2.7. Memalik-i Osmaniye'nin Tatar Posta Haritası (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)

Şekil 2.8. Şehir İçi Çalışan Posta Tatarları¹, 1845 (Yazıcı, 1639)

Posta Nezareti'nin bünyesinde posta hizmetinin kuruluş çalışmalarını yürütmek üzere kurulan Posta Komisyonu başkentte postane ve posta idare merkezi olarak geniş bir yer temin etmek, ayrıca vilayetlerde posta şubeleri açmakla görevlendirilmiştir. Bu komisyonun çalışmaları ile İstanbul'da 23 Ekim 1840 tarihinde "Postane-i Amire" açılmıştır. İlk postane olan Postane-i Amire, Eminönü'nde Yeni Cami avlusunda ve Evkaf'a ait olan ve daha önce Cizyehane² olarak kullanılmış olan eski bir yapıdır (Yazıcı, 1640). Posta Nezareti ve İstanbul Postanesi'ni içinde bulunduran bu yapının posta idare binası olarak seçilmesinin sebebi, şehrin kolay ulaşılabilir bir noktasında bulunması, Sirkeci Tren Garı'na kısa mesafede yer alması, ticaret merkezlerine ve sahile yakın olmasıdır. Bina iki katlı ahşap bir yapıdır. Üst katı yönetim ve alt kademe birimlerine, alt katı ise posta işlemlerinin yapıldığı, İstanbul Postanesi'ne ayrılmıştır. Postane ilk açıldığında İstanbul'da Nazır dahil 9 görevli ve 15 posta tatarı olmak üzere toplam 24 memur görev yapmıştır (Yazıcı, 1641).

---

¹Posta Tatarlığı 1Nisan 1918 yılında posta işletme sisteminden kaldırılmıştır (Nesimi Yazıcı, "Ulaştırma ve Haberleşme -Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta Örgütü". (İstanbul: 1985) 1648.

²Cizye: Müslüman olmayan ve bülüğa ermiş erkek halktan himaye edilmeleri ve askerlik hizmetinden muafiyetleri dolayısıyla, yılda bir kez alınan bir baş vergi (TDK).

16 Kasım 1840 tarihli Posta Nizamnamesi'nde; postaneler genellikle şehir merkezlerinde, dolaplı, rafların bulunduğu birer odadan ibaret hizmet veren şubeler olarak kurgulanmıştır. (Şekil 2.9) Posta kanununda tüm posta şubelerinin giriş kapısının üzerinde “postane” yazısı yer alacak, çalışma saatleri ve posta ücretlerini gösteren listeler askıda olacaktır şartı yer almıştır. Bu birimlerde görev yapanların, çalışacağı bölüm ile postaneye gelenler arasında paravan bir kapı ya da pencere olması koşulu getirilmiştir. Posta işlemleri için kullanılacak araç ve gereçler ise alıcıya ulaştırılacak emanetleri tartmak için terazi, toplanan paraların saklanacağı ve işlem defterlerinin konulduğu sandık, muşambalar ve mühürlerdir (Yazıcı, 1641).

Şekil 2.9. Postane Hizmet Birimi İç Donanımı, Abdullah Freres Albümü (Ankara PTT Pul Müzesi)

Şekil 2.10 Postane-i Amire, Eminönü, Abdullah Freres Albümü (Ankara PTT Pul Müzesi)

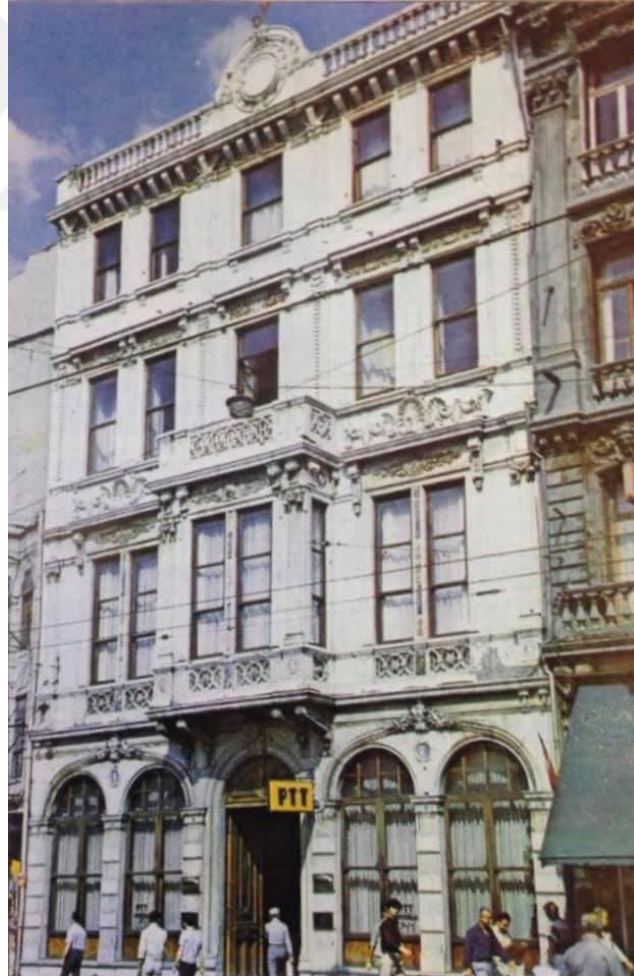
Şekil 2.11. Posta Nakli, Abdullah Freres Albümü (Ankara PTT Pul Müzesi)

Ahşap ve iki katlı olan postanenin hacim olarak yetersiz kalması, posta giderlerinin maliyetinin azaltılması, haberleşme birimlerinin aynı yapı içerisinde yürütülmesi gereği ile 1890 yılında bina yıktırılarak yerine, günümüzde İş Bankası Müzesi olan betonarme bina inşa edilmiş ve 5 Mart 1893 tarihinde hizmete açılmıştır (Bezaz, 60). (Şekil 2.12) Yeni Cami avlusundaki Postane Nezaret binası 1917 yılına kadar paket postanesi olarak hizmet vermiş, Türkiye İş Bankası'nın İtibar-ı Milli Bankası ile 1927 yılında birleştirilmesiyle bina banka şubesi olarak kullanılmış, 2005 yılından itibaren ise İş Bankası Müzesi'ne dönüştürülmüştür (Kayserilioğlu, Kuntay, 281).

Şekil 2.12 Postane-i Amire, Eminönü (PTT Fotoğraf Arşivi)

Postane-i Amire'nin merkez postane olarak hizmet vermesinin yanı sıra İstanbul'da ilk postaneler arasında önemli bir yere sahip olan Galatasaray Postanesi aynı zamanda sivil mimarlık örneğidir. Bina 1875 yılında Tüccar Theodor Sıvacıyan tarafından konut olarak inşa ettirilmiştir. 1907 yılında, Posta Telgraf Nazırı Hüseyin Hasip Efendi döneminde satın alınarak Beyoğlu Posta Telgraf Merkezi olarak hizmete girmiştir. Bir süreliğine Alman ve İngiliz radyo şirketi postanenin bir katını kullanmıştır. 1943-1944 yılları arasında İstanbul radyosu yayınlarını bu binadan yapmıştır. Kagir olarak inşa edilen bina bir bodrum, bir zemin, üç tam kat ve bir çekme kat olarak inşa edilmiştir. Yapının alanı 340 m²'dir. Binanın dış cephesi mermer kaplama olup üzerleri kabartma ve oymalarla süslenmiştir (Yasa Yaman, 371-372). Yapı Aralık 2009 tarihinden bu yana Galatasaray Müzesi olarak hizmet vermektedir.

Şekil 2.13. Galatasaray Postanesi, (PTT Beyoğlu Arşivi)

Osmanlı Devleti'nde Posta Merkezleri ve kuruluş tarihleri Tablo 2.2'de verilmiştir.

Tablo 2.2. Osmanlı Devleti'nde Posta Merkezleri ve Kuruluş Tarihleri (Demir, 16)

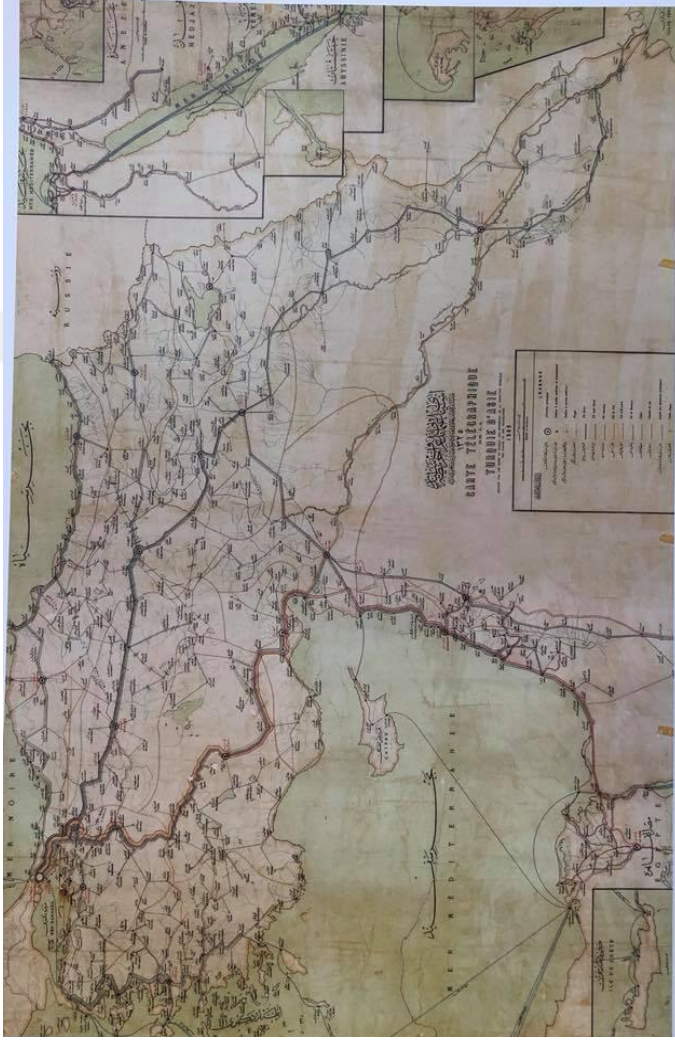
Kuruluş Tarihi	Rumeli	Anadolu
1256 (1840)	Deraliye (İstanbul)	Bursa
	Edirne	-
	Filibe (Bulgaristan)	-
	Yanya (Yunanistan)	-
1257 (1841)	Kalas	Adana
	Niş (Sırbistan)	Ankara
	Siruz	Beyrut (Lübnan)
	Selanik (Yunanistan)	Halep (Suriye)
	Varna (Romanya)	Şam (Suriye)
	-	Kayseri
1258 (1842)	-	Konya
	-	Diyarbakır
	-	Erzurum
	-	İzmir
	-	Kütahya
	-	Sivas
	-	Trabzon
	-	Bağdat (Irak)
	-	Musul (Irak)
1259 (1843)	Manastır (Makedonya)	Samsun
	Sofya (Bulgaristan)	-
	Vidin (Bulgaristan)	-
1260 (1844)	Şumnu (Bulgaristan)	Kastamonu
	-	Harput (Elazığ)
1261 (1845)	Tırnova (Bulgaristan)	-
1262 (1846)	Yenişehir (Bursa)	Alanya (Antalya)
		Egin (Erzincan)
		Isparta
		Tosya (Kastamonu)

Şekil 2.14. ve Şekil 2.15.'te verilen haritalar, Osmanlı Devleti'ndeki posta merkezleri Avrupa ve Asya olarak göstermektedir.

Şekil 2.14. Avrupa-yı Osmanlı Posta Haritası, 1902 (Ölçek 1/ 1000000 (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)

*Harita 1902 tarihindeki Osmanlı Devleti'nin Balkan toprakları ile Anadolu'nun Marmara ve Ege bölgesini kapsamaktadır. Haritanın alt kısmına Trablusgarp bölgesi de eklenmiştir. Haritada Posta yolları ve merkezleri ayrıntılı olarak işaretlenmiştir.

Şekil 2.15. Asya-i Osmani Posta Haritası, 1902 (Ölçek1/2000000) (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)

**Haritada Anadolu, Suriye, Irak, Mısır bölgeleri yer almaktadır. Haritada posta yolları ve merkezleri ayrıntılı olarak işaretlenmiştir.

2.4. Osmanlı Devleti'nde Telgraf Teşkilatı

Dünyada telgrafın icadı elektrik akımının enerjisinden faydalanılarak yapılmıştır. Haberin kısa zamanda uzak mesafelere iletilmesi haberleşme tarihi açısından büyük bir gelişmedir. Amerikalı Samuel F.B. Morse, 1835 yılında telgraf makinesini icat ederek, iletişim alanına büyük bir katkı sunmuştur. “Mors Alfabesi”¹ diye anılan bir alfabeyi geliştirmiştir. İlk telgraf ile haberleşme 1843’de Washington-Baltimore arasındaki (353 mil=568 km) hattın kurulmasıyla birlikte gerçekleşmiştir. Bu hattın kullanılmaya başlamasıyla Amerika ve Avrupa’da telgrafçılık hızla yayılmaya başlamıştır (GGPTT, 187).

Osmanlı Devleti 19. yüzyıl’da diğer ülkelerdeki haberleşme alanındaki gelişmeleri takip etmiş ve II. Mahmud döneminde haberleşmede önemli bir yere sahip olan telgraf hattını kurmuştur. Osmanlı-Rus Savaşı (1828-1829) sırasında telgrafın ilkel modeli olan “semafor” isimli alet denenmiş, bu ilk denemede iletişim mesafesi olarak Boğaziçi ve çevresi ile Karadeniz’den İstanbul’a mesaj gönderilmiştir. Kullanılan “semafor” için o dönem İstanbul’da bulunan İskoçyalı yazar olan Charles Macfarlane, “çapraz, hareketli çubukla tahta bir sırk” tanımlamasını yapmıştır (Demir, 51).

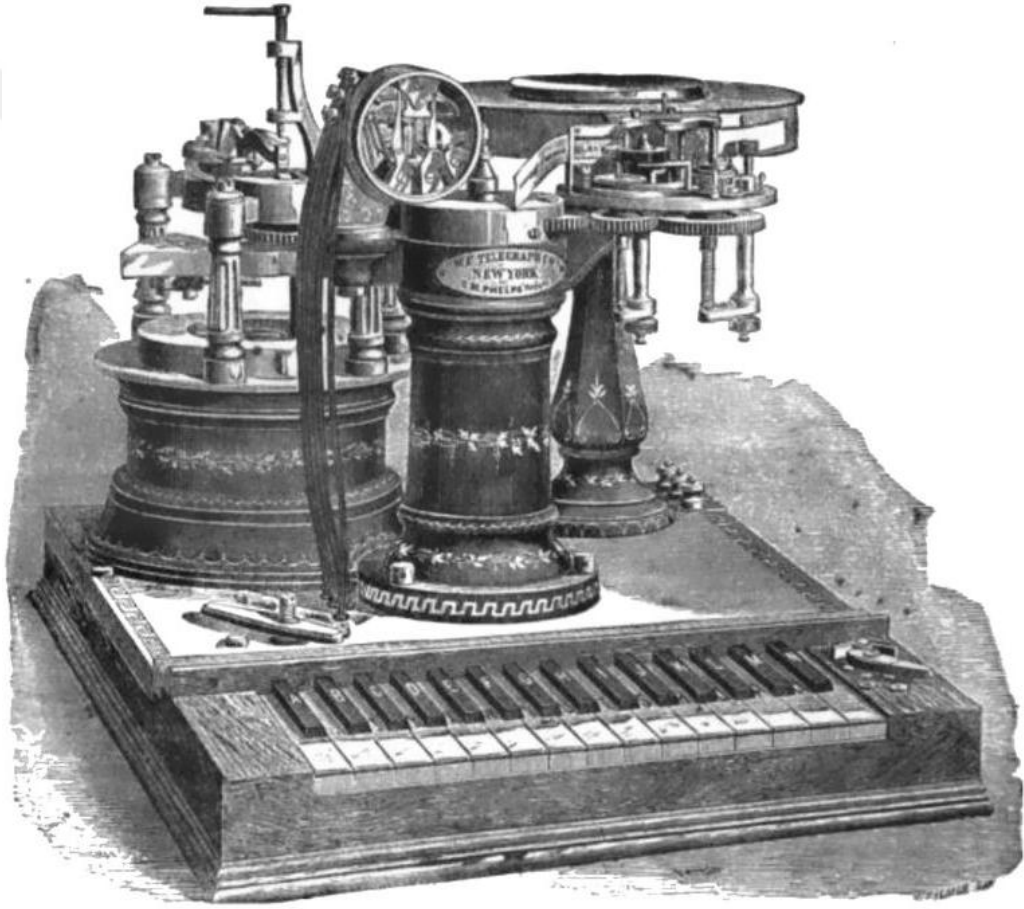
Ülkemizde ikinci deneme ise 1839 yılında Samuel Morse ile çalışmış olan Chamberlain adlı bir Amerikalının getirmiş olduğu elektrikli telgraftır. Kurulum aşamasında dönemin Robert Koleji Müdürü Cyrus Hamlin’inde bulunduğu denemede aletin çalışması ile ilgili çıkan sorunlar (işleyişinin yavaş olması, kağıdı işaretleyecek uçların kağıdı çizmesi) nedeniyle uygulama başarılı olamamıştır. Bir diğer girişim 1947 yılında Osmanlı Devleti’ne madencilik okulu açmak için gelen Profesör Jeolog J. Lawrence Smith’in İstanbul ile yakın bir şehir arasında telgraf hattı kurmak istemesiyle, Amerika’dan iki adet getirtilen telgraf makinasının Sultan Abdülmecid (1839-1861) gözetiminde çalıştırılmasıdır (Demir, 51-52).

---

¹Mors Alfabesi: Kısa ve uzun işaretler ile bunlara karşı gelen ışık veya sesleri kullanarak bilgi aktarılmasını sağlayan bir haberleşme yöntemidir. Samuel Morse tarafından 1835 yılında oluşturulmuştur. (www.tarihiolaylar.com)

Abdülmeçid başarılı olan bu girişim karşılığında Profesör J. Lawrence Smith'i ödüllendirmek istemiş fakat J. Lawrence Smith ödülü kabul etmemiştir. Bu ödülün Telgrafın mucidi (1835) olan Samuel Morse'a gönderilmesi konusunda öneride bulunmuştur. Samuel Morse gönderilen hediyeye karşılık geliştirilmiş Morse makinasının bir benzerini Sultan Abdülmeçid'e göndermiştir. Sultan Abdülmeçid yurtdışından gelen bu makineyi Askeri Mühendislik Okulu'na bağışlamıştır. Osmanlı Devleti'nde telekomünikasyonun gelişmesi adına yapılan bu girişimlerin devamı gelmemiş ancak 1854 yılından sonra telgraf kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır (Demir, 52).

Şekil 2.16. İlk Telgraf Makinesi (www.thoughtco.com)

Osmanlı-Rus Savaşı ile başlayan Kırım Savaşı'nda Fransızlarla birlikte hareket eden İngilizler 10 Nisan 1854 tarihinde dünyanın en uzun telgraf hattını (340 mil=547 km) sualtına döşemiştir. Kırım Yarımadası'ndaki Balaklava ile Bulgaristan-Varna arasındaki bu sualtı kablosunun ardından Fransızlar tarafından karadan Varna-

Rusçuk ile Varna-İstanbul hattı döşenmiştir. Bu hatlar askeri amaçla kullanılmıştır (Demir, 53).

Telgraf hatlarının kurulması ile ilgili önerileri değerlendirmek adına 1854 yılında Dahiliye Nezaretine bağlı bir Telgraf Komisyonu kurulmuştur. Komisyonda 1954 yılının Haziran ve Eylül aylarında İstanbul- Edirne- Şumnu hatlarıyla Edirne-Filibe-Sofya-Niş hatlarının yapımı ihaleye çıkarılmıştır (Demir, 53).

Telgraf hizmetlerinin yürütülmesi için Bab-ı Ali yakınında Soğukçeşme’de mimar Fosatti tarafından iki odalı bir taş bina inşa edilmiştir. (Şekil 2.15.) İlk Telgrafhane işletmesi ve İlk Telgraf Müdürlüğü uzun süre bu yapıda işlerini yürütmüştür. 1871 yılında Posta Nezareti ve Telgraf Müdürlüğü birleştirilince hacim olarak binalar yetersiz kalmış ve yeni eklemeler yapılmıştır. Telgraf hatlarının Osmanlı Devleti topraklarında yayılmaya başlamasıyla devlet içerisinde bürokratik yapılanmada değişiklik olmuştur (Demir, 54).

Şekil 2.17. İlk İstanbul Telgrafhanesi, Soğukçeşme (Bezaz, 57)

Telgrafın başka amaçla kullanımı ise ülkemizde başka bir alan olan rasathane gözlem evlerinde yapılan gözlemlerin İstanbul merkezine telgraf aracılığı ile iletilmesidir. İstanbul, merkeze gelen bilgileri her sabah telgrafla Viyana, Berlin, Paris, Roma, Petersburg ve Macaristan rasathanelerine bildirmiştir. Avrupa'daki rasathaneler de telgraf hattı ile İstanbul merkeze aynı alandaki bilgileri iletmiştir. Osmanlı Devleti'nde doğuda halkın telgraf hizmetlerinden yararlanması için demir yollarının bölgede yaygınlaşması beklenmiş, ancak yüksek telgraf ücretlerinden dolayı konu yeterince ilgi görmemiştir (Demir, 55).

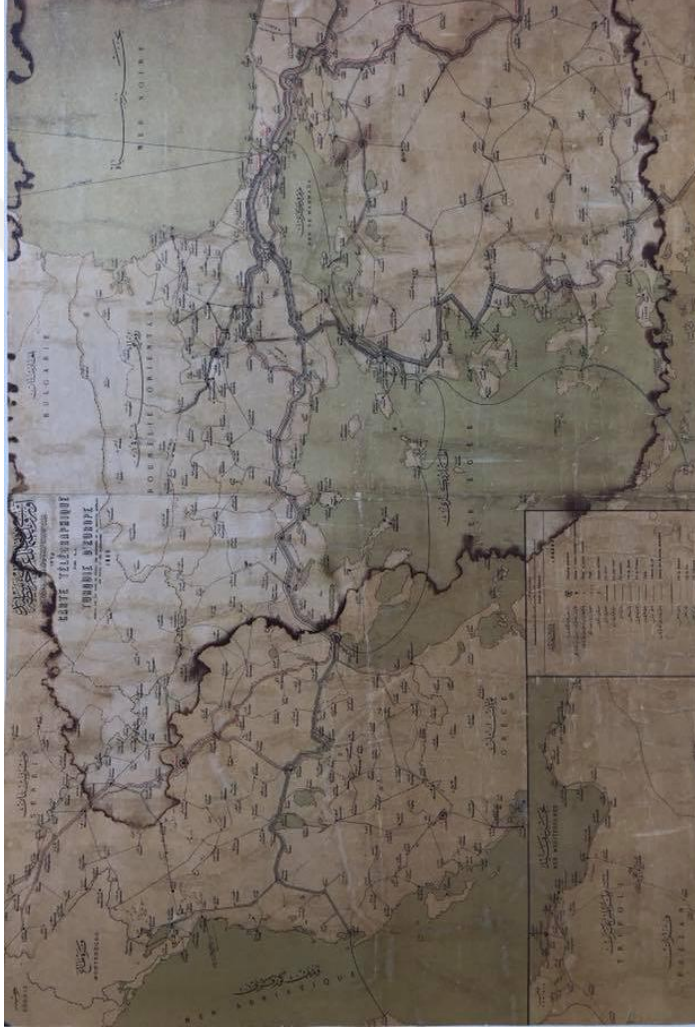
Osmanlı Devleti'nde telgraf kullanımının yaygınlaşması için kurulan telgraf ağını yabancı ülkelerin teknik elemanları yapmıştır. Denetim ve bakımlarını yerli memurların öğrenmeleri için eğitim alınmış olsa da teknik açıdan dışa bağımlılık belli bir süre devam etmiştir. Morse makinalarında Latin alfabesinin kullanılması, telgraf dilinin Fransızca olması telgraf işletmelerinde dışa bağımlılığın en büyük nedenleri arasındadır (Demir, 59-60).

Telgraf müdürlüğünün kurulmasından (1855) iki yıl sonra toplanan mecliste personel yetiştirilmesi ile ilgili iki Nizamname yayınlanmış, telgraf dilinin Türkçeleştirilmesi konusunda başarılı çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Türkçe telgraf alfabesi kurulmuştur. Yabancı devletlerin telgraf hizmetlerindeki hâkimiyetine son vermek düşüncesiyle 1861 yılında yayınlanan Nizamname ile Telgraf Memur Mülazımı Mektebi açılmıştır (2 Ocak 1861). (Şekil2.18) Bu mektepte eğitim süresi iki yıl olarak belirlenmiştir. Okulda telgraf tekniğinin tarihi, elektrik teorileri, pillerin yapılışı ve kullanışı, elektrik akımı, mıknatıs konuları, telgraf aletlerinin kullanım şekilleri, postaların düzenlenmesi, iletişim ağının kurulması, muhasebe yöntemi, telgraf haberleşmesi, telgraf işletmesi ve yönetmelikleri belli başlı isimli dersler müfredatta yer almıştır (Demir, 60- 61).

Şekil 2.18. Telgraf Memur Mülazımı Mektebi, Soğukçeşme (www.tersçitacom)

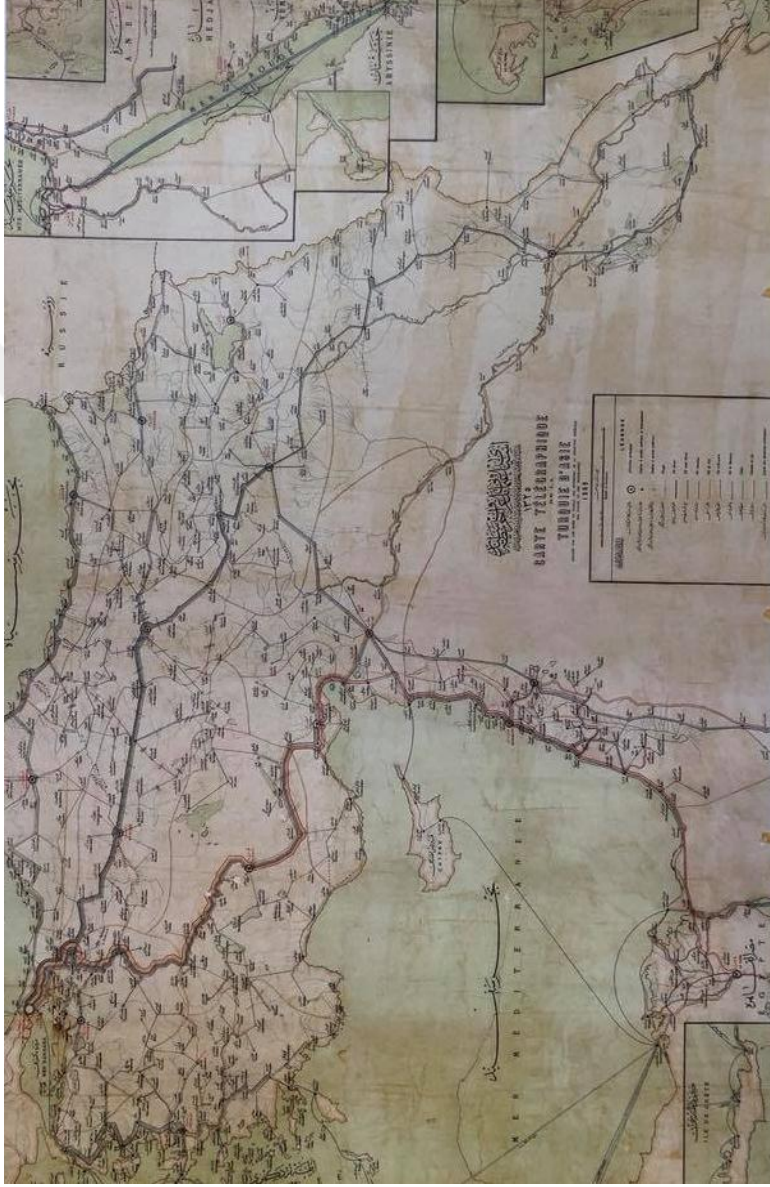
Ülkemizde telgraf makinesinin üretimine 1869 yılından sonra geçilmiştir. Yerli telgraf makinelerinin ve parçalarının üretimi ve telgraf hizmetlerinin ihtiyacını karşılamak amacıyla o dönemde telgraf müdürü olan Fevzi Bey'in çabalarıyla Mayıs 1969'da Telgraf Fabrikası kurulmuştur. Ahşap bina olan yapı günümüzde adli tıp binasının yerinde bulunan ve "terzihane" adıyla bilinen yapıdır. 1877 yılında yeni düzenlemeler yapılarak yabancı telgraf memuru arama zorunluluğu ortadan kalkmış personel sıkıntısı olduğundan yerli eğitilmiş personel yetiştirme politikası uygulanmaya konularak daha geniş bir kitlenin telgraftan yararlanması sağlanmıştır (Demir, 64-65).

Şekil 2.19. Avrupa-i Osmani Telgraf Haritası, 1909 (Ölçek 1/1000000) (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)

---

*Haritada imparatorluğun Batı Anadolu ile Adalar Denizi Rumeli toprakları ve Trablusgarp ve bölgesindeki telgraf merkez ve hatları gösterilmiştir.

Şekil 2.20. Asya-i Osmani Telgraf Haritası, 1902 (Ölçek 1/2000000) (İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu)

**Haritada Anadolu, Suriye, Irak, Mısır, Kıbrıs ve Girit gösterilmiştir. Ayrıca kenarına Kızıl Deniz sahili Aneze, Hicaz ve Yemen eklenmiştir.

2.5. Osmanlı Devleti'nde Telefon Teşkilatı

Amerikalı Graham Bell tarafından basit bir alet sayesinde sesin iletilmesi yöntemiyle telefon bir iletişim aracı olarak 1876 yılında kullanılmaya başlamıştır (Demir, 154).

Osmanlı Devleti'nde telefonun kullanımı ile ilgili çalışmalar ise 1877 yılında Telgraf Fabrikasında Emil Efendi tarafından bir telefon makinesini imal edilmesi ile olmuştur. İlk telefon hattı Telgraf Fabrikası ile Nezaret Binası arasına çekilmiştir (Demir, 155).

Posta ve Telgraf Nezareti Telefon kullanımına ilişkin kurulumu 1881 yılında Soğukçeşme 'deki Nezaret Dairesi ile Yeni Cami'deki ahşap postane arasına tek telli bir telefon hattı çekerek gerçekleştirmiştir (Yazıcı, 1651).

II. Abdülhamid döneminde Galata Liman idaresi ile Kilyos'daki Tahlisiye servisi arasındaki telefonun dışındaki bütün hatlar padişah emriyle kaldırılmış ve telleri toplatılmıştır (16 Ağustos 1886). Osmanlı Devleti'nde II. Meşrutiyet'in ilanına kadar telefon ve makinelerinin ülkeye sokulması yasaklanmıştır (Demir, 156).

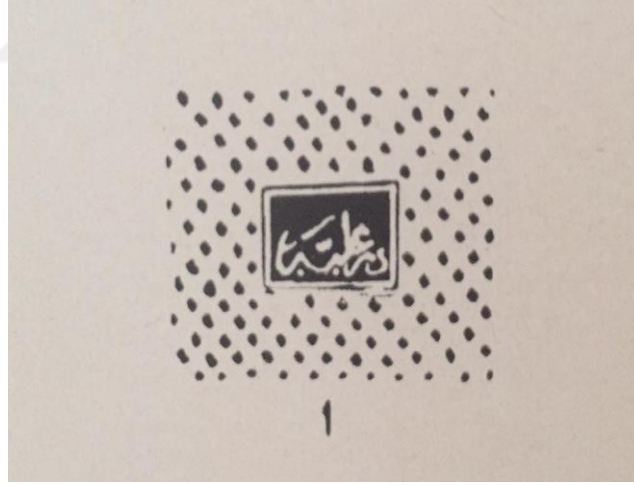
Posta ve Telgraf Nezareti Ekim 1908 tarihli bir yazı ile telefon işlemlerinin tespit edilmesi ve maliyetinin hesaplanmasını istemek üzere bir ihale açmıştır. 16 teklifin yapıldığı bu ihalede uygun görülen şirket Western Electric Company firmasıdır. Osmanlı Devleti'nde ilk telefon santrali Sirkeci'deki Büyük Postane binasında kurulmuştur. Sirkeci'deki bu santralden başta nezaretler olmak üzere devletin önemli dairelerine 28 kola ayrılan telefon hattı döşenmiştir. 1909 yılından itibaren kurulan bu hatlar, telefon ile resmi haberleşmenin başlangıcı olmuştur. Daha sonraki yıllarda Maliye Nezareti'nin izniyle taşradaki resmi daireler ve belediyeler telefon ile haberleşme olanağından yararlanmıştır. Devletin önemli merkezlerinde kullanılan telefon hatları halkın 1911 yılında çıkan bir kanun ile halkın kullanımına açılmıştır (Demir ,157-158).

2.6. Osmanlı Posta Pulları

Pullar posta ücretlerinin standardını belirlemek ve posta işlemlerini kolaylaştırmak amacıyla özel teknik ve malzeme ile hazırlanan posta materyalidir. Geçmişte ve günümüzde iletişim ve tanıtımda bilgi kaynağı olarak yararlanılan pullar koleksiyon malzemesi olarak da önemli bir yere sahiptir.

Pulun tedavüle çıkış tarihine kadar mektuplar her postanenin kendine ait mührü ile damgalanmıştır. Pulun kullanılmasına (13 Ocak 1863) kadar olan bu dönem Prefilâtelik “Mühür devri” olarak tanımlanmaktadır (Geçmişten Günümüze PTT, 169).

Osmanlı Devleti’nde posta işlemlerinde kullanılmış posta mühürleri ve damgaları ait oldukları yer isimlerini taşıması ve özellikle Osmanlı Devleti’nden ayrılmış ülkelerde (Arnavutluk, Bulgaristan, Irak, İsrail, Kıbrıs, Libya, Lübnan, Mısır, Romanya, Suriye, Suudi Arabistan, Ürdün, Yemen, Yugoslavya, Yunanistan ve Rusya’nın Batum şehri) kullanılan ilk pullar sayılması açısından pulculuk tarihinde ayrı bir öneme sahiptir (Brandt, Ceylan, 9-15) (Şekil 2.21).

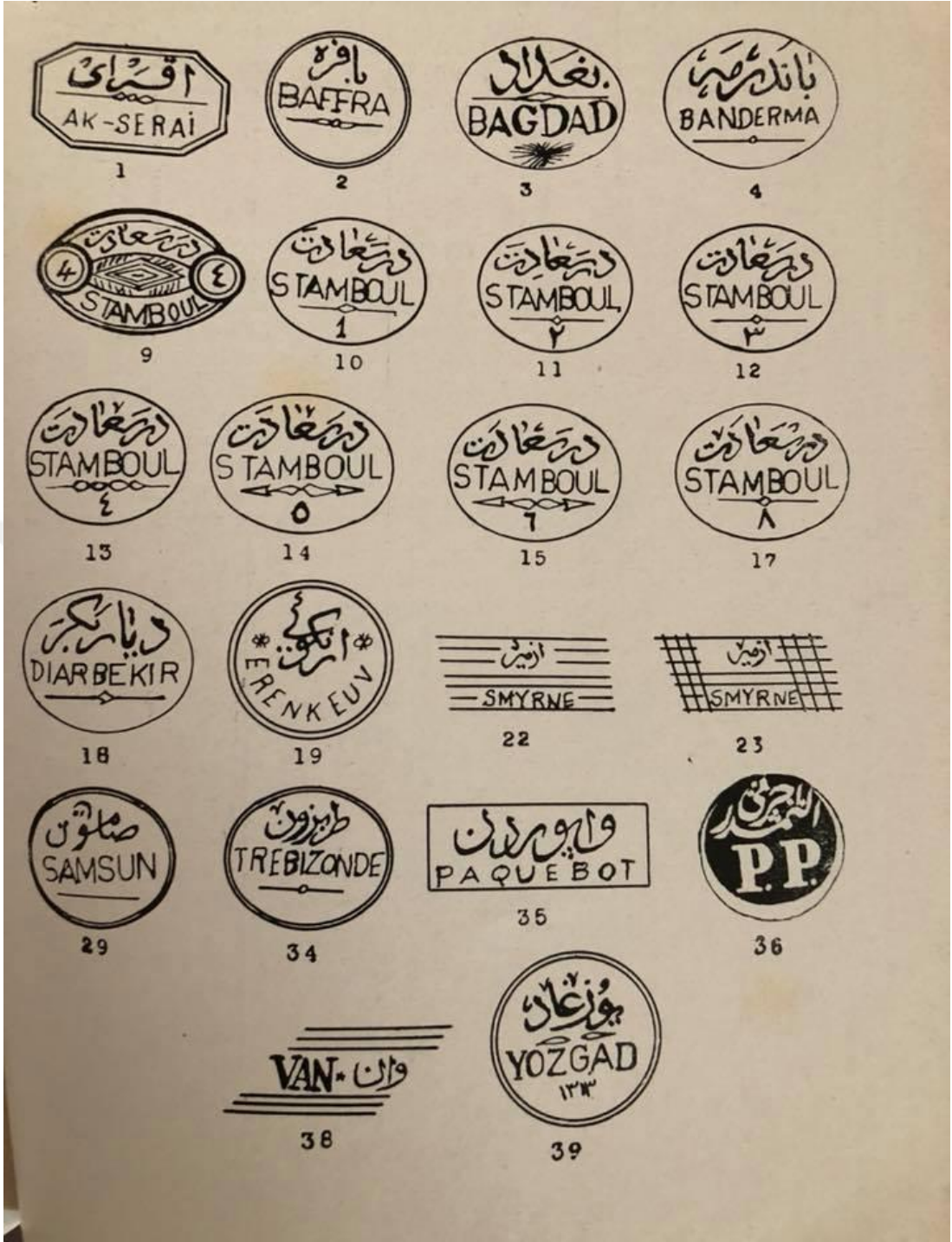

Şekil 2.21. Osmanlı Devleti’nde ilk Filatelik¹ iptal damgalarından “Tip II A noktalı damga”, 1864 yılında Tuğralı pulların iptali için kullanılmıştır. Noktaların ortasında “Deraliye” (İstanbul) kelimesi yazmaktadır (Brandt, Ceylan, 23-24).

---

¹Filatelik: Pul, kartpostal, antiye zarf vb. materyale verilen genel ad (Sekine Karakaş, Anameriç, Rukancı. Pullarda İstanbul. (Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü, 2011) S.11.

Şekil 2.22. Osmanlı Devleti'nde 1890-1919 yılları arasında pullar üzerinde bulunan damgalar. Bu damgaların üzerinde Postanenin ismi Türkçe (Eski yazı) ve Fransızca olarak şehir isimleri görülmektedir (Brandt, Ceylan 80-81).

Dünyada ilk pul kullanımı 1840 yılında İngiltere'dedir. Osmanlı Devleti'nde ise pul 1863 yılında mektup postacılığında kullanılmaya başlamıştır (Yazıcı, 1646). Sultan Abdülaziz (1830-1876) döneminde dönemin Posta Nazırı Agâh Bey'in girişimleriyle taş baskı tekniğiyle bastırılan pul, anilin boya ile renklendirilmiştir. İlk pul üzerindeki tuğra ve desenler Sikkezenbaşı Abdülfettah Efendi ile Ensercioğlu Agop tarafından çizilmiştir. İlk basılan Osmanlı pulunun üzerinde Sultan Abdülaziz'in tuğrası bulunmaktadır (Bezaz, 19).

İlk Osmanlı pulları, Darphane-i Amire'de basılmıştır. Pullar baskıya girmeden önce değer ve renk için kenar üzerindeki yazı ve baskı yönünden ön hazırlık aşamasından geçmektedir. Pul üzerindeki yazı ve resimlerde, yazılı ve görsel bilgi olarak tarihteki önemli olaylar (Şekil 2.27.), kişiler (Şekil 2.29.), yapılar (Şekil 2.25, 2.26), ekonomik ve kültürel gelişmeler aktarılmıştır. Pullar seri olarak belli yıllar arasında değişik tasarımlarda basılmıştır. Örneğin; 1863 yılında pullar "Tuğralı Hilal", 1865 yılında "Ay Yıldızlı", 1876'da yılında basılan pullar ise "EMP. OTTOMAN" yazısı ile çıkarılmıştır (Cön Gruhlke, 63).

Şekil 2.23. Aylı Ampir Pul, 17 Haziran 1890 (Ankara PTT Pul Müzesi)

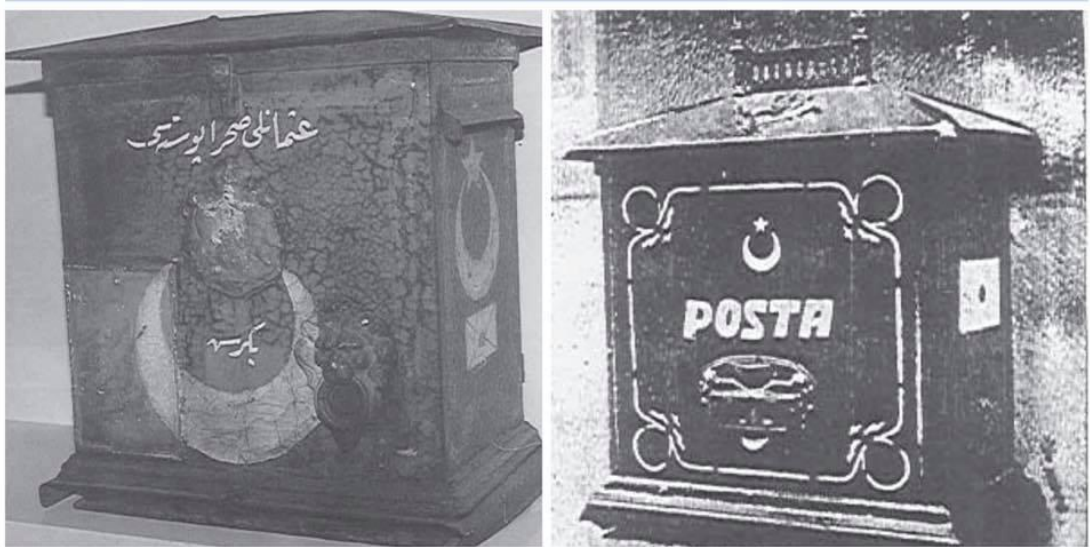
1913'e kadar basılan pullar tasarım yönünden (yazılar, armalar, ay, tuğra) birbirine benzemektedir. 1898 yılında kullanıma çıkan pullarda, 8 köşeli Sultan II.Abdülhamid'in tuğrası ve Larisa Köprüsü² tema olarak kullanılmıştır (Cön Gruhlke, 63).

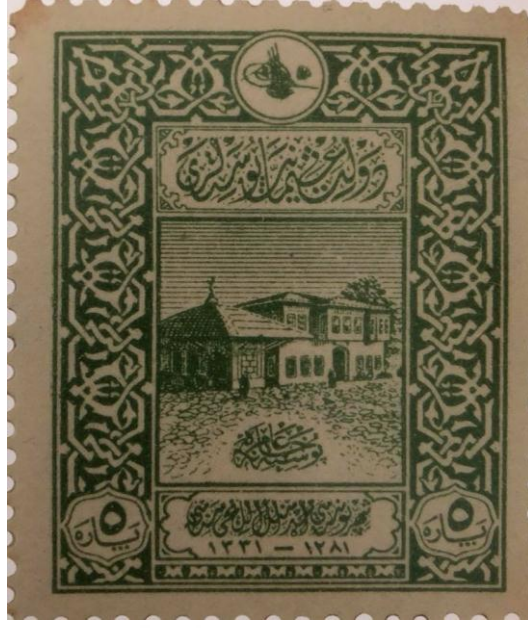
²Larisa Köprüsü: Yunanistan'ın Yenişehir'inde XVI. yüzyılda yapılmış köprü. Kuzey Yunanistan'da bugün adı Larisa olan Yenişehir'de Köstem (Pinios) Akarsuyu üstündeki bu köprü, şehirde bir cami, medrese ve sıbyan mektebi de yaptıran Hasan Bey (Gazi Hasan Bey) vakıflarındandır (www.islamansiklopedisi.org.tr).

Posta pullarının kullanılmaya başlaması ile, mektup göndermek için mutlaka postaneye gitmek ve postanın hareket saatine kadar beklemek zorunluluğu sona ermiştir. İstanbul'da 10 noktada posta mevkii belirlenmiş bu mevkilere posta kutuları yerleştirilmiştir. (Şekil 2.24) Bu merkezlerde memurlar görevlendirilmiştir. Bu mevkiler; Postane-i Amire, Galata Postanesi, Beşiktaş, Üsküdar, Kadıköy, Sultanahmet, Şehzadebaşı, Sultanmehmed (Fatih), Eyüb ve Kasımpaşa olarak belirlenmiştir. Şehir içi mektuplaşmanın daha düzenli yapılabilmesi için şehir postaları 1868 yılından itibaren göreve başlamıştır. Şehir postası İstanbul'da 15 yıl işletildikten sonra kaldırılmıştır. 1900 yılında kartpostal ve I. Meşrutiyetin ilanından sonra kapalı mektup uygulaması yürürlüğe girmiştir (Bezaz, 29).

Pullardan elde edilen gelirler özel durumlarda halka dağıtılmıştır. Belge kayıtlarına göre 1897 yılında basılan pulların geliri, Osmanlı-Yunan Savaşında şehit olan asker eşi ve çocuklarına bağışlanmıştır. 1908'de Meşrutiyet'in ilanı ile ilgili Meşrutiyet hatıra pulları yapılmış, 1913-1914 yıllarında ise Londra'da basılmış olan Edirne serisi pullarında Selimiye Camisi'nin resmi kullanılmıştır (Cön Gruhlke, 63). 1914 sonrası Osmanlı pulları tasarım ve baskı olarak "birinci sınıf modern pullar" olarak tanımlanmaktadır. Bu pul tasarımlarında İstanbul görselleri ile önemli şahıslar ve önemli olaylar kullanılmıştır (Cön Gruhlke, 64). Ayrıca, VI. Mehmed'in tahta çıkışı ile (1918-1922) ilgili anma pulları basılmıştır. 1920 yılında ise mektup pullarının kullanımı ile ilgili bir yarışma düzenlenmiş ancak, bu pullar baskıya verilmemiştir (Cön Gruhlke, 66).

Şekil 2.24 Posta Kutuları (Bezaz 133, 135)

Şekil 2.25. İlk Postane Olan Postane-i Amire, 1916 (İstanbul, İBB)

Şekil 2.26. Yeni Postane Pulu, 14 Mart 1913 (İstanbul, İBB)

Şekil 2.27. Teyyare Şehitleri Anıtı Pulu (1917-1918) (İstanbul, İBB)

Şekil 2.28. Yeni Postane Pulu, 1990 (İstanbul, İBB)

Şekil 2.29. Vedat Tek Pulu, 2002 (www.mimardernegi.com)

Şekil 2.30 PTT'nin Kuruluşunun 150. Yılı, 1990 (Nadide Seçkin)

3. BİRİNCİ ULUSAL MİMARLIK AKIMI VE VEDAT TEK

3.1. Osmanlı Devleti'nde Akademik Mimari Eğitimin Başlangıcı

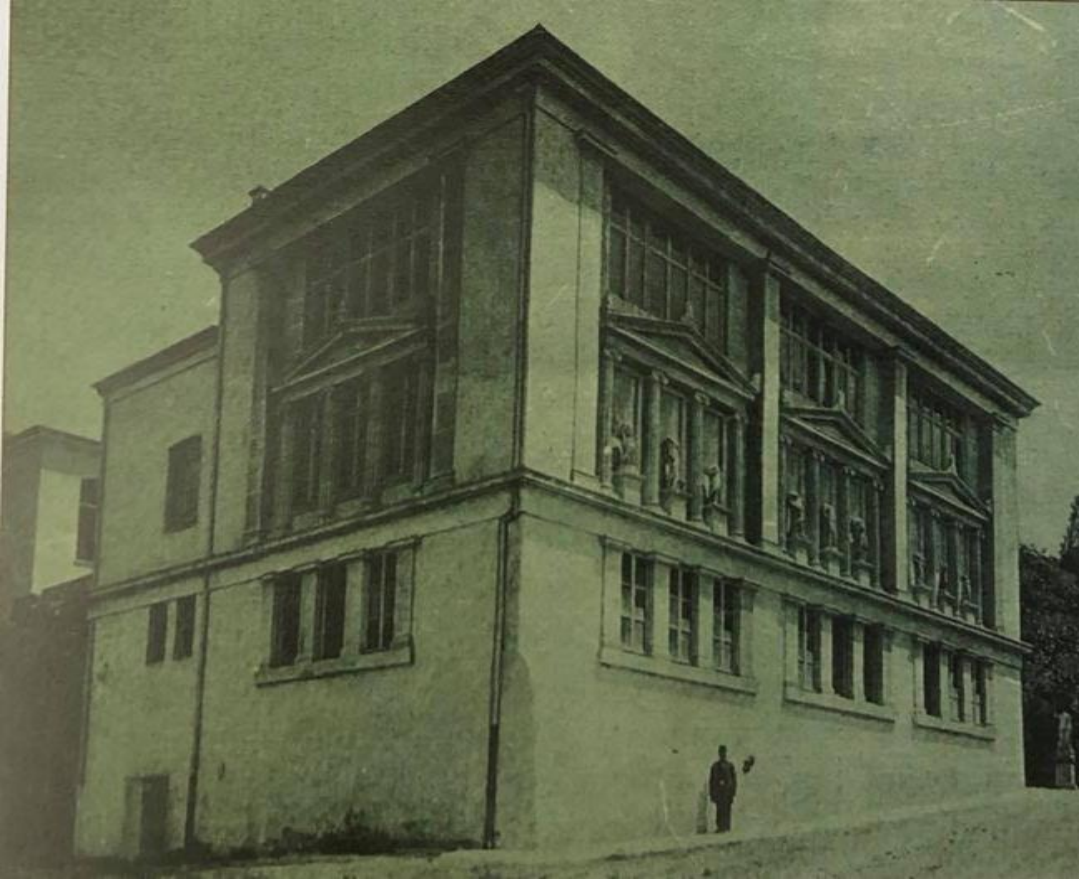
II. Abdülhamid dönemi (1876-1908) Türk Mimarlığı için birçok önemli reform ve gelişimin meydana geldiği bir süreçtir. 19.yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nde kamu yapılarının sayısının yetersizliği nedeniyle, ihtiyaç duyulan alanlarda devlet kurumlarının işlev görebilmesi için yeni kamu binaları yapılmıştır. Okullar, kışlalar ve hastaneler dışındaki diğer kamu yapıları genellikle Tanzimat'tan sonra inşa edilmeye başlanmıştır. Bu yapıların mimari yönden plan ve cephe tasarımlarında Osmanlı geleneksel mimarisi yerine dönemin Avrupa mimarlığının izleri görülmektedir. İstanbul'un kamu yapısı modelini oluşturan bu binalar Cumhuriyet dönemine kadar birbirine benzemekte olup, bu durumun en önemli sebebi bu yapıların mimarlarının yabancı mimarlar olmasıdır (Kuban, Osmanlı Mimarisi, 673-674).

19. yüzyılda önemli ölçüde yabancı mimar istihdamı olmuş, önemli inşaatlar yerli ve Müslüman olmayan mimarların kontrolünde uygulanmıştır. Bu mimarlar Saray'a bağlı olmadan mimarlık alanında kendi projelerini hayata geçirmişlerdir. Mühendislik ve mimarlık alanında yeni örgütlenmeler ve iş imkânlarının yaygınlaşmaya başladığı bu dönemde Hıristiyan mimar Serkis Balyan'a "Sermimar-ı Devlet" yani devlet baş mimarı ünvanı verilmiştir. Serkis Balyan, Osmanlı tarihinde baş mimarlığa atanan tek Hıristiyan mimardır (Cezar, 487).

19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde mimarlık açısından atılan en önemli ilk adım 3 Mart 1883 tarihinde Osman Hamdi Bey'in çalışmalarıyla Sanayi-i Nefise Mektebi'nin¹ açılışıdır. (Şekil 3.1) Bu tarihten sonra Sanayi-i Nefise Mektebinde akademik eğitim almış diplomalı mimarlar yetişmeye başlamıştır. Buna karşın mezun olan mimarların önemli inşa işlerinde görev almaları ancak belirli bir süreden sonra gerçekleşmiştir (Cezar, 455).

¹Sanayi- i Nefise Mektebi: 1 Mart 1883'de kurulmuş ve bugünkü Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi adıyla eğitime devam eden sanat okuludur. Sanayi-i Nefise Mektebi, Paris'te hukuk ve resim öğrenimi görmüş Osman Hamdi Bey'in, II. Abdülhamid tarafından Sanayi-i Nefise Mektebi Müdürlüğü'ne tayin edilmesiyle resmen kurulmuştur. Türkiye'nin ilk güzel sanatlar okuludur. (www.türkçebilgi.com).

Dünyada aynı dönemde yapı alanında meydana gelen teknolojik gelişmeler ve yeni sanat akımları, akademik eğitimini tamamlamış okullu ve yerli mimarlar tarafından yakından takip edilmiştir. II. Abdülhamid dönemi, batı kaynaklı yeni üslupların ülkeye girdiği, diğer yandan Türk mimarisinin kendi kaynaklarına yönelik arayışlarla yeni sentezlere ulaşma hareketinin görüldüğü bir dönemdir. Dönemin ünlü mimarlarından ve Sanayi-i Nefise Mektebi öğretmenlerinden Mimar Alexandre Vallaury, Türk kültür ve sanatına karşı olan ilgisini yapılarında klasik mimarimize ait öğeleri kullanarak göstermiş, “**Osmanlı Neo-Klasik Üslubu**”nun öncülüğünü yapmıştır. Bu akım “**Milli Mimari Akımı**” ismi ile anılmaktadır (Cezar, 474-475).

Şekil 3.1. Sanayi-i Nefise Mektebi (Demirel, 25)

3.2. Birinci Ulusalçı Mimarlık Akımı

II. Meşrutiyet'in ilanı (24 Temmuz 1908) ile ortaya çıkan milliyetçilik akımı ülkemizde mimari alanda yeni arayışlara ve üslup değişikliklerine neden olmuştur. Bu dönemin öncesinde gelişen “**Panislamizm**”¹ anlayışı beraberinde Osmanlı-İslam sentezini getirmiştir. II. Meşrutiyet'le başlayan ulus bilinci ise “**Pantürkizm**”in² ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu dönemde Osmanlı mimarlığının modern mimarlık ile zenginleştirilmesi mimarlık alanında yeni bir akımı doğurmuştur. Mimar Vedat Bey ve Mimar Kemaleddin Bey'in yapıtlarında uyguladıkları bu akım **Neo-Klasik Türk Üslubu** olarak bilinir. Birinci Ulusalçı Mimarlık akımı ile batının teknolojisini, Selçuklu ve Klasik Osmanlı yapılarından alınan öğeleri (geniş saçaklar, kubbe, çıkma, sütun, mukarnas, sivri kemer, çini süslemeler) ve bezemeleri kullanarak ulusalçı bir üslup yaratılmıştır. Osmanlı Devleti'nin son dönemi ile Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında (1910-1930) bu üslubun etkisi görülmektedir. Amaç, ülkede yabancı mimarlık tarzının etkisinden uzaklaşmak ve milli mimarlığın temelini oluşturmaktır. Osmanlı Mimarlık Üslubu'nu geri getirme çabası olarak yorumlanan bu akım dönemin yazarları tarafından eskiye öykünme gerekçesi ile eleştirilmiştir (Hasol, 34-35).

Bu akımın öncü mimarları Kemaleddin Bey (Bostancı ve Bebek Camileri, Tarlabası Kemer Hatun Camisi, Eyüp'te V. Mehmet Türbesi, İstanbul'da Vakıf Hanları, Laleli Tayyare Apartmanları, Ankara TCDD Merkez Binası ve Gazi Terbiye Enstitüsü), Mimar Vedat Bey (Sirkeci Büyük Postane, Karaköy'de Seyr-ü Sefain Acente Binası, Vedat Tek Evi, Haydarpaşa Vapur İskelesi ve Ankara Palas), Arif Hikmet Bey (Ankara Türk Ocağı, Etnografya Müzesi, Eski Hariciye Vekaleti binaları) ve Mimar Giulio Mongeri (Osmanlı Bankası, Ankara Ulus'ta Ziraat Bankası ile İş Bankası ve İnhisarlar Başmüdürlüğü) önemli mimari eserlerinde bu akımın özelliklerini yansıtmışlardır (Hasol, 35).

---

¹Panislamizm: Bütün İslam ülkelerinin bir siyasal birlik oluşturmasını isteyen, bu amaç doğrultusunda çalışan siyasal akım (TDK).

²Pantürkizm: Türkçülük (TDK).

Şekil 3.2. Mimar
Kemalettin Bey

Şekil 3.3. Mimar
Vedat Tek

Şekil 3.4. Arif Hikmet
Koyunoğlu

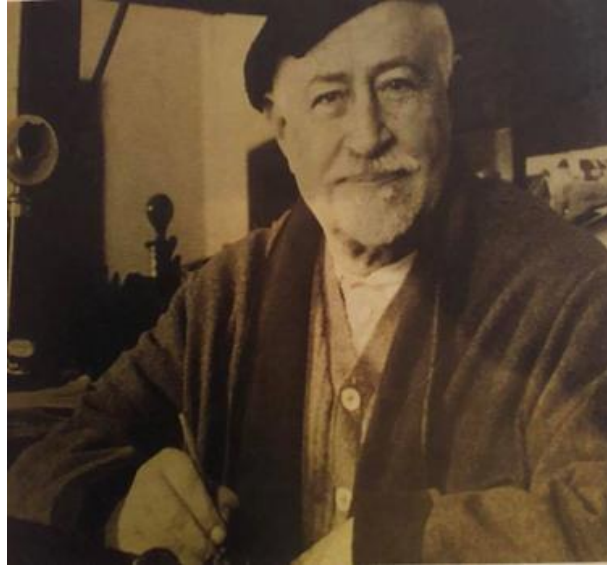
Birinci Ulusalçı Mimarlık Akımı'nın temsilcileri ve ilk Türk mimarlarından olan Vedat Bey ve Kemalettin Bey, mimarlık eğitimlerini yurtdışında tamamlamış olmakla beraber Türkiye mimarlık ortamını yaratmış onu kurumlaştırmış ve bu mesleği ülkeye tanıtmış öncü mimarlardır. Vedat Bey, eğitim kurumlarında görev alarak bu çabayı gelecek nesillere aktarmayı da amaçlamıştır. Ancak Hasol bu mimari üslubun; mimarlık alanındaki teknolojik gelişmelere ve Cumhuriyet devrimlerinin gereksinimlerine cevap verememiş; milliyetçilik duygusallığı, Osmanlı şekilciliği ve yeniden canlandırma eğilimini ortaya koyan akım olması sebebiyle uzun süre etkisini gösteremediğini belirtmektedir (Hasol, 35).

Afife Batur, Büyük Postane binasını da örnekleyerek Mimar Vedat Bey'in mimari üslubunu "Revivalist Mimarlık" olarak tanımlamakta olup, üslup özelliklerini şöyle açıklamaktadır:

Mimar Vedat'ın mimarisinin "modern" olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı ayrı bir soru. Ama kendi savı önemli. Kişisel tavrını "modern" olarak tanımlama ve asıl bir kavramlaştırma yapma peşinde tasarımlar yaptı. En önemli yapılarından biri olan Postahane Binası, açık ve okunaklı planı, metal öğelerle gerçekleştirdiği konstrüksiyonu, cam örtülü büyük holü, merkezî ısıtma ve havalandırma gibi teknik tesisleriyle modern olabilirdi. Ancak Vedat'ın asıl düşü, "tarihî sürekliliği inşa ederek

moderne ulaşmak” idi. Moderne ulaşmanın en zor belki de kapalı yollarından birini açmak istiyordu. En çok konut tasarımlarında denediği bu modeli, özellikle 1920’den sonra kanımca son derece dikkate değer biçimsel yorumlarla denedi. Erken modernizmin, Art Deco’ya yakın duran plastik kitlelerini kullandığı, Osmanlı mimarisine özgü dekoratif öğelerin modernist kitle kompozisyonları içinde yer aldığı apartmanlar (Şadiye Sultan Apartmanı, Yayla Apartmanı, Vedat Tek evi), İstanbul’un en erken modernleşen semtlerinden Nişantaşı’nda çevreyi tanımlayan tasarımlar oldu. Osmanlı dünyasında kullanılmayan figürü, Tayyare Şehitleri Anıtı’nda informatif amaçlı kullandı. Bu ise başlı başına modernist bir tavır olarak anlaşılabilir. Kahire’ye giderken uçakları düşen ve ölen ilk Türk tayyarecileri adına dikilen anıt, tipinin ilk örneğidir. İstanbul’daki Sanayi-i Nefise Mektebi’ndeki atölyesinden yetişenler onu izlediler elbet; ama revivalist eğilim daha kolay ve daha revaçta idi. Üstelik modellenenbilir, öğrenip aktarılabilirdi. Vedat’ın denemelerini sürdüren pek olmadı. (Batur, Mimarlık Dergisi, 42).

3.3. Vedat Tek’in Yaşamı ve Mimari Yapıtları

Şekil 3.5. Mimar Vedat Tek (Süha Özkan)

1873 yılında İstanbul’da doğan Mehmet Vedat Tek, Osmanlı vezirlerinden, Bağdat Valiliği de yapmış Giritli Sırrı Paşa ile şair ve besteci Leyla Hanım’ın dört çocuğundan ikincisidir. Eğitilmiş, aydın ve sanata önem veren bir ailede büyümesi Vedat Tek’in sanata yatkınlığında ve iyi bir eğitim almasında önemli rol oynamıştır.

Vedat Tek, Mekteb-i Sultani’de (Galatasaray Lisesi) iki yıl eğitim aldıktan sonra Paris’e gitmiştir. “Ecole Monge”u bitirmiş, sonrasında “Akademie Julien’de” resim, “Ecole Centrale”de mühendislik eğitimi almıştır. Ardından Ecole National des Beaux Arts’a giriş için yapılan sınavı kazanarak dokuz kişi arasına girmiştir. Matematiğe olan ilgi ve yeteneğinden dolayı ‘Licecie’e des Mathematique’ derslerine katılmış bu alanda kendini geliştirmiştir. Fransa’da yapılan ve özel izinle girdiği ünlü ve geleneksel Roma Ödülü için çalışmış ‘Legion D’honneur’ nişanı almıştır. Paris’te 9 yıl kalmış olan Tek, ardından yurda dönmüştür (1898). İstanbul’a döndükten sonra Sirkeci’de kendi mimarlık bürosunu açarak çalışmalara başlamıştır. Genellikle yabancıların mimar olarak çalıştığı dönemde bir Türk Mimar olarak kabul görmesi, bireysel çaba ve mimari projelerinin başarısı ile olmuştur. Vedat Tek, 1899 yılında Şehremaneti mimarlığına atanmış olup, 1905 yılında kendisine Posta Nezareti mimarlığı görevi verilmiştir. 1908 yılında Sultan Mehmed Reşad tarafından Sermimar-ı Hassa olarak atanan Vedat Tek, Birinci Dünya Savaşı sırasında Enver Paşa tarafından Harbiye Nezareti’ne Baş Mimar olarak seçilmiştir. Aynı zamanda bir eğitimci olan Vedat Tek Sanayi-i Nefise Mektebi’nde ve Mühendis Mekteb-i Ali’sinde (İTÜ) 27 yıl aralıklı olarak fenni mimar ve sanat tarihi öğretmenliği yapmıştır. Tek, Ulusal mimarlık anlayışı çerçevesinde Ülkemizde birçok kamu yapısı, ticaret yapısı, anıtsal yapı ve konut projesini gerçekleştirmiştir (Bkz 3.3.1).

Vedat Tek, 1900 yılında Firdevs Dino ile evlenmiş, bu evlilikten üç kızı ve bir oğlu olmuştur. Oğlu Nihat Vedat Tek, mimarlık eğitimini Almanya’da aldıktan sonra Türkiye’ye dönerek babası ile birlikte çalışmıştır. Vedat Tek, 1942 yılında İstanbul’da vefat etmiştir. Mezarı Edirnekapı Şehitliği’ndedir (Özkan, 46-47).

Şekil 3.6. Vedat Tek Öğrencilik Yılları, (Restorasyon Yıllığı, 46)

3.3.1.Vedat Tek'in Önemli Yapıtları

3.3.1.1. İzmit Saat Kulesi

İzmit'te bulunan saat kulesi Sultan II. Abdülmecid'in tahta çıkışının 25. yıl dönümü nedeniyle, 1902 yılında yaptırılmıştır. Neoklasik üslupta olan kule Vedat Tek'in anıtsal yapıtları arasında yer almaktadır (Eynallı, Erdoğan, Restorasyon yıllığı, 54).

Şekil 3.7. İzmit Saat Kulesi, 2018

3.3.1.2 Kastamonu Hükümet Konağı

Kastamonu merkezinde bulunan Kastamonu Hükümet Konağı, 1898 yılında inşa edilmiştir. Mimar Tek'in ilk kamu yapı projesi olan yapı, bir bodrum kat ve iki normal kat olmak üzere üç kattır (Eynallı, Erdoğan, Restorasyon yıllığı, 55). Binanın dış cephe mimari öğeleri dikdörtgen, basık ve sivri kemerli pencereler, pencereler üstündeki çini panolar, geniş saçak ve payandalardır. Yapı kagiridir.

Şekil 3.8. Kastamonu Hükümet Konağı, 2018

3.3.1.3 Büyük Postane Binası

Yapı Osmanlı Devleti'nde Posta ve Telgraf Nezareti Binası olarak hizmet vermek üzere 01.09.1903 (h.19.08.1319) - 23.07.1909 (h.10.07.1325) yılları arasında inşa edilmiştir (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 334). İç mekân donanımı ile bu araştırmanın konusu olan bina, Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'nın ilk ve önemli örneklerinden biridir. Yapıya ilişkin ayrıntılı bilgi bölüm dördte verilmiştir. Bkz.4.1.

Şekil 3.9. Büyük Postane Binası(www.telecomcular.dernegi.com)

3.3.1.4. Büyük Postane Camisi (Hobyar Mescidi), Eminönü

Büyük Postane yapımı esnasında zarar gören Hobyar Camisi'nin yıkılıp yerine mescit olarak Hobyar Mescidi inşa edilmiştir. Çatı örtüsü soğan kubbe şeklinde olan yapının saçakları geniştir. Caminin tek şerefeli silindirik gövdeli minaresi vardır. Vedat Tek'in az sayıda yaptığı dini yapılardan biridir (Erdoğan, Restorasyon Yıl. 53).

Şekil 3.10. Büyük Postane Camisi, 2018

3.3.1.5. Vedat Tek Evi

Vedat Tek, 1913 yılında Harbiye Nezareti Baş Mimarı iken İstanbul'da Nişantaşı Vali Konağı caddesi üzerinde iki arsa satın alarak kendisi için iki ayrı ev yapmıştır. Tek'in 1913'te projesini tamamladığı ve Nişantaşı Palas adıyla anılan ilk evi 1960'lı yıllarda yıkılmıştır. İlk evinin bitişiğinde yer alan yapı Vedat Tek'in ikinci evi olarak kullanılmıştır. Zemin kat ve teras katı ile birlikte 4 katlı olan yapı, üçgen arsa üzerine konumlanmıştır. Bina dış cephede bulunan özel desenli çinileri ve balkonları ile dikkat çekmektedir. I. Ulusalcı Mimarlık Akımı'nın özelliklerini taşıyan konut yapısı örneğidir (Yıldırım, D.B.İ.A, 232).

Şekil 3.11. Vedat Tek Evi, 2017

3.3.1.6 . Defter-i Hakani Binası, Sultanahmet

Defter-i Hakani Binası İstanbul Sultanahmet meydanında, İslam Eserleri Müzesi'nin yanında yer almaktadır. Osmanlı Devleti'nde tapu kayıtlarının tutulduğu ve arşivlenip saklandığı Defter-i Hakani Binası'nın projesi Mimar Vedat Tek tarafından hazırlanmıştır. Bina 1908 yılında tamamlanmıştır (Demirel, 212).

Halen İstanbul Tapu ve Kadastro Müdürlüğü olarak kullanılmakta olan bina dört katlı olup, dikdörtgen ve simetrik planlıdır. Binanın cephesi üç bölümlüdür. Cephede basık ve sivri kemerli pencereler, kemerler üzerinde çiniler, pencerelerin altında çini panolar, geniş saçaklar, payandalar ve duvarlarda kesme taş malzeme mimari öğeler olarak dikkat çekmektedir.

Şekil 3.12. Defter-i Hakani Binası (www.kalinti.istanbul.com)

3.3.1.7. Mesadet (Liman) Han, Selanik Bankası

Eminönü'nde Ticari amaç için inşa edilen yapı, 1912 yılında Sultan Mehmed Reşad tarafından oğullarına gelir sağlamak amacıyla yaptırılmıştır (Eynallı, Erdoğan, 54). Bina dört katlı olup, içerisinde dükkanlar vardır. Dış cephesindeki mimari elemanlardan sivri ve basık kemerli pencereler ve çevresindeki çiniler yapının üslup özelliklerini taşımaktadır.

Şekil 3.13. Mesadet (Liman) Han, Selanik Bankası, Eminönü , 2018

3.3.1.8. Fatih Tayyare Şehitleri Anıtı

Fatih ilçesinde bulunan anıt, Türk havacılık tarihinin ilk şehitleri olan Fethi, Sadık ve Nuri beylerin anısına 1916 yılında yaptırılmıştır. İstanbul'dan Kahire'ye giden uçakların, Şam yakınlarında düşmesi üzerine inşa ettirilmiştir. Kırık sütun yarım kalan yolculuğu ifade etmektedir. Vedat Tek'in anıtsal yapıtlarından bir diğeri olan anıt, beyaz mermerden yapılmıştır (Eynallı, Erdoğan, 54).

Şekil 3.14. Fatih Tayyare Şehitleri Anıtı, 2018

3.3.1.9. Halk Fırkası Mahfili Binası

Yapı, 1923 yılında mimar Vedat Tek tarafından Ankara'da Cumhuriyet Halk Fırkası Mahfili¹ olarak tasarlanmıştır. Bodrum üzerine iki katlı olan yapı, kesme taş ile inşa edilmiştir. Yapı, 18 Ekim 1924-27 Mayıs 1960 arası ikinci TBMM binası, 31 Ekim 1981 yılından itibaren ise Cumhuriyet Müzesi ve Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü binası olarak kullanılmaktadır (Hasol, 41).

Cephede sivri ve basık kemerler, pencere üstündeki çini panolar, geniş saçaklar Osmanlı mimari üslubunu yansıtan belirgin özelliklerdendir.

Şekil 3.15. Halk Fırkası Mahfili Binası, 2018

---

¹Mahfil: Toplanma Yeri (TDK).

4. BÜYÜK POSTANE

4.1. Büyük Postane'nin Yeri ve Mimari Özellikleri

Büyük Postane, İstanbul ili, Fatih İlçesi, Hobyar Mahallesi, 24 pafta, 424 ada, 14 parselde yer almaktadır. Tarihi Yarımada'da ve Kapalı Çarşı'ya yürüme mesafesinde konumlanan Büyük Postane'nin yer aldığı Eminönü, kuzeyde Haliç, doğuda İstanbul Boğazı, güneyde Marmara Denizi, batıda da Zeytinburnu ve Fatih ilçeleriyle çevrilidir.

Şekil 4.1. Fatih, (TMMOB)

Eminönü, adını Osmanlı döneminde Deniz Gümrüğü ve Gümrük Eminliği'nin burada bulunmasından almıştır. Dünya'nın en ünlü limanlarından Eminönü, İstanbul'un da önemli bir limanı ve ticaret alanı olarak dolaşımın en yoğun olduğu

semtlerden birisidir. Ayrıca ekonomi, turizm, idari ve eğitim işlevselliği olan çevrelere yakın konumdadır (Kuban, DBİA, C.3, 153).

Büyük Postane'nin yapım aşamasındaki ilk adım Dâhiliye Nezareti tarafından 11 Eylül 1901 tarihinde mimari proje için yarışma yapılacağı bildirisi Posta ve Telgraf Nezareti'ne gönderilmiştir. Sonraki aşamada dönemin Posta Nazırı olan Hasib Efendi Posta ve Telgraf Nezaret Binası'nın projesi için Mimar Vedat Bey'e tebligat göndermiştir. Büyük Postane'nin inşaatına karar verilme aşamasındaki belgelere göre; 1903 yılının Ağustos ayında eski Zaptiye Dairesi arsasına yapılacak olan binanın hafriyatına başlanabilmesi için arsa üzerindeki Muhacirin İdaresi'ne ve Birinci Daire-i Belediye'ye ait arabaların acilen başka bir yere kaldırılmasına karar verilmiştir. İhale usulü ile inşa edilen iş için iki senelik proje çalışmaları yapılmış olup, sonunda II. Abdülhamid'in tahta çıkış yıldönümü olan 1 Eylül 1903 tarihinde temel atma töreni yapılmıştır (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 79). (Şekil 4.1)

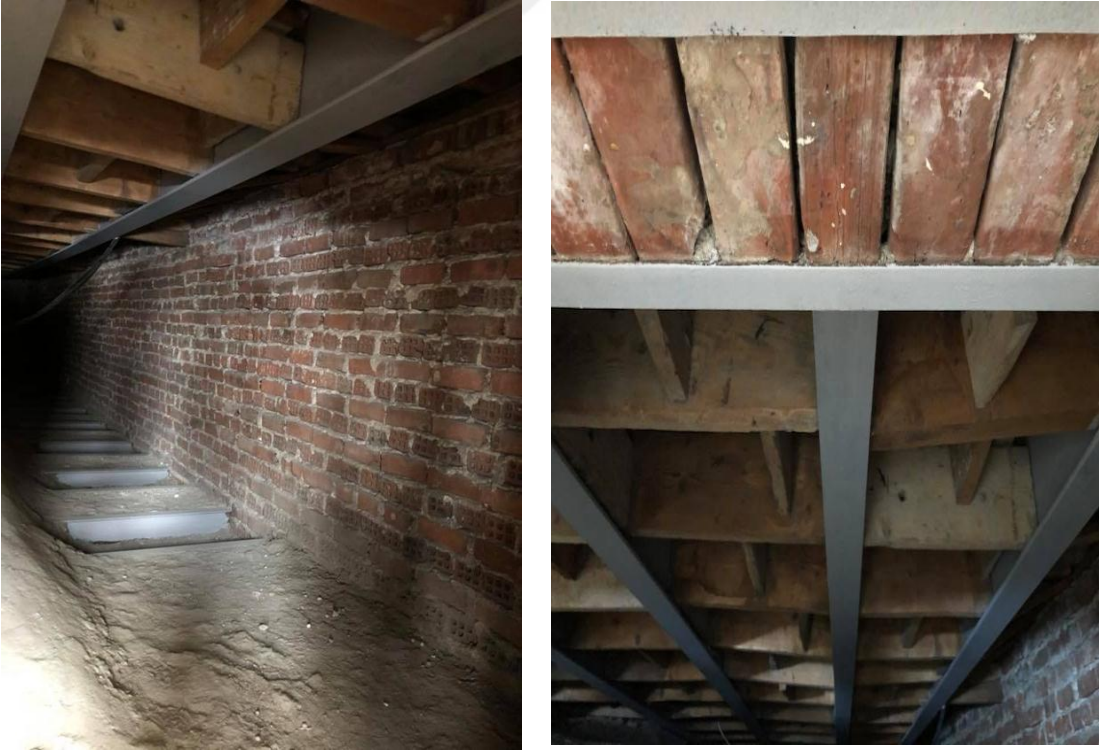
Büyük Postane'nin yapımına dair Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan belgeler dönemin koşulları ile bina yapımına ilişkin bilgiler vermektedir. Telgraf haberleşmesindeki gelişmeler, yeni ve tek bir bina gereğini gündeme getirmiş, Eminönü'ndeki Postane-i Amire'nin ve Alay Köşkü yanındaki Telgrafhane-i Amire'nin yetersiz kaldığı ve hizmetlerin ayrı binalarda sürdürülmesinin aksama ve sıkıntı yarattığı belirtilmiştir. Haberleşme sisteminde yaygın ve merkezi bir kontrol isteyen II. Abdülhamid'in emri üzerine yeni bir postane binası yapımı için girişim başlatılmıştır. Yeni ve büyük bir postanenin yapımı, aynı zamanda İstanbul'daki yabancı posta merkezlerine karşı bir saygınlık konusu olarak da düşünülmüştür. (Postane-i Amire inşaatına dair 28 Mayıs 1319 (10 Haziran 1903) tarihli yazışma belgelerinden (BOA, Y. Mtv. 245/124), (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 78).

İnşaat aşaması maddi problemler, bürokrasideki yavaş işleyiş ve duygusal anlamdaki kişisel kıskançlıklardan dolayı Posta ve Telgraf Nezaret Binası'nın hizmete açılmasında gecikme olmuş yapım süreci uzamıştır. Bununla birlikte yapı için verilen arsa sınırından 12 m geriden inşaat alanın başlatılması Vedat Bey'e sorun yaratmıştır (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 80). Yapıyı en kısa sürede kullanıma açmak için 24 Mart 1908 tarihinde Mimar Vedat Tek'in de içinde bulunduğu komisyon toplanarak inşaatı hızlandırma kararı almış, 23 Temmuz 1909 tarihinde Posta ve Telgraf Nezaret Binası'nın açılışı yapılmıştır (Demirel, 227). (Şekil 4.2.) Büyük

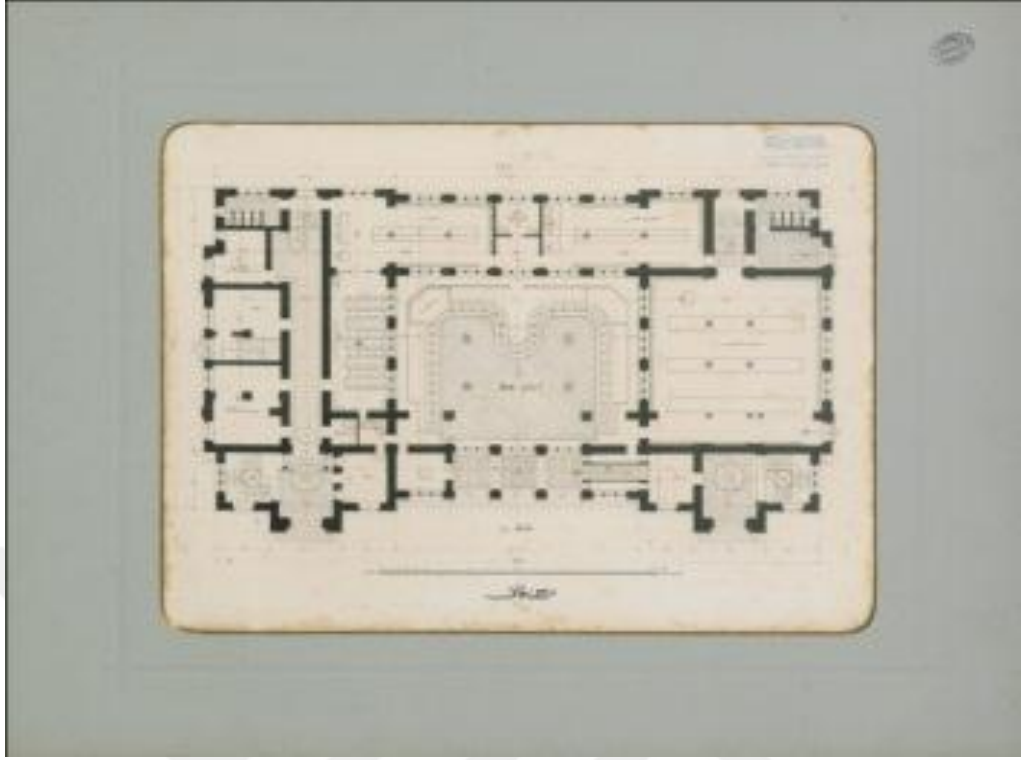
Postane, yapımı 24 Mart 1908 tarihine kadar temeller üzerine sürekli taşıyıcı yığma tuğla duvarlar, döşemeler, demir putreller ile inşa edilmiştir. (Şekil 4.3)

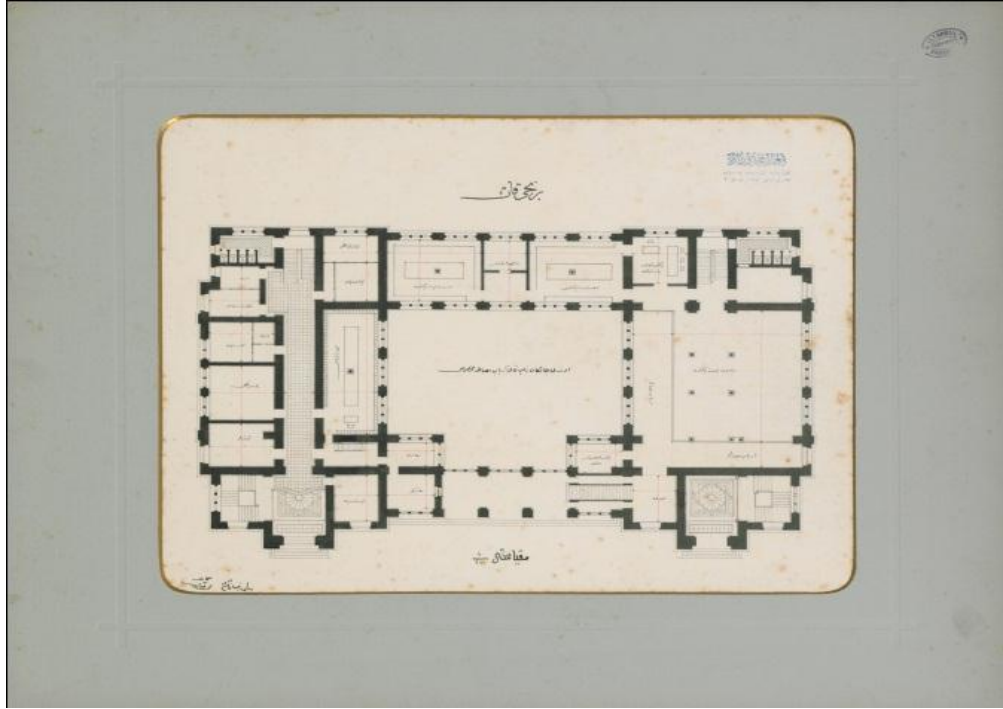
Şekil 4.2. Posta ve Telgraf Nezaret Binasının Temel Atma Töreni, (Demirel 226)

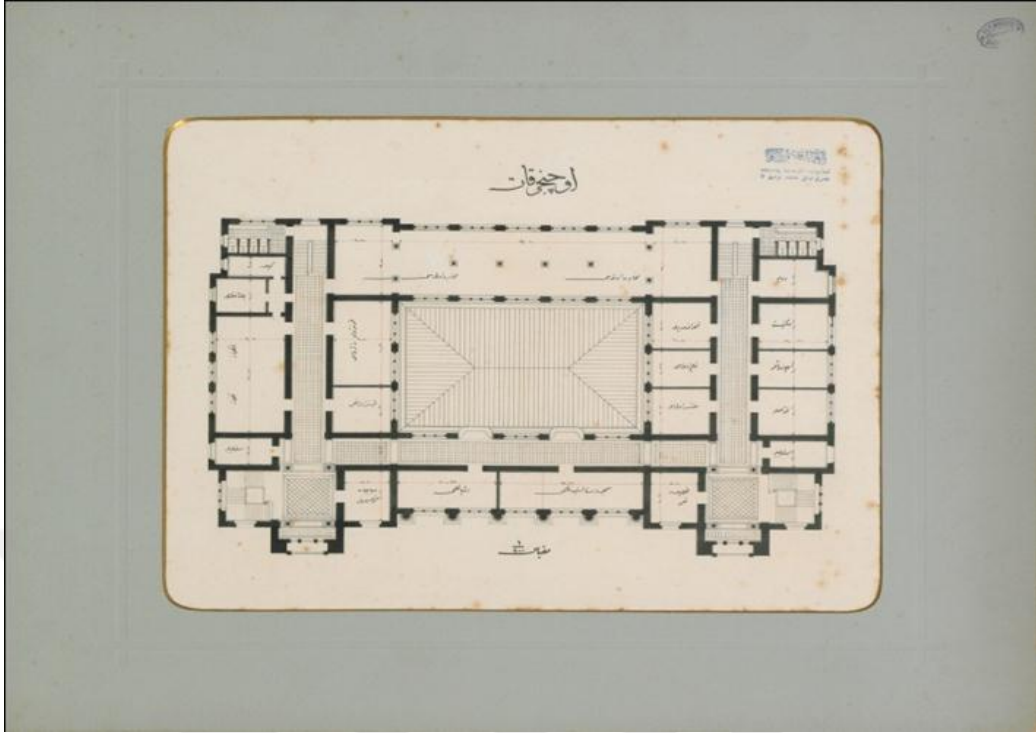
Şekil 4.3. Yığma Duvarlar, Döşeme ve Demir Putreller, 2018

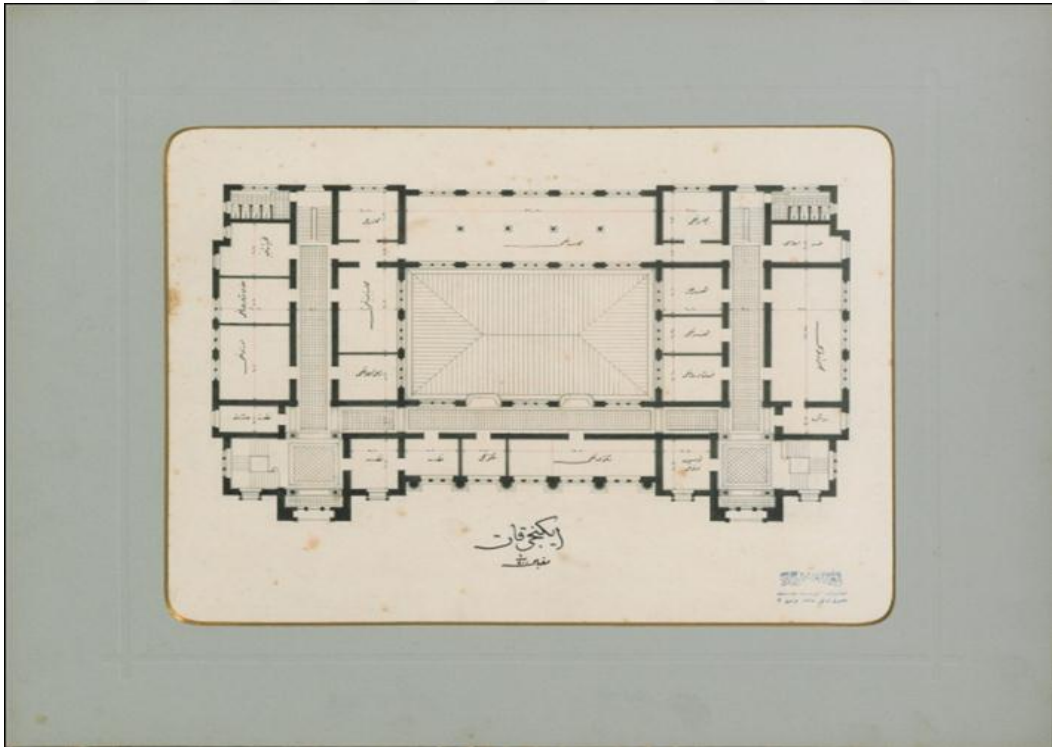
Şekil 4.4. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, Zemin Kat
Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Yıldız Arşivi, Evrak No: 93 112

Şekil 4.5. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, Birinci Kat
Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Yıldız Arşivi, Evrak No: 93 112

Şekil 4.6. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, İkinci Kat
Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Yıldız Arşivi, Evrak No: 93 112

Şekil 4.7. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi, Üçüncü Kat
Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı, Yıldız Arşivi, Evrak No: 93 112

Şekil 4.8. Posta ve Telgraf Nezareti Bina-yı Cedidi - Ön Görünüş Çizimi
Kaynak: İÜ Nadir Eserler Kitaplığı Yıldız Arşivi

Şekil 4.9. Atatürk Kitaplığı Posta Nezareti İnşaatı (Albüm 663 / 5)

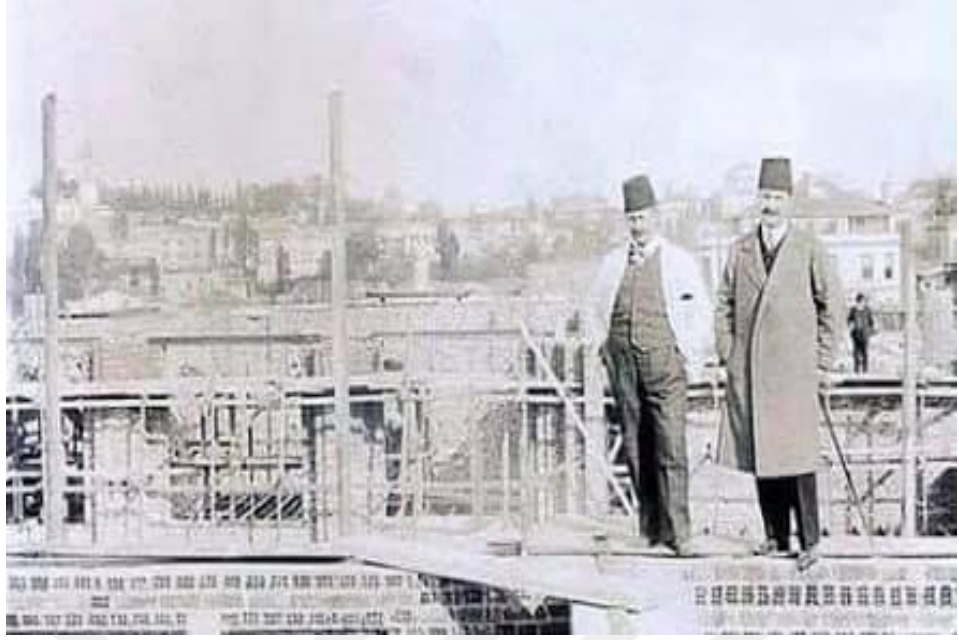

Şekil 4.10. Atatürk Kitaplığı (Albüm 663 / 7)

Şekil 4.11. Büyük Postane İnşaatı (PTT Arşivi)

Şekil 4.12. Büyük Postane İnşaatı, Atatürk Kitaplığı (Albüm 663 / 21)

Fotoğraf arka yüzünde¹ (Albüm 663/21) Büyük Postane'nin yapım aşamasında Vedat Tek ile birlikte görev almış komisyon azası Sadık Bey (Şekil.4.12), (Albüm 663/7) Nakliye Mütcahhide Celil Ağa, Mimar Sabit Bey, Mühendis Talat Bey, Hafriyat Mütcahhide Ahmet Ağa, Talat Bey ile Taşçı Ustabaşısı Yorgi projenin tamamlanmasında çalışan teknik ekip yardımcılarıdır. (Şekil.4.10)

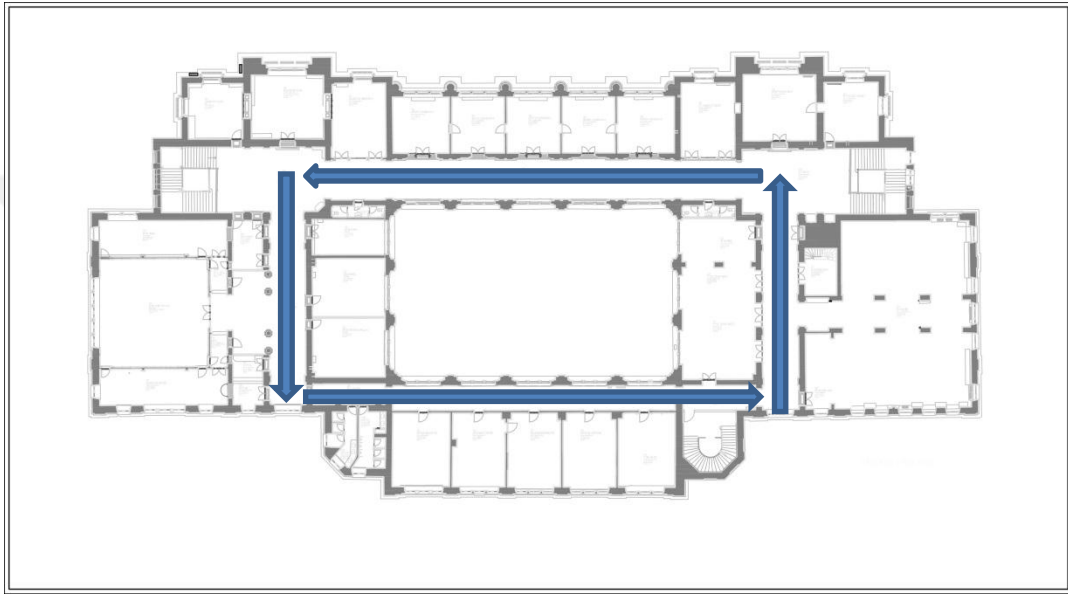
Posta ve Telgraf Nezareti olarak inşa edilen yapı, postane işlevinin yanı sıra 1927 ve 1936 yılları arasında PTT idaresinin İstanbul ve Ankara'da kurduğu telsizlerle yapılan radyo yayınları sırasında İstanbul Radyo Evi olarak da kullanılmıştır. Aynı yıl yapının bir kısmı Adliye'ye ayrılmış, 1958 yılında Adliye'nin kendi binasına taşınmasıyla, yapı tamamen posta ve telgraf hizmetlerinde kullanılmaya devam etmiştir. Bina içerisinde bulunan PTT Müzesi'nde (Mayıs 2000) PTT tarihinin gelişim sürecinde kullanılmış olan haberleşmeye ait belgeler ve objeler sergilenmektedir (PTT Arşiv Belgeleri).

---

¹Osmanlıca okuma: İrfan Dağdelen

4.2. Plan Özellikleri:

Büyük Postane binası 90m x 40m boyutunda olup yaklaşık 3200 metrekare alan içerisinde hizmet vermektedir. Dikdörtgen planlı yapı, bodrum kat, zemin ve 3 normal kat ile çatı katı olmak üzere 6 kat olarak inşa edilmiştir. Yapı simetrik olup katlarda giriş yönüne göre birbirine paralel koridorlar ile bu koridorlara açılan yan koridorlar bulunmaktadır. (Şekil 4.13.)

Şekil 4.13. Büyük Postane 2.Kat Planı, Koridorlar (Teknik Hizmetler Birimi)

Yapının zemin katına kuzey cephesinden üç, batı cephesinden bir girişi, güney cephesinde ise yemekhane çıkışı vardır. Ana cephe olan kuzey cephesindeki üç girişten ikisi yanlarda, kubbelerin altında olup, yapı ile ilgili bilgi veren kaynaklarda görevliler için tasarlandığı yazmaktadır (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 80-81). Ancak, bu girişler günümüzde kapatılmış olup mekânlar oda haline getirilmiştir. Kuzey cephede yer alan ortadaki giriş, üç yönden 11 basamaklı merdivenle ulaşılan sahanlığa açılmaktadır. (Şekil 4.14.) Basamakla yükseltilmiş olan sahanlığın sağında ve solunda birer oda vardır. (Şekil 4.15) Dört basamaklı merdivenle ulaşılan çift kanatlı, camlı üç kapıdan yapıya girilmektedir. (Şekil 4.16) Günümüzde, zemin katta ve diğer katların ortasındaki holde Sirkeci Postanesi, yönetim ve büro işlemlerine ayrılan mekânlar galeri boşluğunun etrafındaki dört koridorun iki tarafında hizmet vermektedir. 1. kat Telgraf Müdürlüğü, 2. ve 3. katlarda PTT İstanbul Bölge Baş

Müdürlüğü ofisleri bulunmaktadır. Binanın batı tarafında ve girişi ayrı kapıdan olan PTT Müzesi yer almaktadır. Çatı katında kısmi yapılanma vardır.

Şekil. 4.14. Büyük Postane (Demirel 218-219)

Şekil 4.15 Giriş Sahanlığı Yan Kapılar, 2017

Şekil 4.16 Giriş sahanlığından Postaneye Geçiş holü, 2017

Yapının içinde doğu ve batı yönünde, diğer katlara ulaşımı sağlayan çift kollu mermer merdivenler (33x16.20x30 cm) yer almaktadır. (Şekil 4.17) Merdivenler kurtağzı sistemi ile birbirlerinin üzerine geçme olarak oturtulmuştur. Merdiven korkulukları ve babaları beyaz Marmara Mermeri'nden yapılmıştır. Küpeşte altındaki masif korkuluk içerisinde yer alan içi boş sekiz köşeli yıldız motifi Türk Mimarisi'nde ve Selçuklu Mimarisi'nde en çok kullanılan motifler arasındadır (Sözen 279).

Şekil 4.17. Büyük Postane Kat Merdivenleri, 2017

Katlarda yer alan kuzey - güney yönünde uzanan koridorlarda karşılıklı üçer oda, bulunmaktadır. (Şekil 4.18)

Şekil 4.18. Zemin Kat , Doğu yönündeki Kuzey- Güney Koridoru, 2017

Birinci katta yer alan kuzey yönündeki koridorda karşılıklı dizilmiş pencerelerden giriş sahanlığı ve posta hizmet avlusu görülebilmektedir. (Şekil 4.19)

Şekil 4.19. 1. Kat. Kuzey Koridoru, 2017

İkinci ve üçüncü katların da plan şeması aynıdır. Birinci kattan farklı olarak, kuzey yönünde beş oda yerleştirilmiştir. İkinci ve üçüncü katlarda Kuzey ve Güney cepheye paralel olarak uzanan koridorların dış cephe tarafında yan yana dizilmiş farklı büyüklükte odalar büro olarak tasarlanmıştır. (Şekil 4.20-4.21)

Şekil 4.20. 2. Kat. Kuzey Koridoru, 2017

Şekil 4.21. 3.Kat Kuzey Koridoru, 2017

Yapının güney cephesine bulunan yemekhane zemin kattadır. (Şekil 4.23) Yemekhanenin batısında tuvaletler (Şekil 4.22), doğusunda ise üst kata bağlanan üçüncü bir merdiven vardır. Yapının güney ve batı yönündeki bahçesi otopark olarak ayrılmıştır.

Şekil 4.22. Tuvaletler, 2017

Şekil 4.23. Zemin kat, Yemekhane, 2017

4.3.Yapının Cephe Özellikleri:

4.3.1. Kuzey Cephesi:

Yapının Kuzey cephesi Büyük Postane Caddesi'ne bakmakta olup, aynı zamanda binanın ana giriş cephesidir. Bu cephede üç giriş bulunmaktadır. Orta bölümde kubbeli yan bölümler arasındaki giriş sahanlığı, mermerle kaplı olup, yarı açık alandır. Cephedeki merdivenler ve giriş bölümündeki beş büyük kemer ve kuleler (yükseklik 35 m) yapının anıtsallığını vurgulamaktadır. Girişteki kemerlerde sekizgen kaidelere oturan ayakların kaide ile birleştiği kısımlarda metal bilezik vardır. Köşeleri silmelerle yumuşatılmış dikdörtgen planlı ayakların köşeleri mukarnasla bitirilmiştir. Sivri kemer taşlarını sınırlayan kısım kemer eğrisine paraleldir. Kemer üst kısmında geometrik desenli çini panolar (turkuaz, lacivert renkli) bulunmaktadır. Ortadaki kemer üzerinde yer alan çini panoda eski yazı ile “Posta Telgraf Nezareti” yazmaktadır. 2. ve 3. kat cephelerinde ayaklar ile aynı aksta olmak üzere altı adet beyaz mermer sütun vardır. 3. katın saçağına kadar yükselen bu sütun başlıkları mukarnaslıdır. Sütunların arasındaki silme 2. ve 3. katları birbirinden ayırmaktadır. (Şekil 4. 24.) 2. kat pencereleri üç bölümdür, fakat kemer yerine düz lentoludur. 3.katta sütunların arasında bulunan üçüz pencereler ise sivri kemerli ve ahşap doğramadır (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 81).

Şekil 4.24. Büyük Postane Kuzey Cephesi, 2017

Yapının orta biriminin iki yanında, cepheden öne çıkan kubbeli kısımlarda 10 basamak ile ulaşılan ahşap giriş kapıları vardır. Bu kapıları oluşturan ayaklar 2. ve 3.

katlarda da devam etmektedir. Ayaklar arasında kalan boşluğa, 2. katta mermer korkuluklu balkon yerleştirilmiştir. 3. katta görülen sivri kemer bu yarım ayaklara oturtulmuştur. Kemer gözü ortadaki daha yüksek olan sivri kemerli pencerelerle üçe bölünmüştür. İki renkli taşla süslenmiş kemerin taşıdığı kubbe kasnağını sonlandıran korniş, basık bir kemer ile birleştirilmiştir. İçinde görülen kabartma motif yapının inşa edildiği dönemde Osmanlı armasıdır. Kasnakta sekiz köşeli yıldız pencereler görülmektedir (Şekil 4.25) Kulelerdeki ve girişteki almaşık taşlı Osmanlı kemerleri, mukarnaslar ve kemer aralarındaki şerit şeklinde olan çiniler Osmanlı mimari öğeleridir. Ancak kuleleri Osmanlı kubbesinden ayıran mimari detaylar gözlenmektedir. Kubbelerin eteğindeki kornişin geniş içbükey profili ve Osmanlı armasını çevreleyen kemer barok uslubu öğesidir. Binanın dışı Hereke'den getirilen ve yontma taş olarak işlenmiş olan taşlarla kaplıdır. Süsleme öğeleri ise blok taştandır (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 81-82).

Şekil 4.25. PTT Müze Girişi ve Kubbe, 2017

4.3.2. Batı Cephesi:

Üç kademeli olan cephe, düşeyde üç bölümlü olarak tasarlanmıştır. Birinci bölümde; 1. katın pencereleri basık kemerli ve aynı eğrilikte silmelidir. 2. kat penceresi düz lentoludur üzerinde konsolla taşınan bir balkon vardır. Dikdörtgen pencere baltkonun üstü saçakla örtülüdür. Sivri kemerli olan 3. kat pencerelerinin iki yanındaki çini panolar geometrik desenlidir. (Şekil 4.26.)

İkinci bölümde, merdivenleri aydınlatan pencereler yer almaktadır. 1. ve 2. katlarda düz lentolu olan pencereler, merdiven hizasında ve kademeli şekilde tasarlanmıştır. 3. kat pencereleri kademeli kemerlidir.

Batı cephesinin en önde olan 3. bölümünün zemin katında bulunan saçaklı kapı, yemekhaneye girişi sağlar. 2. ve 3. kat pencereleri beşizdir. 3. katta düz silme ile geçilmiş olan pencereler ahşap çitalarla bölünmüştür. 3. kattaki sivri kemerli beşiz pencerelerin parapetleri çini panolarla süslenmiştir.

Şekil 4.26. Büyük Postane Batı Cephesi, 2017

4.3.3. Güney Cephesi:

Cephede birbirine bakan servis mekânları (merdiven) ile onlardan daha öne çıkmış olan bloktur. (Şekil 4.27) Pencere özellikleri 1.ve 2. katlardakiler düz atkılı ve dikdörtgen şeklinde olup 3. kat pencereleri kemerli penceredir. Pencere üstlerinde süslemesi az olan dikdörtgen tabaka şeklinde çini yerleştirilmiştir. Kuzey cepheye göre daha yalın cephe özellikleri gözlenmektedir.

Şekil 4.27. Büyük Postane , Güney Cephesi, 2018

Şekil 4.28. Güney Cephesi Yemekhane Çıkışı, 2018

4.3.4. Doğu Cephesi:

Üç kademeli olan cephede, 1. katın üçüz pencereleri basık kemerli ve aynı eğrilikte silmelidir. (Şekil 4.29.) 1. ve 2. katlarda düz lentolu olan pencereler 3. katta sivri kemer olarak tasarlanmıştır. 1. ve 2. katlarda düz lentolu olan pencereler, merdiven hizasında ve kademeli şekilde tasarlanmıştır. (Şekil 4.30.) 3. kat pencereleri kademeli kemerlidir. 2. katta düz lento ile geçilmiş olan pencereler ahşap çitalarla bölünmüştür. 3. katın sivri kemerli pencerelerinin alt kısımları çini panolarla süslenmiştir.

Şekil 4.29. Büyük Postane Doğu Cephesi, 2018

Şekil 4.30. Doğu ve Batı Cephesi
Kademeli İç Pencere Görünüşü, 2017

5. BÜYÜK POSTANE İÇ MEKAN DONANIMI

20. yüzyılın başında inşa edilen Büyük Postane bir kamu yapısı olarak boyutu ve tasarımı ile dönemin en etkileyici mimari yapılarından birisidir. Yapı içerisinde yönetim, posta hizmet birimleri ve PTT Müzesi yer almaktadır.

İnşa edildiği dönemde döşeme tekniğinin yanı sıra büyük konfor olan merkezi ısıtma ile havalandırma tesisatı gibi donanımlar projede yer almıştır. Zemin kat posta merkezi ve teknik servisler, üst katlar ise Nezaret büroları ve toplantı salonu olarak organize edilmiştir (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 81). Yapının merkezinde bulunan iç holün çevresinde yer alan mekanlar PTT hizmetlerinin işlevi doğrultusunda yıllara göre değişiklik göstermiştir.

5.1. Büyük Postane Orta Hol (Sirkeci Postanesi)

Yapıldığı dönemde örneği İstanbul'da görülmemiş olan hol ziyaretçiler ve mimarın meslektaşları tarafından büyük beğeni toplamıştır. Merkez holün boyutları kamu mimarisine kıyasla yüksek cam tavan ve çatının çelik strüktür ile inşa edilmesi dönemsel açıdan önemli bir yeniliktir (Batur, Kimliğinin İzinde Bir Mimar, 87).

Yapının merkezinde zemin katta bulunan postaneye, kuzey cephesinden 10 basamaklı merdiven ile giriş sahanlığına, sahanlıktan dört basamakla zemin kat kuzey koridoruna ulaşılmaktadır. Koridor paralelinde bulunan dört kanatlı camlı kapıdan (5 adet) giriş yapılmaktadır. Merkez hol 17.30 m x 28.15 m ölçüsünde olup, alanı yaklaşık 490 m²'dir.

Hol 16 adet sivri kemerli açıklık ile çevrelenmiştir. Kemer açıklıklarına yerleştirilmiş geniş kapılar ve pencereler duvar görevi görmektedir. Özgün olan bu yapı elamanları iyi durumdadır.

Postane içerisinde halkın kullanımına açık olan banko ve reklam panoları gibi sabit mobilyalar özgün olup günümüzde kullanılmaktadır. (şekil 5.2.) Diğer iç mekan mobilya donatıları ise ahşap banklar (şekil 5.3.), halk yazı masası, danışma bankosu, düz masa, kapalı evrak dolapları ile iç kısmında bulunan şef bankosudur. Zamanın koşullarına göre ihtiyaç gereği duvarlara monte edilen klima üniteleri ve çok sayıda elektrik kablosu iç mekanda görüntü kirliliği yaratmaktadır.

Posta hizmetleri için organize edilen iç avlu çalışan personel ile hizmet alan insanlar iç içedir. Hol, büyüklük açısından yeterli hacme sahip olduğundan ferah bir mekandır. Bina amacına uygun kamu hizmeti vermektedir. Büro yapıları olarak banko başı çalışma bölümü işlevsel açıdan iyi planlanmıştır. (Şekil 5.1.)

Şekil 5.1. Büyük Postane, İç Hol, 2017

Şekil 5.2. Büyük Postane, İç Hol tarihsiz, (PTT Arşiv Belgeleri)

Şekil 5.3. Ahşap Banklar, 2017

5.1.1. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Kapılar

Zemin katta taşıyıcı kolonlar arasında bulunan kat yüksekliğindeki ahşap kapılar dört kanatlı olmak üzere toplamda 16 adettir (15adet 430x325 cm – 1 adet 427x331 cm). Açık planlı ve şeffaflığın ağırlıklı olduğu bu orta mekanda cam kapılar tercih edilmiştir. Kapıların üstünde aydınlatma pencereleri vardır. Genellikle kapı kanatlarında desenli opak cam kullanılmıştır. Az sayıda kapı kanadında düz cam kullanılmıştır. Holün kuzey koridoruna açılan kapılardan ikisi ahşaptır. Kapılar sarıçam ağacından üretilmiştir. Kapı alt bölümü olan ayak hizasında bulunan tekmelek metal levhadır. Kapıların yükseklikleri kamu yapısına uygun boyutta olup çoğu özgündür. (Şekil 5.1)

Şekil 5.4. Sirkeci Postanesi Ahşap Camlı Kapılar, 2017

5.1.2. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Pencereleer

Zemin kat yüksekliğinde olan kapıların üstünde birinci kat zemin kotundan başlayan kat pencereleri kemer içine yerleştirilmiş olup kemer biçimlidir. Pencereleer kare şeklinde küçük ebatlara bölünmüş ve çerçeveler içinde renkli cam malzeme (mavi, yeşil, sarı, beyaz) kullanılmıştır. (şekil 5.5.)

İkinci kat pencereleri ise dikdörtgen biçimlidir. 2. kat silmesinin üstünden başlayan kat yüksekliğinde (435x340 cm) olan ahşap doğramalı pencereler yatayda ve dikeyde üçer bölüme ayrılmıştır. En st kısımları camları ahşap çıtalarla küçük ebatlarda (24x24 cm) simetrik olarak blnmştir. Pencereleer giyotin aılımlıdır. Camları renksizdir. (şekil 5.5.)

şekil. 5.5. 1. Kat ve 2. Kat Pencereleeri İ Grniş, 2017

5.1.3. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Cam Tavan

İnşa edildiği dönemde çağın olanakları arasında yer alan cam tavan uygulaması ve çelik strüktür Avrupa'da bulunan önemli kamu yapılarında kullanılmış olup Büyük Postane projesinde Mimar Vedat Tek'e örnek olmuştur. Planlama ve uygulanabilirlik açısından başarılı bir örtü kabuğu projesidir. Dikdörtgen biçimli iç hol tavanında 32 büyük kareden oluşan çelik kirişler ve kayıtlar arasına geometrik formlu renkli cam (mavi, turuncu ve beyaz) tabakalar yerleştirilmiştir. Cam tavan içerisindeki renkli camlar üçgen, kare ve dikdörtgen şeklindedir. Cam çatı kenarlarında bulunan aydınlatma pencereleri ise eğimli açı ile yerleştirilmiştir. Pencerelerde malzeme olarak opak cam kullanılmıştır. Bu pencerelerin toplam sayısı 40'dır. Biçimi dikdörtgen (11.30x22.40 m) olan cam tavanın yerden yüksekliği 18.00 m'dir. Holde, iç mekân zenginliği ve doğal serinliğinin yanı sıra cam tavan sayesinde doğal güneş ışığından yararlanılmaktadır. (Şekil 5.6.)

Şekil 5.6. Cam Tavan İç Görünüş, 2017

Şekil 5.7. Cam Çatı Üst Görünüş, (Teknik Hiz. Birimi)

5.1.4. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Kaplamalar

5.1.4.1. Çini Kaplamalar

Postanedeki iç holün tüm 1. kat kemerli pencere üst kısımlarında yer alan süsleme ve bezemelerde rumiler, palmetler, ve renkli taş işçiliği görülmektedir. Çinilerde turkuaz, lacivert ve beyaz renk tercih edilmiştir. Yapıldığı dönemde çini kaplama yaygın olarak kullanıldığından yerli üretim olan çinilerin, herhangi bir bilgiye ulaşılmasına karşın özelliklerinden dolayı Kütahya Çinisi olma olasılığı yüksektir. (Şekil 5.8.)

Şekil 5.8. Çini Panolar, 2017

5.1.4.2. Mermer Döşeme

Zemindeki mermer döşeme özgün olup, mermerler boyut olarak birbirinden farklı ölçüde ve düzensiz olarak uygulanmıştır. (Şekil 5.7) Banko dış kısımdaki halkın kullanımına açık alan 101.90 m²'dir. Banko iç kısımdaki döşeme özgün mermer döşemeden 20 cm kadar yükseltilmiştir. Döşeme malzemesi 30x30 cm ile 30x20 cm boyutunda taş kaplama kullanılmıştır.

Şekil 5.9. İç Hol Mermer Döşeme, 2017

5.1.4.3. Duvar Kaplama

Büyük Postane iç hol duvarlarında çini dışında alçı süsleme ve sıva üstü beyaz boya uygulanmıştır.

5.1.5. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Sabit Mobilyalar

5.1.5.1. Banko

İç holün giriş dışındaki duvarlarını çevreleyen banko halkın posta işlemlerini yaptığı iç mekan donatısıdır. Banko giriş yönüne göre sağ ve sol iç avlu duvarlarından eşit mesafede (2.30 cm) ve holün ortasına doğru görüşme alanını arttırmak amaçlı -U-şeklinde yerleştirilmiştir. (Şekil 5.10.) Posta gişe işlemleri için kullanılan banko, ahşap gövde, üzerine konulmuş mermer işlem tablası ile metal çubuklarla yükseltilmiş ahşap alınlıktan ve personelin kullandığı iç kısım bankosundan oluşmaktadır. (Şekil 5.11.) Ahşap alınlık içerisinde aydınlatma elemanı spotlar yer almaktadır. İşlem sıra numarasını gösteren digital ekranlar ise ahşap alınlığın üstündedir. Posta işlemlerinin yapıldığı bankonun mermer tabla genişliği 53 cm, personelin çalışma bankosu 70 cm olup banko yüksekliği 124,5 cm'dir. Bankonun uzunluğu 62.5 m'dir. Banko, işlevsellik yönünden posta hizmetlerinin düzenli yürütülmesi, personelin rahat hareket edebilme ergonomisi göz önünde tutularak uygun boyutta tasarlanmıştır. Hol içerisinde bulunan ahşap banko özgün olup ihtiyaç gereği nitelikli ekler almıştır (mermer tabla, cam paravan, ahşap alınlık).

Şekil 5.10. Banko, 2017

Şekil 5.11. Banko İç Kısım, 2017

5.1.5.2. İlan Panoları

Büyük Postane iç holün giriş bölümündeki kapıların arasındaki duvarlara monte edilmiş olan duyuru panoları dört adet olup masif ahşaptır. Panoların malzemesi sarıçam ağacıdır. İlan panosunun ölçüleri 107x115x12 cm'dir. Açılabilir cam kapaklıdır. Üst bölüm kademeli olarak yükseltilmiştir. (Şekil 5.12)

Şekil 5.12. İlan Panoları, 2017

5.1.6. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Isıtma ve Aydınlatma Donatıları

5.1.6.1. Isıtma Sistem Donatısı

Yapının orta mekânında ısıtma elemanı olarak altı adet 70x109 cm boyutunda bir adet 54x109 cm ile bir adet 46x109 cm boyutunda sekiz adet dökme demir kalorifer peteği vardır. Yapının özgün donatısı olan bu ısıtma sistemi yapıldığı dönemde büyük bir konfor yaratmış olup, halen kullanılmaktadır. (Şekil 5.13.)

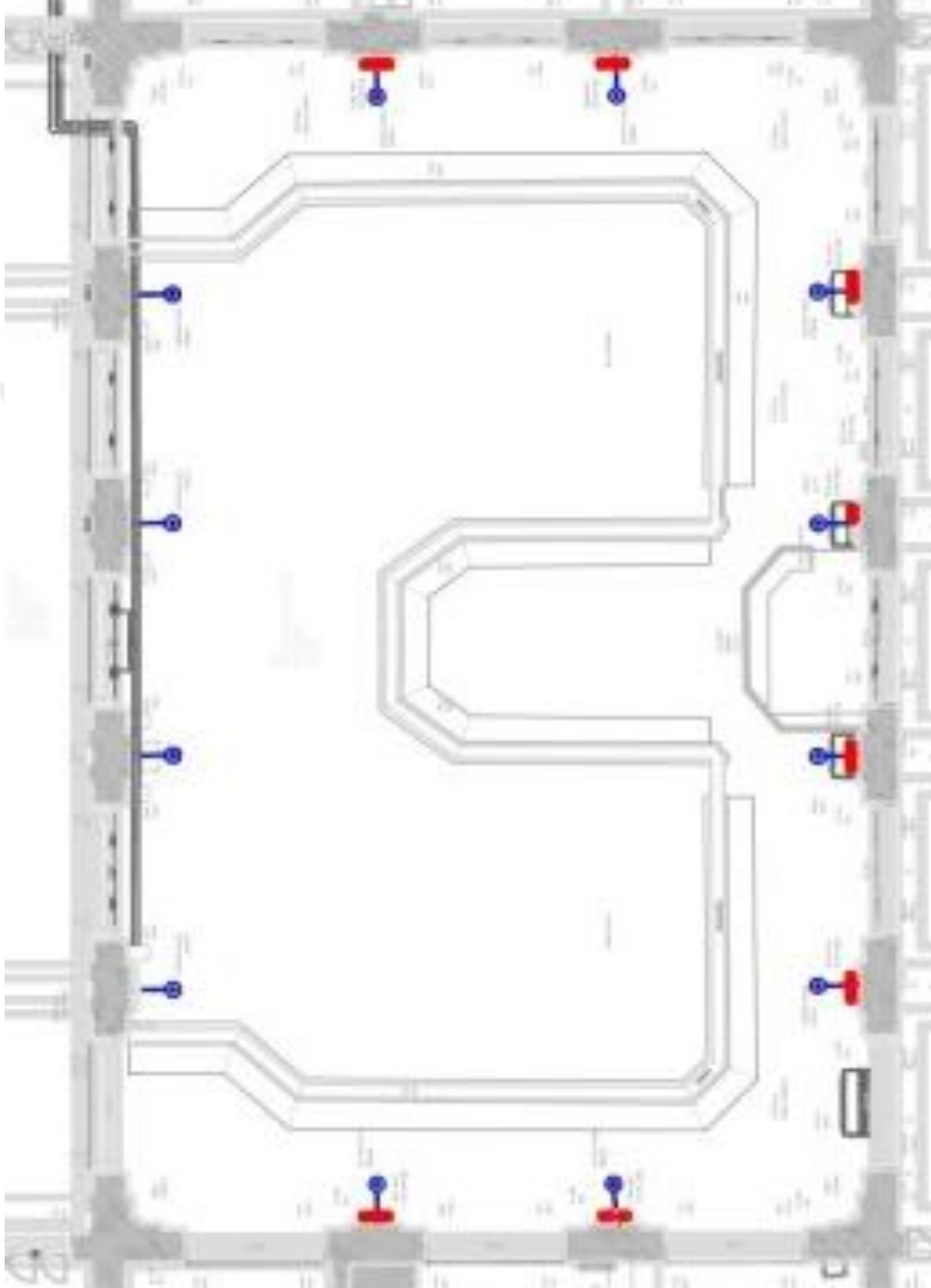
Şekil 5.13. Dökme Demir Kalorifer Petek, 2017

5.1.6.2. Aydınlatma

Aydınlatma donatısı lambalar postanenin iç mekan duvarlarında birinci kat pencerelerinin orta bölüm hizasında bulunmaktadır. Beyaz renkli olan aydınlatma elamanlarının sayısı 12'dir. Yaklaşık bir metre (96 cm) demir ferforje taşıyıcının uç noktasından sarkan lambalar boğumlu, yuvarlak biçimlidir. Özgünlüğünü koruyan aydınlatma elemanları görsel açıdan iç mekan ile uyumludur. (Şekil 5.14)

Şekil 5.14. Sarkıt Lamba, 2017

Şekil 5.15. Büyük Postane Hol Isıtma Aydınlatma Sistemi, ■ 12 Adet ■ 8 adet

ZEMİN KAT İÇ HOL PLANI

5.1.7. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Mobilyalar

5.1.7.1. Mektup Dolapları

Büyük Postane binasında PTT işlemlerinin yapıldığı zemin kattaki kuzey koridorunda bulunan masif ahşap malzemeden yapılmış olan kapılar posta kutularına dönüştürülmüş olup geçmişte yurt içi ve yurt dışı mektup vb. evrakların gönderimi için kullanılmıştır. Kapı gövdesinde bulunan dikdörtgen boşluktan (29.5x2.5 cm) mektuplar atılmaktadır. Zarfin atıldığı bu boşluğun yerden yüksekliği 118 cm'dir. Dolap sağ üstünde tabela tutturucu vardır. İç kısım fotoğraf çekimine, gizlilik nedeniyle izin verilmemiştir. Oda günümüzde telgraf ve fax işlemleri için kullanılmaktadır. (Şekil 5.16.)

Şekil 5.16. Mektup Dolapları, 2017

5.1.7.2. Yazı Masaları

Büyük Postane içerisinde bulunan özellikli ve özgün mobilyalar arasında yer alan yazı masaları Osmanlılarda kendine özgü motif ve uygulama ile yaygınlaşmış olan ağaç işçiliğinin en başarılı örneklerindedir. Yerli ahşap işçiliği ile meşe ağacından üretilen postane içerisindeki halk yazı masaları yapının ilk yıllarından günümüze ulaşmıştır. Büyük Postane içerisinde bulunan iki adet yazı masasının biri postane içerisinde diğeri yapının içindeki PTT Müzesi'nde sergilenmektedir. (Şekil 5.17.)

Masa 14 birimli çokgen biçimindedir. Kullanım amacına uygun olarak vücut postürü dikkate alınmış, en doğru açı verilmiştir. Mektupların ya da gönderilecek iletinin önemi ve gizliliğini korumak amaçlı ahşap dekoratif çerçeveli camlı ince bölmeler kullanılarak özel kullanım birimi oluşturulmuştur. Masadaki eğime karşın tabla kenarına ahşap çita konularak yazı işlemlerinde kullanılan kalemin düşmemesi sağlanmıştır. Masanın ayaklar arasındaki gövde kısmı ince ahşap işçiliği ile yaprak ve çiçek motifleriyle bezenmiştir. Ayaklar altında ayak yatağı pirinçtir. Halk yazı masası kısmi modül değişikliği ile müdahale görmüştür. Bu çalışma kapsamında izin verildiği ayrıntıda özgün mobilyanın ölçüleri alınmış ve ölçekli çizimleri yapılmıştır. (Şekil 5.18.)

Şekil 5.17. PTT Müzesi'nde Sergilenen Halk Yazı Masası, 2017

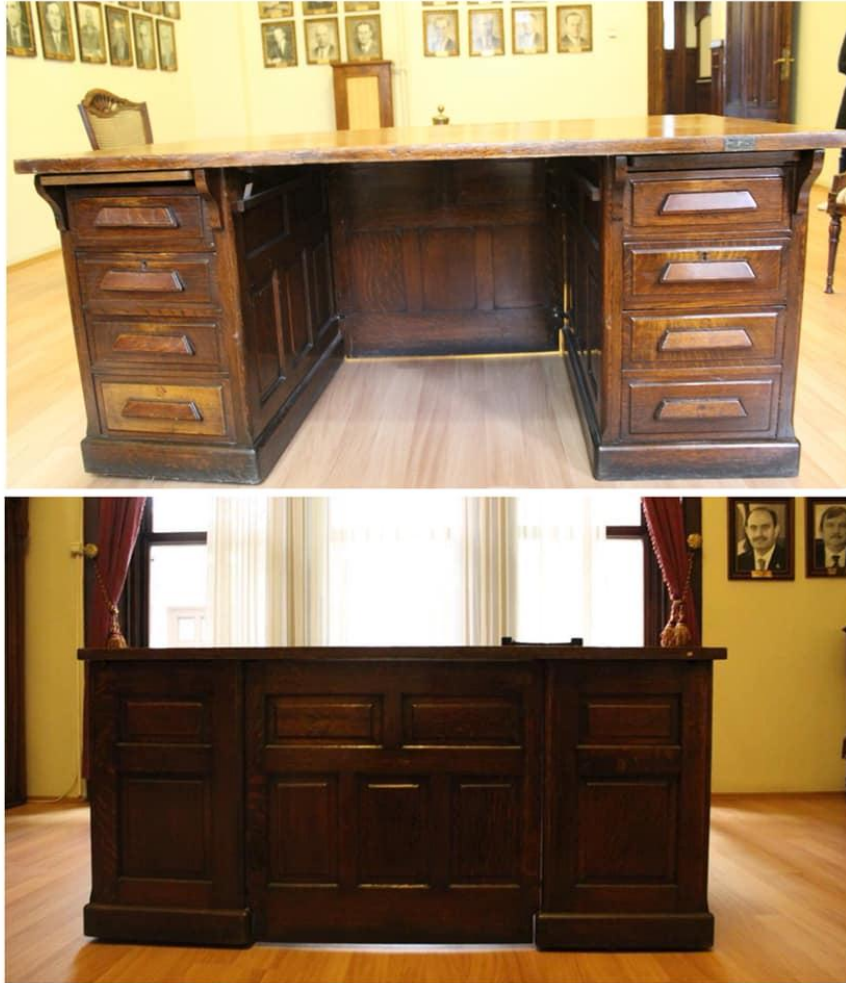

Şekil 5.18. Halk Yazı Masası, 2017

5. 2. Özgün Mobilyalar (Müze)

5.2.1. Nazır Masası

Büyük Postane PTT Müzesi'nde 2. katta sergilenen nazır masası Postane Nazırları tarafından kullanılmıştır. Nazır masası masif ahşaptan yapılmıştır. Dikdörtgen biçimli olan masa yalın tasarımlıdır. Masa üst tablası 167,5x97 cm boyutunda olup, masa yüksekliği 76 cm'dir. Malzemesi meşe olan masa üç bölümden oluşmaktadır. Sağ ve sol bölüm çekmecelidir. Orta bölüm sandalye boşluğuna ayrılarak boş bırakılmıştır. (Şekil 5.19.) Masanın bezemeleri yoktur işlevsellik ve kullanım esnekliği ön plandadır. Bu çalışma kapsamında izin verildiği ayrıntıda özgün mobilyanın ölçüleri alınmış ve ölçekli çizimleri yapılmıştır. Yapıda Kasım 2017 tarihinde restorasyon çalışması başlaması nedeniyle mobilya Saraylar Müze Müdürlüğü tarafından restorasyonu yapılmak üzere müzeden gönderilmiştir.

Şekil 5.19. Nazır Masası, İstanbul PTT Müzesi, 2017

5.2.2. Mektup Dolabı (Müze)

Büyük Postane PTT Müzesi'nde sergilenen ahşap mektup dolabı geçmişte posta işlemlerinde kullanılmış olup, günümüzde kullanımdan kaldırılmıştır. Yere doğrudan temas eden ahşap alt baza (354x102 cm) üzerine iki kademeli olarak tasarlanmıştır. Baza üzerindeki alt bölüm her iki tarafta olmak üzere altı adet camlı sandık bölmeden oluşmaktadır. Önden ve üstten camlı olan bu modüller eğilimli olup, dikey ekseninde açılmaktadır.

Camlı alt bölüm üstündeki bölüm ise (230x118.5x31 cm) karşılıklı dördü açılabilir altısı sabit camlı olan kapaklardan ve ara ahşap bölmelerden oluşmaktadır. Dolap içerisinde yedi adet cam raf vardır. Mektup dolabının ahşap çerçevelerin ortasında bulunan ara kayıt üst bölümlerinde süsleme ögesi olarak ağaç işleme yaprak motifi stilize edilmiştir. Üst kısmında kademeli olarak içten dışa genişleyen sivri uçlu ahşap taç vardır. Mobilya ahşap malzeme olan ana iskeleti meşe, kaplaması ceviz ağacından yapılmıştır. Yapıda Kasım 2017 tarihinde restorasyon çalışması başlaması nedeniyle mobilya Saraylar Müze Müdürlüğü tarafından restorasyonu yapılmak üzere müzeden gönderilmiştir. Bu çalışma kapsamında izin verildiği ayrıntıda özgün mobilyanın ölçüleri alınmış ve ölçekli çizimleri yapılmıştır. (Şekil 5.20.)

Şekil 5.20. Mektup Dolabı, İstanbul PTT Müzesi, 2017

5.2.3. Nazır Dolabı (Müze)

Büyük Postane PTT Müzesi'nde sergilenen ahşap nazır dolapları geçmişte makam odasında kullanılmış olup, özgünlüğü korunmuştur. Yere doğrudan temas eden ahşap dolap camlı iki kapak ve üst alınlıktaki sade süslemeleriyle yalın bir tasarıma sahiptir. Dolap içerisinde üç adet cam raf vardır. Nazır dolaplarının malzemesi meşe ağacından üretilmiştir. Yapıda Kasım 2017 tarihinde restorasyon çalışması başlaması nedeniyle mobilya Saraylar Müze Müdürlüğü tarafından restorasyonu yapılmak üzere müzeden gönderilmiştir. Bu çalışma kapsamında izin verildiği ayrıntıda özgün mobilyanın ölçüleri alınmış ve ölçekli çizimleri yapılmıştır. (Şekil 5.21.)

Şekil 5.21. Nazır Dolabı, İstanbul PTT Müzesi, 2017

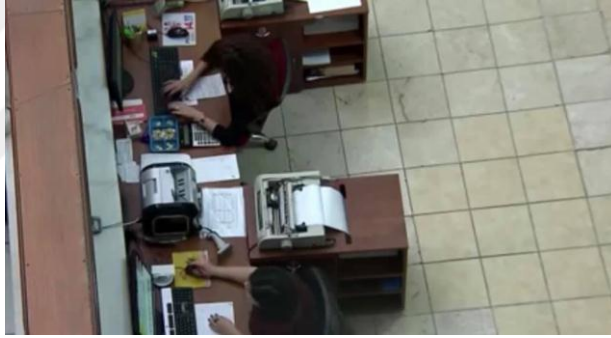
5.3. Bozulmalar ve Nedenleri

20. Yüzyıl başında inşa edilen Büyük Postane yapısı mimari (mekânsal ve strüktürel) açıdan genel karakterini korumuş ancak ihtiyaç gereği niteliksiz ekler almıştır. Malzeme deposu, ek büro ihtiyacı gereği bölücülerle yeni mekan oluşturulmuştur. Yapının özgün plandaki mekânsal yerleşimi göz önünde bulundurularak niteliksiz eklerin kaldırılması ve mekanların yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

5.4. Merkez Hol (Sirkeci Postanesi) Donanımındaki Bozulmalar

5.4.1. Kaplamalardaki Bozulmalar

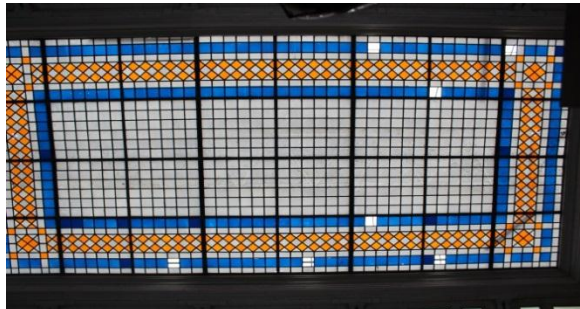
Özgün zemin kaplaması olan mermer döşemede kullanıma bağlı olarak zemin düzleminde farklılık gözlenmektedir. Özellikle banko çevresindeki döşemede çökme mevcuttur. (Şekil 5.24.) Banko iç kısmında özgün döşeme üzerine muhdes kaplama yapılarak mermer döşeme bütünlüğü bozulmuştur. (Şekil 5.22.)

Şekil 5.22. Mermer Döşeme Üzerine Yapılan Muhdes Kaplama, 2017

Hol duvarlarında pencere üstündeki çinilerde kirlenmeye bağlı renk değişikliği gözlenmektedir.

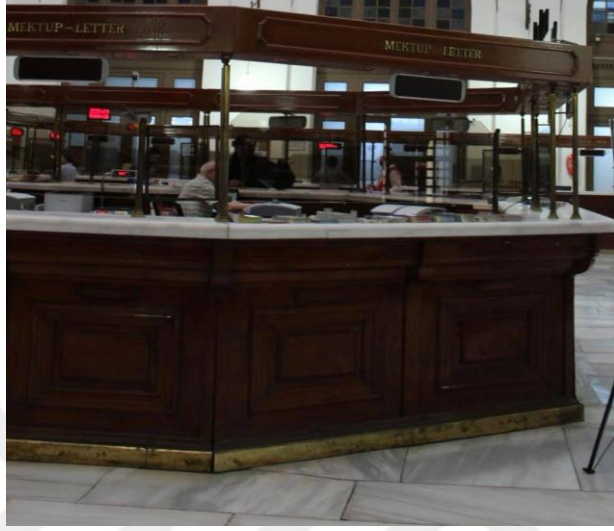
Yapının çatısındaki çelik konstrüksiyonda paslanma ile cam örtüde malzeme kaybı tespit edilmiştir. (Şekil 5.23.)

Şekil 5.23. Cam Tavandaki Bozulmalar, 2017

5.4.2. Sabit Mobilyalardaki Bozulmalar

İç holü çevreleyen bankonun ahşap gövdesinin bazı bölümlerinde malzeme kaybı tespit edilmiştir. Ayak hizasında bulunan süpürgelikte çökme ve renk değişikliği gözlenmektedir. (Şekil 5.24)

Şekil 5.24. Bankodaki bozulmalar, 2017

İç holün giriş yönündeki duvarlarda bulunan ilan panolarında ahşap bileşenlerde ayrışma, pano içerisinde bulunan kumaşın ve diğer malzemenin yerinden ayrıldığı tespit edilmiştir.

5.4.3. Kapı ve Pencerelerdeki Bozulmalar

Değiştirilmiş olan kapıların özgün hale getirilmesi, kapıların bozulan kapı kollarının, kilit ve menteşelerinin değiştirilmesi gerekmektedir.

Pencere doğramalarındaki boya bütünlüğünde dökülmeye bağlı bozulma, renkli camlarda solmaya bağlı renk değişikliği mevcuttur. Pencere kanatlarının açılımını sağlayan menteşelerde bozulma tespit edilmiştir.

5.4.4. Isıtma Ve Aydınlatma Donatısındaki Bozulmalar

Merkez hol içerisinde bulunan sekiz adet kalorifer peteğinde özgün malzeme üzerine yapılmış olan boyada dökülme gözlenmiştir.

Merkez hol içerisinde bulunan 12 adet aydınlatma lambasında renk değişikliği, sarkaçta ve perforjede paslanma tespit edilmiştir.

5.4.5. Özgün Mobilyalardaki Bozulmalar

Korunması gerekli taşınır eser niteliği taşıyan iç hol ve müzedeki mobilyalarda zaman içinde sık kullanıma, mekân içinde yer değiştirmeye ve yapılan temizliğe bağlı olarak kısmi malzeme kaybı, yıpranma ve deformasyon oluşmuştur.

Yapının merkezinde postane içinde kullanılan halk yazı masasında modüller arası ayrışma, bezemeli gövdelerden bir modülde malzeme kaybı, cam bölmelerden birinin eksik olduğu ve ayaklardan bazılarında kısmi malzeme kaybı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra nem ve ısı değişiklikleri gibi sebeplerle solma ve renk değişikliği, dışarıdan müdahale (çizik, yazı) ile doku bütünlüğü bozulmuştur. (Şekil 5.25.)

Müze katında sergilenen mobilyalar arasında bulunan mektup dolabında yere doğrudan temastan ötürü bazada aşınma, ara kayıtlar üzerindeki süsleme öğelerinde eksilme, mobilya kaplamasında kısmi kayıp ve renk değişikliği tespit edilmiştir.(Şekil 5.26.)

Müze 2. katında sergilenen mobilyalar arasında bulunan nazır masasında üst tabla üzerinde çatlak ve mobilya kaplamasında aşınmaya bağlı kısmi kayıp ve renk değişikliği tespit edilmiştir. (Şekil 5.27.)

Yapı içerisinde bulunan yatay ve düşey ahşap elemanların yanı sıra kullanılan hareketli mobilyaların restorasyon raporu düzenlendikten sonra özellikle mantar ve böceklerin tahribatına maruz kalmış dokuların ilaçlanması ve deliklerin doldurulması gerekmektedir. Özgün malzemedeki doku kayıpları, çizilmeler ve kirlenmeler tespit edildikten sonra uygun şekilde temizliği yapılmalıdır. Doku kaybı olan alanlar malzemesi tespit edilerek aynı ölçüde ve boyutta özgün malzeme ile değiştirilmesi uygundur. Kapı, pencere ve mobilya üzerinde bulunan metal öğelerin pastan arındırılması ve koruyucu sürülmesi önerilmektedir.

Şekil 5.25. Halk Yazı Masasındaki Bozulmalar, 2017

Şekil 5.26. Mektup Dolabındaki Bozulmalar, 2017

Şekil 5.27. Nazır Masasındaki Bozulmalar, 2017

5.4.6. Ahşap Malzemedeki Bozulma Nedenleri ve Koruma Yöntemleri

Organik bir malzeme olan ahşap, ilk çağlardan bugüne özellikle mimaride yapı elamanı olarak kullanılmaktadır. Yapı malzemesi olarak kullanılan ahşabın genel özelliklerini sıraladığımızda; hücreli yapı, su emici, organizmaların saldırılarına açık olmakla birlikte, yanıcı bir malzemedir. Ahşabın liflerin yönü doğrultusunda mukavemete ve esnekliğe sahiptir. Nem ve su açısından; hava ile temas etmediğinde ahşap su içinde çok dayanıklıdır. Ahşapta direncin azalması yüksek orandaki (%26-30) neme bağlıdır. Nem miktarı mukavemete, işleme kolaylığına, yapıştırılmaya, ısı değerine, iletkenliğe, çürümeye, kurutma ve emprenyeye, cilalama ve bükme işlemlerine etki eder. Ahşap çevrenin ısı ve nem derecesine göre nem alıp vererek kendini çevreye uydurur. Nem miktarı arttıkça genişler, azalınca çeker (Günay, 5).

İklimsel geçişlerin ahşaba etkileri; yarıma, çatlama, çukurlaşma, burulma ve aşınmadır. Ahşapta kimyasal bozulmalara nitrik asit, nitratlar, kloratlar, alkaliler, fenol, kalsiyum ve çimento tuzları, kuvvetli basit tuzlar, sodyum sülfid ve sodyum karbonat sebebiyet verir (Günay, 6).

Ahşapta biyolojik bozulmalara sebep olan canlılar ise bakteriler, mantarlar, böcekler, deniz canlıları, kuşlar, yarasalardır. Ayrıca yosunlar, algler ve likenler de ahşaba zarar vermektedir. Ahşabın iklimsel yıpranmaya karşı; öncelikle kuru tutulması, gün ışığından korunması, büyük ısı değişimlerinden ve rüzgardan korunması, gerekmektedir. Kimyasal tahribe karşı ahşabı korumak adına ise ahşap üzerinde kimyasal temizlik malzemelerinin kullanılmaması, ahşap ile maden birleştiricilerin etkileşimine dikkat edilmesi gerekmektedir. Biyolojik bozulmalara karşı alınacak önlemler ise ahşabın sudan uzak ve kuru tutulması, ortamdaki nem oranının %20 - 22 altında tutulması gerekmektedir (Günay, 8).

5.4.7. Büyük Postane Binasında Yapılan Onarım Çalışmaları

Büyük Postane'nin yer aldığı 424 ada, 4 parsel, İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.07.1995 tarih ve 6848 sayılı kararıyla Tarihi Yarımada Kentsel ve Tarihi Sit Alanı içinde kalmaktadır. Büyük Postane 16 Kasım 2017 tarihinden itibaren restorasyona girmiştir. Yapıda daha önce yapılan onarımlarla ilgili İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulundan belgelere dayalı bilgi alınmıştır. Büyük Postane hakkında ilgili Koruma Kurulu Arşivi'nde yer alan onarım ile ilgili yazışmalar aşağıda özetlenmiştir:

- İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.11.1999 tarih ve 11380 sayılı kararında "424 ada, 4 parselde bulunan Büyük Postane yapısının I. Grup taşınmaz kültür varlığı olduğuna, mermer döşeme rölovesinin gönderilmesine, posta holü bankolarının bulunduğu servis kısımları döşemesinin detay çizimleri Kurulumuzca onaylandıktan sonra ahşap olarak yenilenebileceğine, diğer mekânlarda mevcut döşeme kaldırılarak orijinal döşemenin araştırılmasına, araştırma sonucunu gösteren fotoğrafların ve yapının orijinal bütünlüğünü bozmamak için, onarılması istenen çatının aslına uygun hazırlanacak restorasyon projesinin, kurşunluk projesi ve kurşun detaylarıyla birlikte Kurulumuza gönderilmesine karar verildi " denilmektedir.

Büyük Postane ile ilgili olarak bugüne kadar aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

- İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.11.1999 tarih ve 11380 sayılı kararında masif ahşap olmak koşulu ile değiştirilmesi gereken kapıların yenilenme izni verilmiştir.

- İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 03.05.2000 tarih ve 11853 sayılı kararıyla tabela koyulabilir, izni verilmiştir.

- İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 20.06.2000 tarih ve 11984 sayılı kararla basit çatı onarım izni verilmiştir.

- İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 08.11.2000 tarih ve 12384 sayılı kararla Büyük Postane girişindeki P.T.T yazı ve ambleminin altın varak kaplamasının yapılabileceği izni verilmiştir.

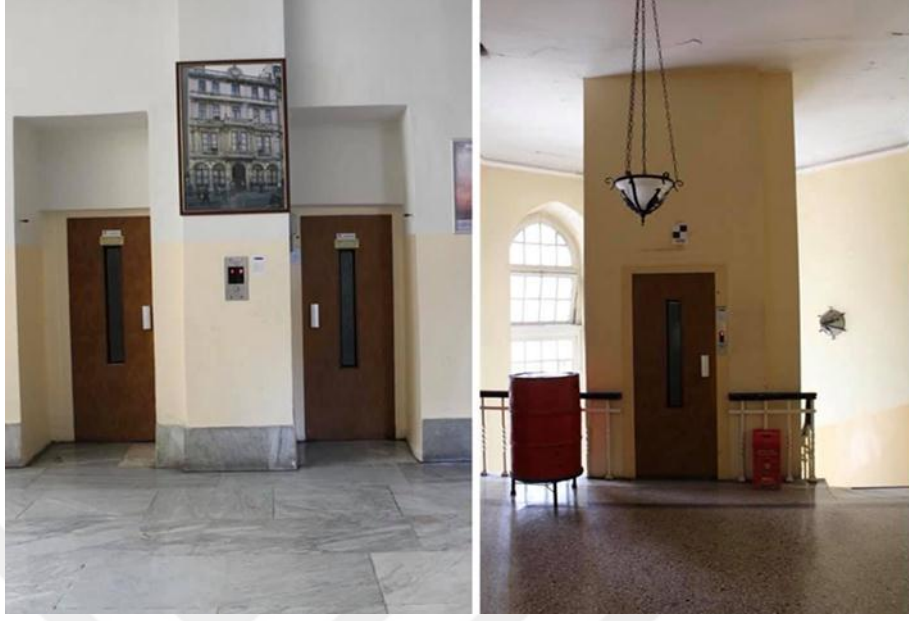
-Türk İslam Eserleri Müze Müdürlüğü tarafından İl Kültür Müdürlüğü'ne gönderilen 06.02.2001 tarih ve 816 sayılı yazı doğrultusunda PTT Müzesi olarak açılan kısımda yapılan kalem işi bezeme yenilemesinin orijinale uygun olduğu ve teşhir-tanzim işlerinin de adı geçen müze denetiminde yapıldığının anlaşıldığı, belirtilmiştir.

- İstanbul I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 03.10.2001 tarih ve 13226 sayılı kararında Telgraf Müdürlüğü ve Muhasebe Servisi'nde yenilenmek istenen camlı bölmeler ile sonradan yapılmış, tavan, duvar ve döşeme kaplamalarının sökülebileceğine, nakış süsleme vb. çıkması durumunda orijinal malzemeye göre söz konusu kısımların yenilebileceğine, karar verilmiştir.

- İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.05.2007 tarih ve 1412 sayılı kararında "İstanbul İli, Eminönü İlçesi, Hobyar Mahallesi, Yeni Postahane Caddesi, 24 pafta, 424 ada, 4 parselde yer alan Yeni Postane Başmüdürlük Hizmet Binası'na ait cümle kapılarında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 05.11.1999 tarih ve 660 sayılı ilke kararının I.2.a. Basit Onarım alt başlığına göre; ahşap, madeni, pişmiş toprak, taş, vb. çürüyen ya da bozularak eksilen mimari öğelerinin, özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesinin yapılabileceğine; onarım sonrası rapor ve fotoğrafların kurulumuza iletilmesine karar verilmiştir." denilmektedir.

Yapıdaki onarımlara ek olarak asansörler ihtiyaç gereği olarak ayrı değerlendirilmektedir. Yapının güney koridorunda yer alan merdiven kovanında ve kuzey koridorunda merdiven holünde bulunan ve kullanımından dolayı nitelikli

dönem eki kabul edilen asansörler 1976 yılında yapılmıştır (PTT Teknik Birim Hizmetleri). (Şekil 5.28.)

Sekil 5.28. Asansörler. 2017

6. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Büyük Postane yapısı, ilk Türk mimarlarından Mimar Vedat Bey'in eseri olması ve özgün nitelikleri ile günümüze kadar ulaşmış olması ile mimarlık tarihi uzmanlarınca ayrıcalıklı bir konumda değerlendirilmektedir. 90x40 metre alan üzerine inşa edilmiş olan binanın projesi Posta ve Telgraf yönetim birimlerinin ve posta nakil işlevlerinin amacına uygun olarak tasarlanmış ve uygulanmış bir kamusal yapı olarak önemlidir. Döneminin ileri teknolojisi ile inşa edilmiş olan yapının geniş açıklıklı mekânlarının döşemelerinde putrellerin kullanılması ayrıca orta hol ve üstünü örten metal taşıyıcı sistemin boyut ve tasarım açısından bir ilk olarak kabul edilmesi yapıyı ayrıcalıklı kılmaktadır.

Yapı planında zemin katta posta merkezine ve teknik servislere, üst katlarda ise PTT hizmet bürolarına ait oda ve salonlar ile PTT Müzesi bulunmaktadır. Yapıda iç mekân tasarımında yenilik açısından o dönem için büyük bir konfor olan merkezi ısıtma ve havalandırma sistemi kurulmuştur. Planı dikdörtgen olan yapının merkezinde 28.15x17.5 metre boyutlarında büyük bir hol vardır. Üç kat yükseklikteki bu gösterişli mekân renkli (turuncu, mavi, beyaz) cam tavanla örtülüdür. Bire bir posta işlemlerinin yapıldığı bankolar bu orta mekânın çevresinde yer almaktadır. Yapının orta hol duvarlarında 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başında görülen Türk Neo-Klasik sanat akımından ve eski Türk ve İslam sanatlarından alınmış rumi, mukarnas, çini, kemer gibi mimari ve süsleme öğeleri kullanılmıştır.

Orta mekânda halkın kullanımına açık ahşap, başarılı el işçiliği ile bezemeli yazı masası ve banko iç mekân mobilyası olarak önemlidir. Özgün nitelikleri ile günümüze ulaşmış olan halk yazı masası, PTT Müzesi'nde bulunan Nazır Odası'ndaki nazır masası, nazır dolabı, mektup dolabı, özgün kapıların ve pencerelerin izin verildiği ölçüde çizimleri yapılmıştır.

Büyük Postane binasında 16 Kasım 2017 tarihinden itibaren restorasyon çalışması başlamıştır.

Yapının İstanbul IV Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 07 Ocak 2015 tarih ve 3146 sayılı kararı ile rölöve ve restorasyon proje

raporunda genel ifadeler kullanılmış olup, mevcut malzeme, yeni kullanılacak malzeme ve yapım tekniği konusunda ayrıntı verilmemiştir. Dolayısıyla hangi mekânda hangi iş kalemlerinin hangi ayrıntıda ve ne miktarda yapıldığına yönelik bir bilgi yer almadığı için bu çalışmada bir bilgi kullanılamamış ve aktarılamamıştır.

KAYNAKÇA

Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf Arşivi

Batur, Afife. Kimliğinin İzinde Bir Mimar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.

Brandt Orhan, Sadık Ceylan. Türk Postaları İlk Filatelik Damga ve Müdürleri 1863-1920. İstanbul: Pulhan Matbaası, 1963.

Batur, Afife. Türkiye Mimarlığında “Modernite” kavramı üzerine, Mimarlık Dergisi Mayıs-Haziran. 2006: Sayı.42

Bezaz, Yurda Güven. Haberleşme ve Tarihçesi. Ankara: 2006.

Cezar, Mustafa. Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi. C-II. İstanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı, 1995.

Cön- Gruhlke, Nilgün. Almanca Filateli Dergilerinde Osmanlı Pulları ve Postaları. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2006.

Demir, Tanju. Türkiye’de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840-1920). Ankara: PTT Genel Müdürlüğü, 2005.

Demirel, Fatmagül. Sultan II. Abdülhamid’in Mirası. İstanbul: İTO Yayınları, 2011.

Erdoğan, Ümmü Gülsüm, Eynallı, Ebru. “Mimar Vedat Tek”, Restorasyon Yıllığı, Sayı:11. 2015.

Geçmişten Günümüze Posta. Ankara: PTT Yayınları, 2007.

Günay, Reha. Geleneksel Ahşap Yapılar. İstanbul: YDÜ 1994.

Halaçoğlu, Yusuf. XVI-XVII Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2014.

Halaçoğlu, Yusuf. Osmanlılarda Ulaşım ve Haberleşme. İstanbul: İlgi Kültür Sanat Yayıncılık, 2014.

Hasol, Doğan. 20.Yüzyıl Türkiye Mimarlığı. İstanbul: Yem Yayınları, 2017.

İstanbul Mimarlık Rehberi, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi.

Bölüm 5 Tarihi Yarımada ve Boğaziçi Haritalar. İstanbul: Mayıs 2015.

İstanbul PTT Müzesi Koleksiyonları Harita Kataloğu. İstanbul: 2017.

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Yıldız Arşivi

Karakaş Sekine, Anameriç Hakan, Rukancı Fatih. Pullarda İstanbul. Ankara: T.C

Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü, 2011.

Kayserilioğlu, R. Sertaç, Cemil Kuntay. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi C.6.

İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yayınları, 1994.

Kuban, Doğan. Eminönü, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. İstanbul: Kültür

Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yayınları, 1994.

Kuban, Doğan. Osmanlı Mimarisi. İstanbul: Yem Yayınları, 2007.

Özkan, Süha. “Mimar Vedat Tek (1873- 1942)”, Mimarlık Dergisi

Kasım-Aralık, 1973.

Yazıcı, Nesimi. “Ulaştırma ve Haberleşme -Tanzimat Döneminde Osmanlı Posta

Örgütü” Tanzimat’tan Türkiye’ye Cumhuriyet Ansiklopedisi C.6. İstanbul: 1985.

Yasa Yaman, Zeynep. Galatasaray Postanesi. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi

C.3. İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yayınları, 1994.

Yıldırım, Yavuz. Tek Vedat. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi C.7. İstanbul:

Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Yayınları, 1994.

<http://www.telecomcularderneği.com>

<http://www.turkcebilgi.com>

<http://www.kalintiistanbul.com>

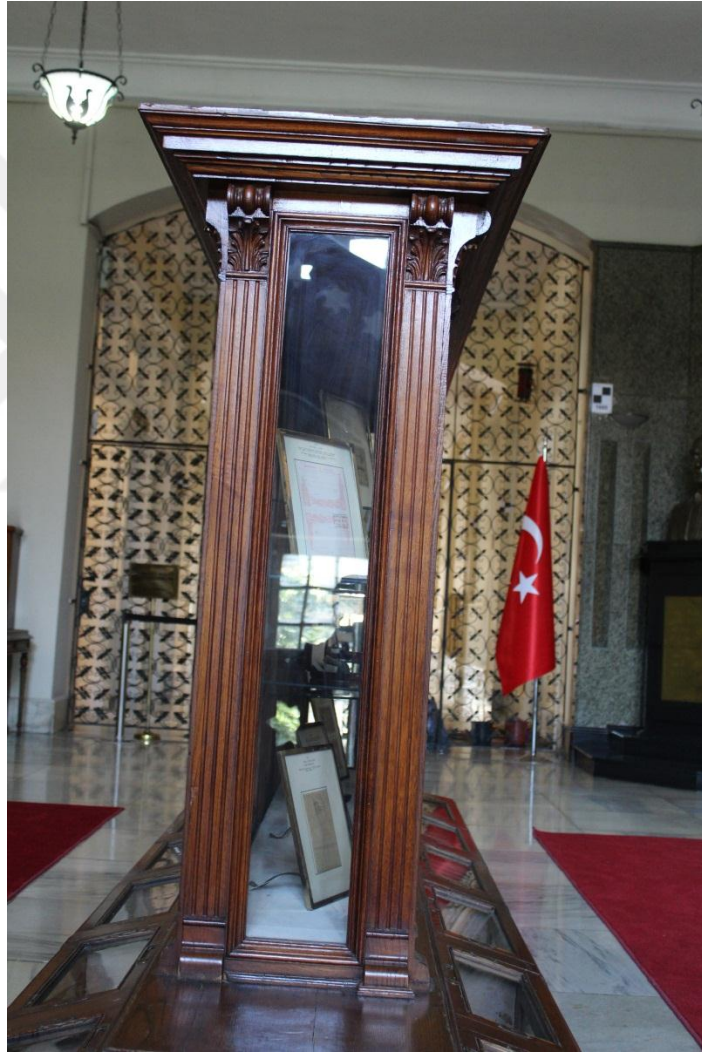
<http://www.tersçita.com>

<http://www.tarihiolaylar.com>

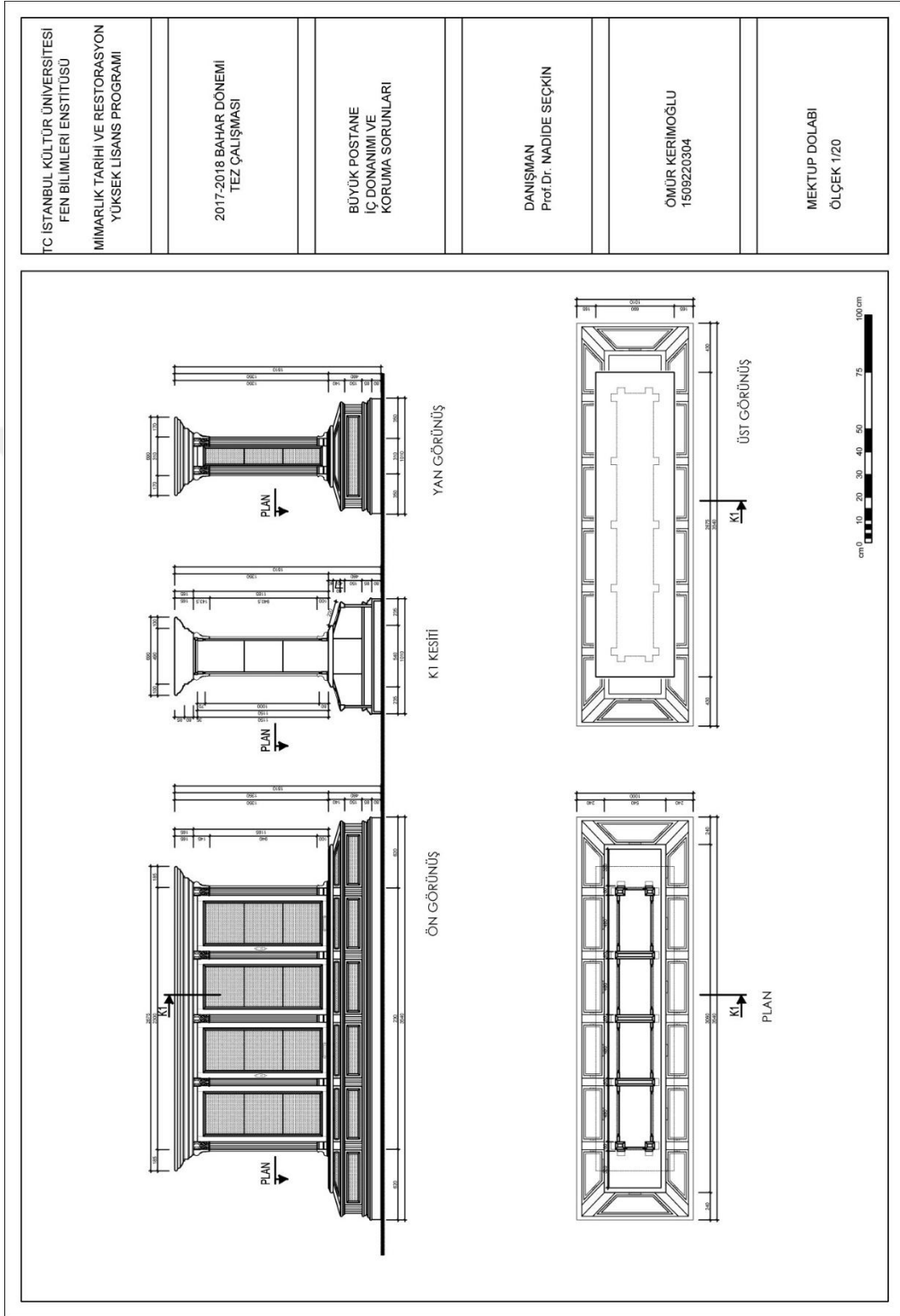
<http://www.islamansiklopedisi.org.tr>

EKLER

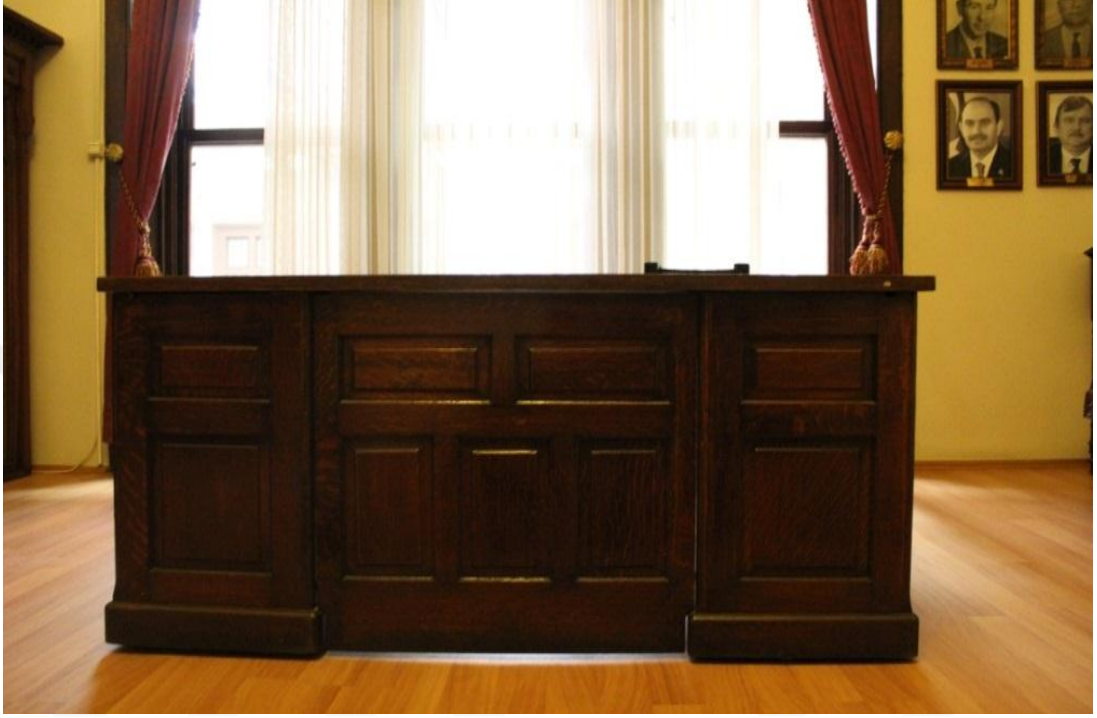
EK-1 Mektup Dolabı

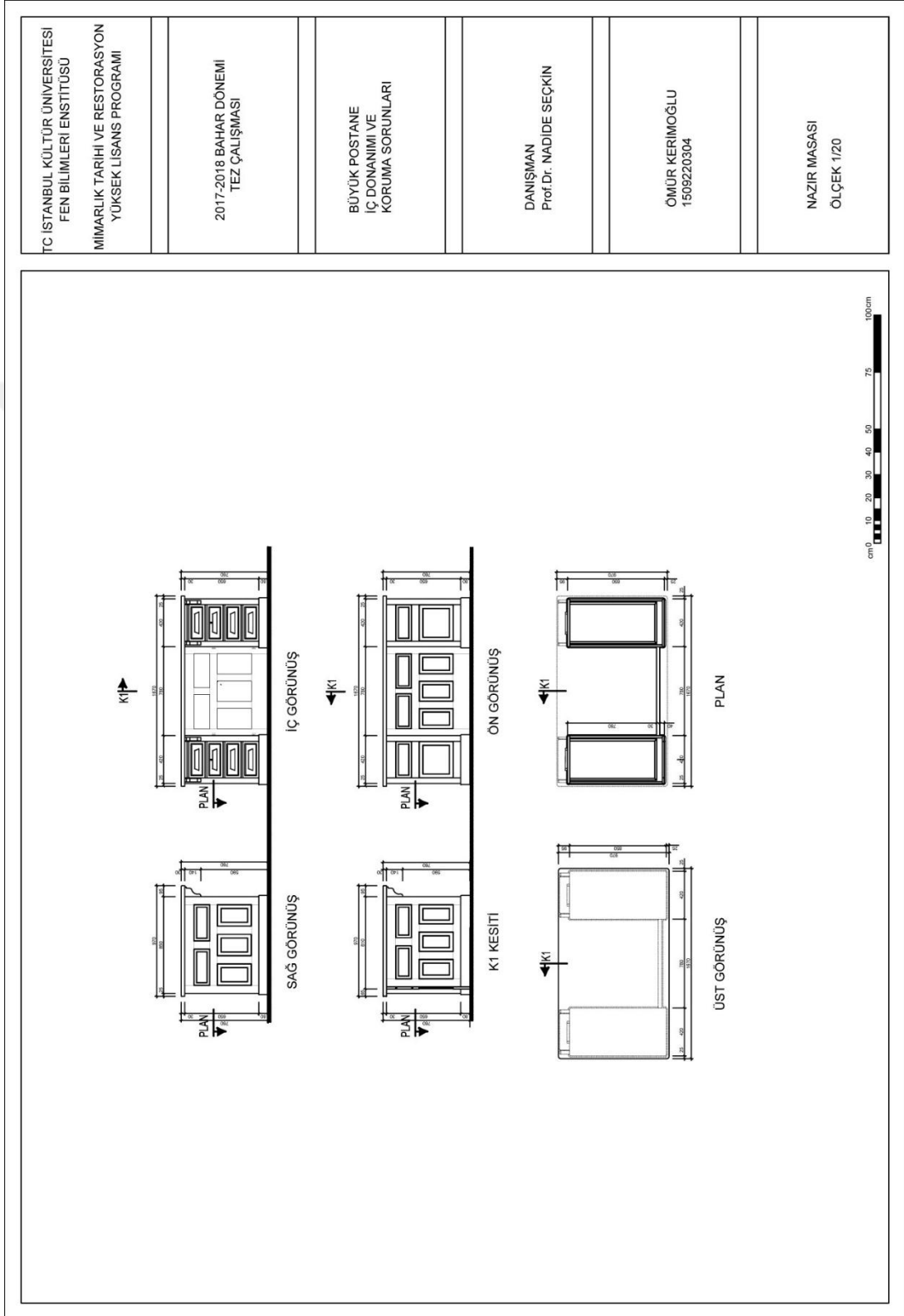
EK-1.1.(Mektup Dolabı, 2017)

EK-2 Nazır Masası

EK-2.1.

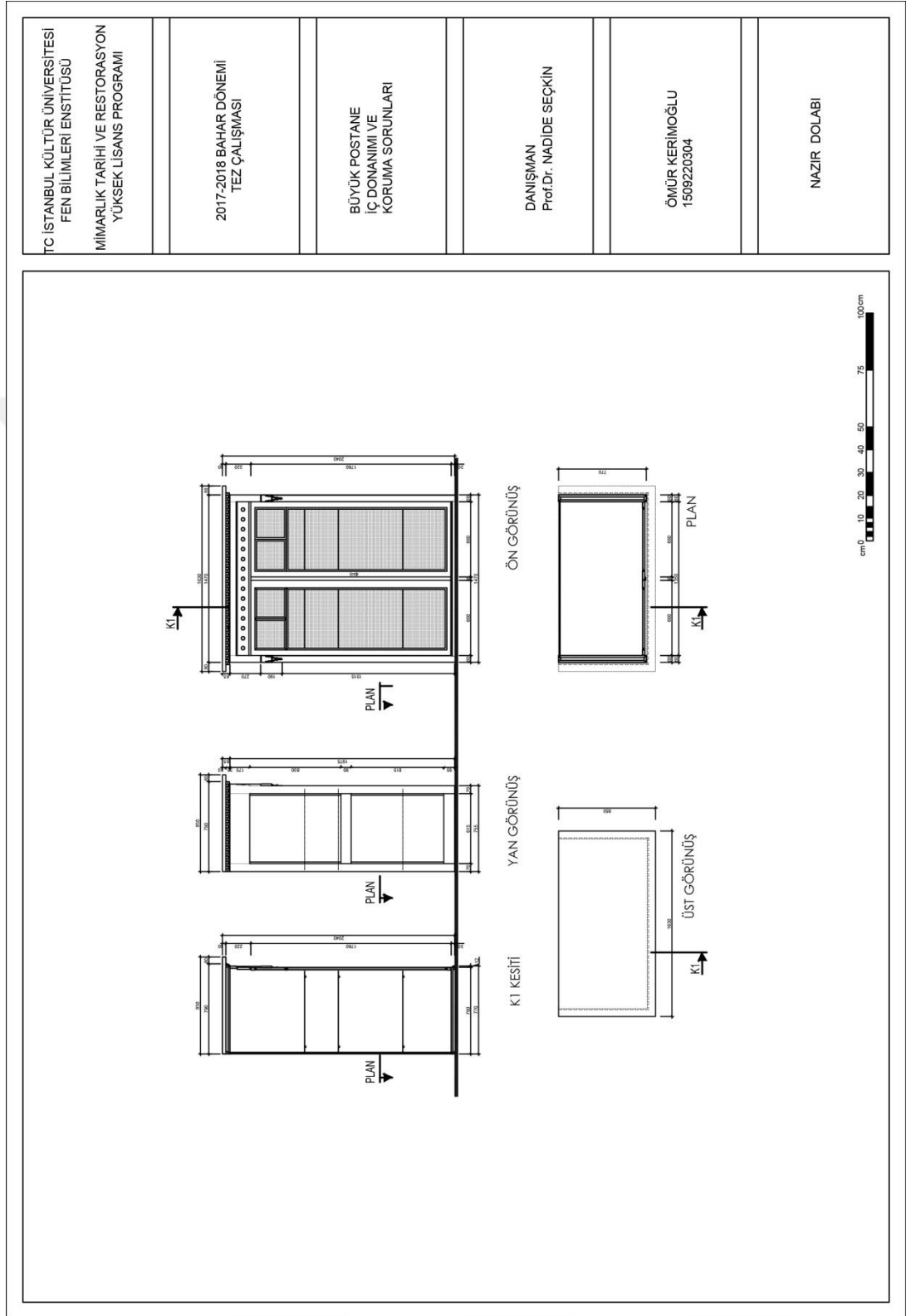
(Nazır Masası, 2017)

EK-3 Nazır Dolabı

EK-3.1.

(Nazır Dolabı, 2017)

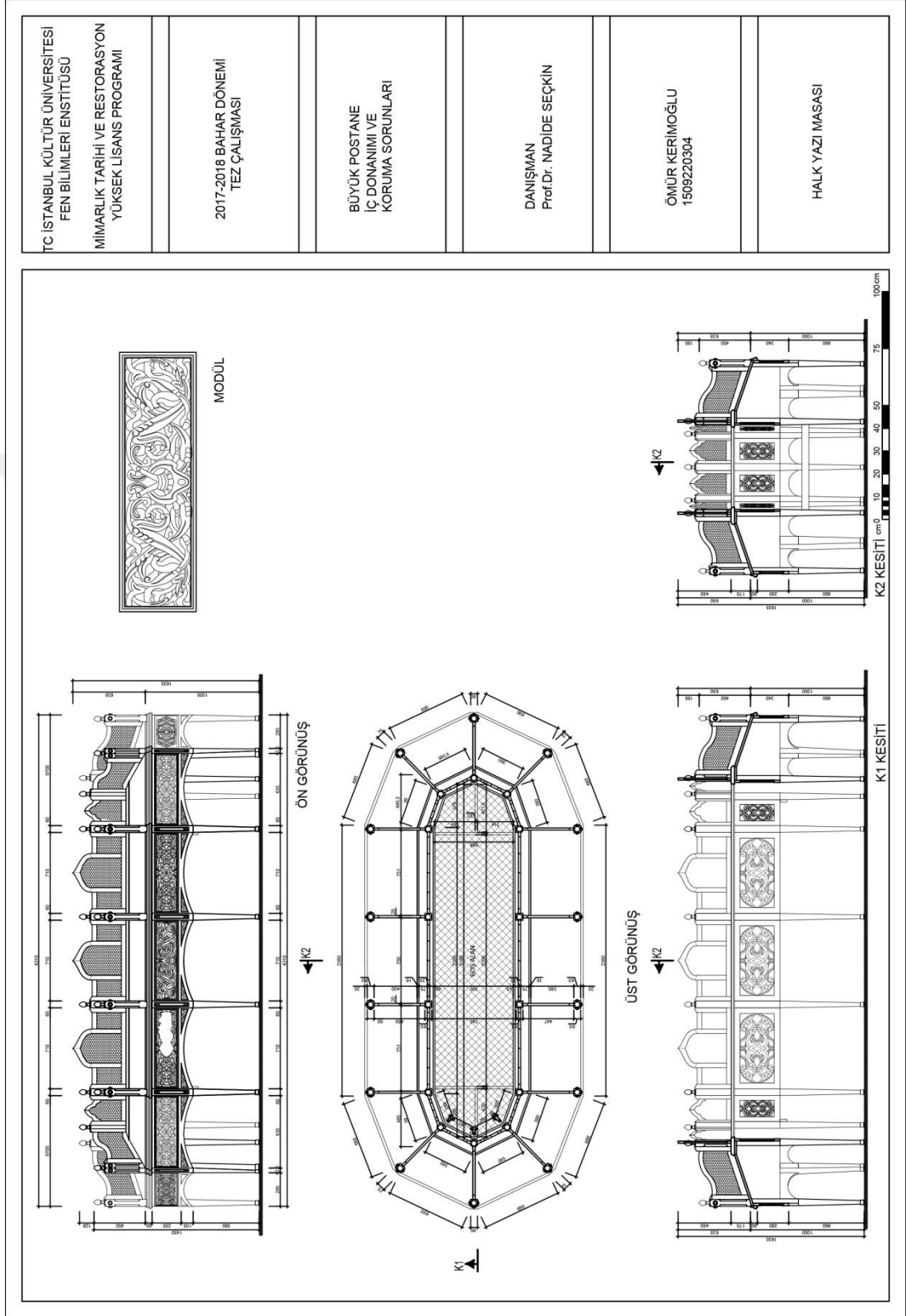

EK-4 Halk Yazı Masası

EK-4.1.

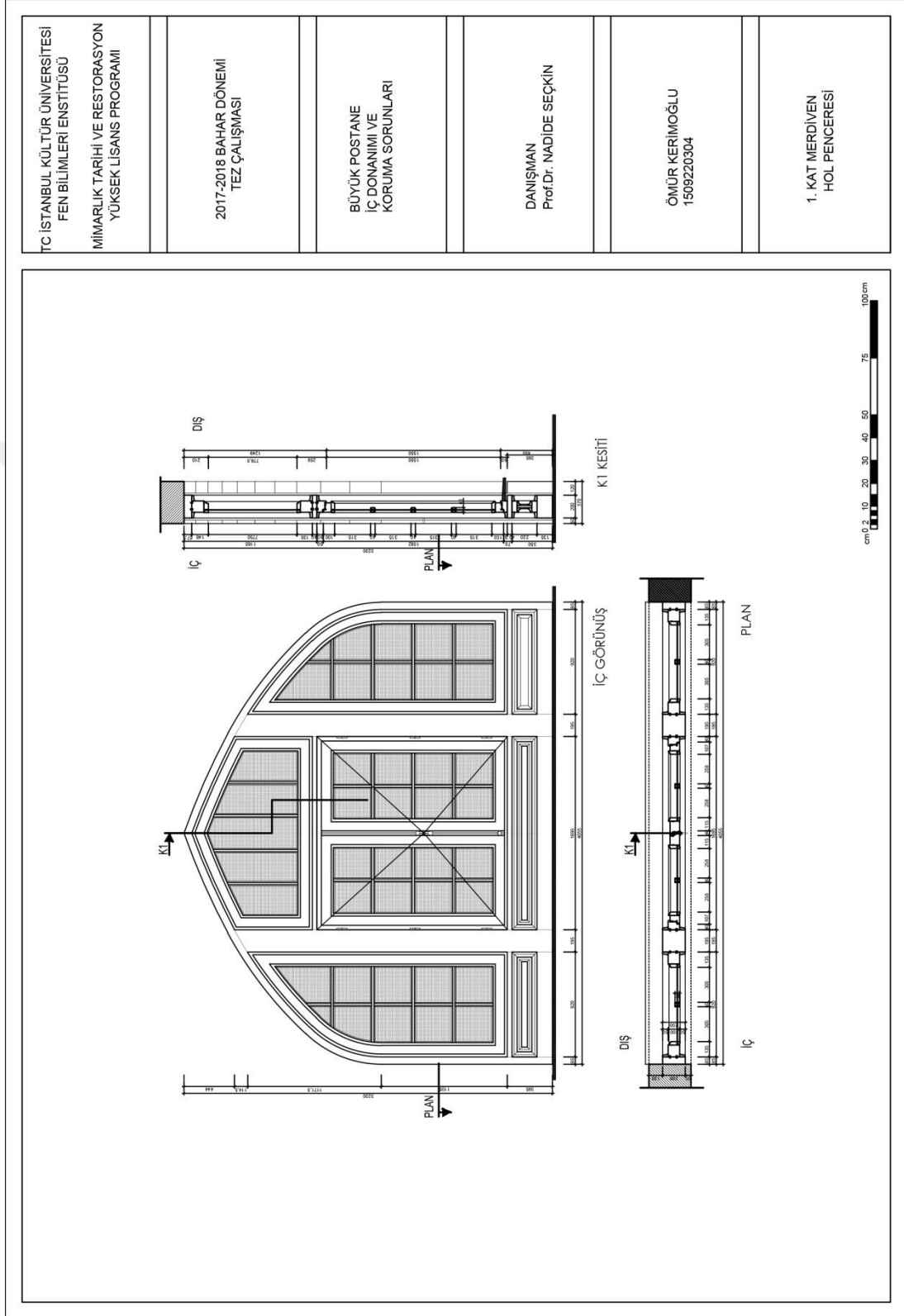

(Halk Yazı Masası, 2017)

EK-5 Kemerli Pencere

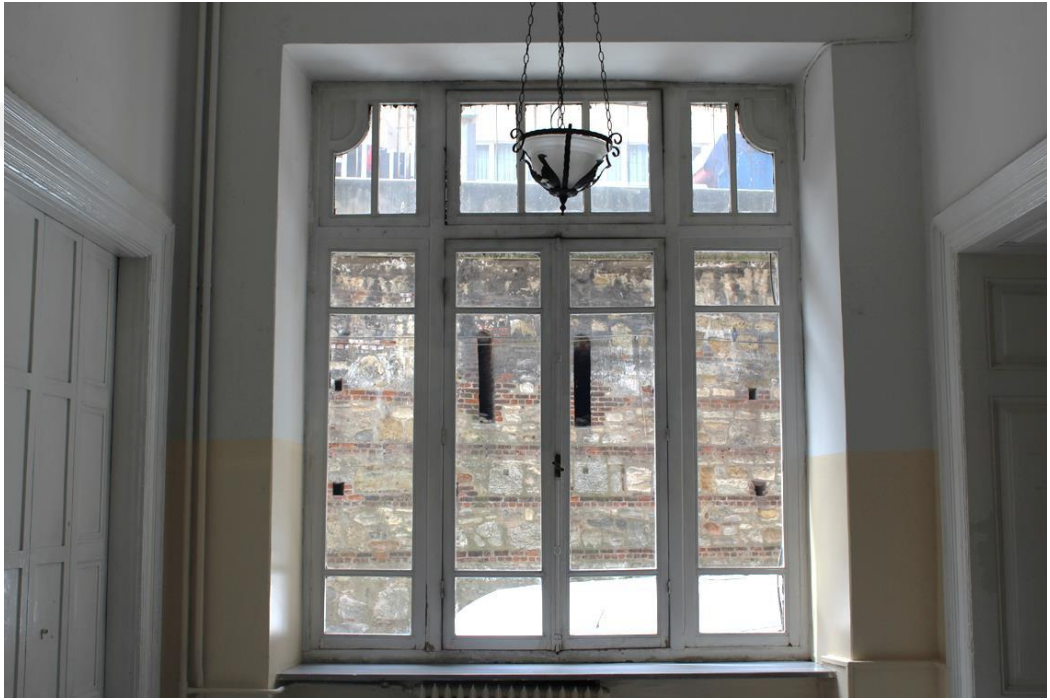

EK-5.1.

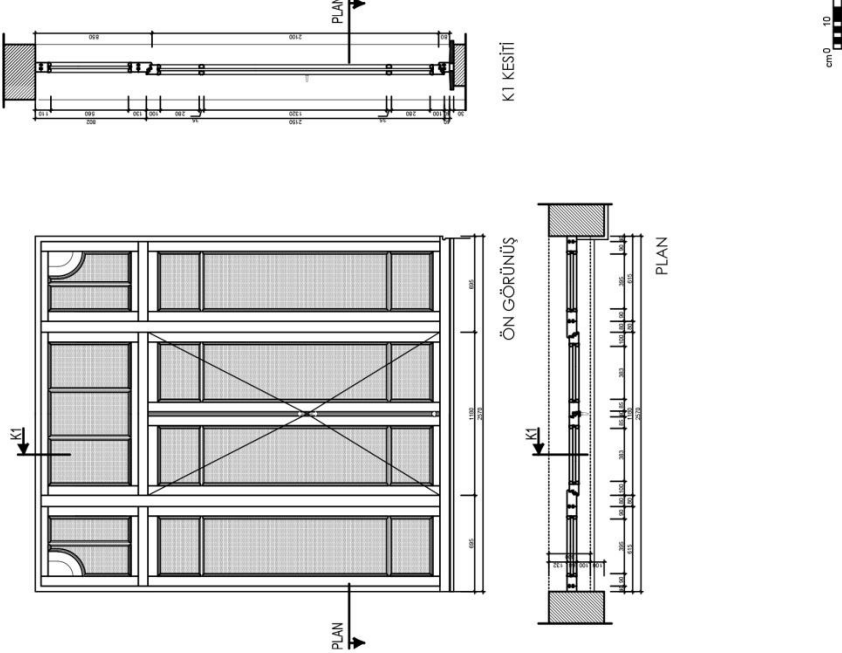

(Kemerli Pencere, 2017)

EK-6 Düz Pencere

EK-6.1.

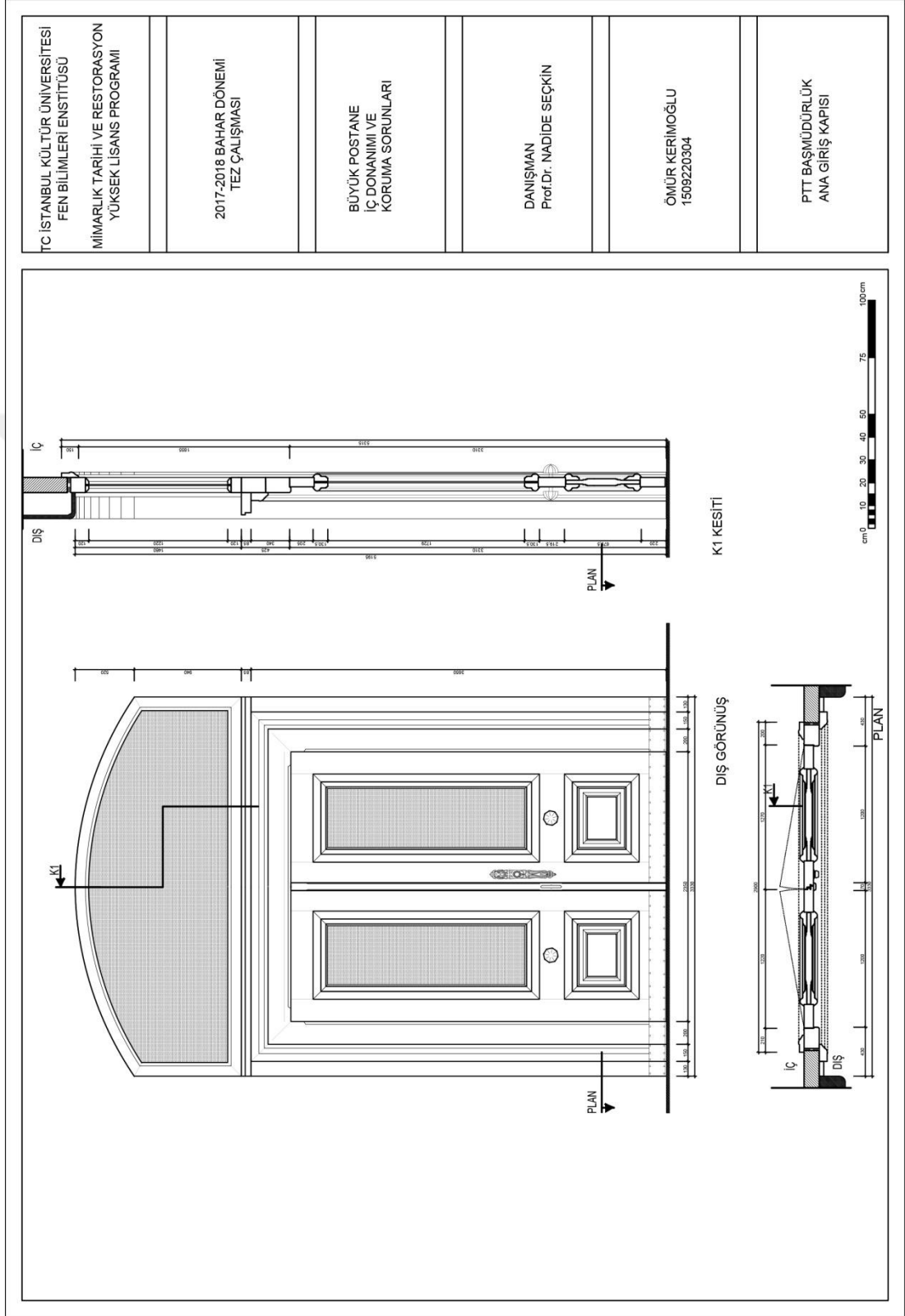
TC İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	2017-2018 BAHAR DÖNEMİ TEZ ÇALIŞMASI	BÜYÜK POSTANE İÇ DONANIMI VE KORUMA SORUNLARI	DANIŞMAN Prof.Dr. NADİDE SEÇKİN	ÖMÜR KERİMOĞLU 1509220304	1. KAT DOĞU BLOK KUZEY-GÜNEY HOL PENCERESİ
					

(Düz Pencere, 2018)

EK-7 Ana Giriş Kapısı

EK-7.1

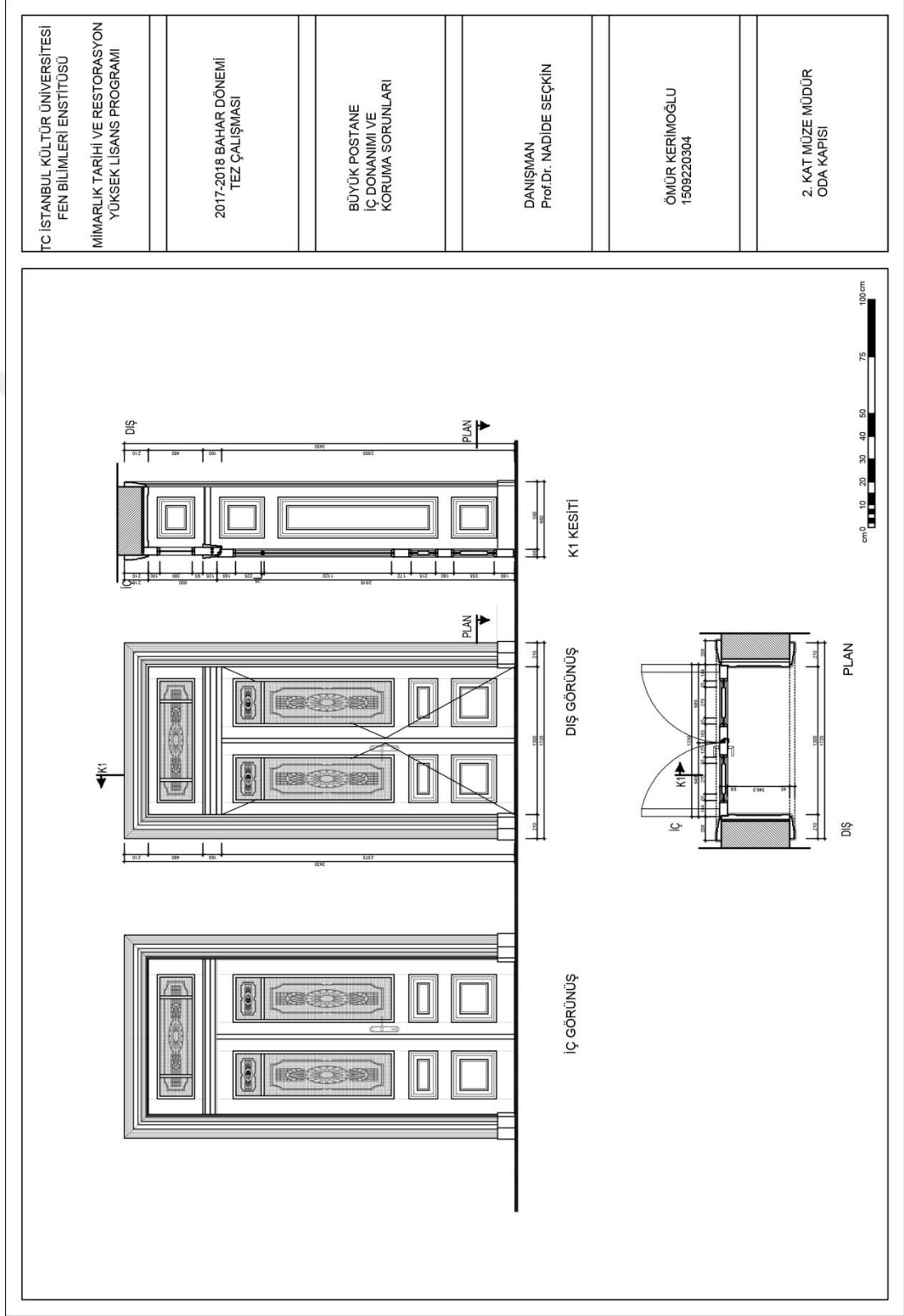
(Ana Giriş Kapısı, 2018)

EK-8 Kapı 1

EK-8.1.

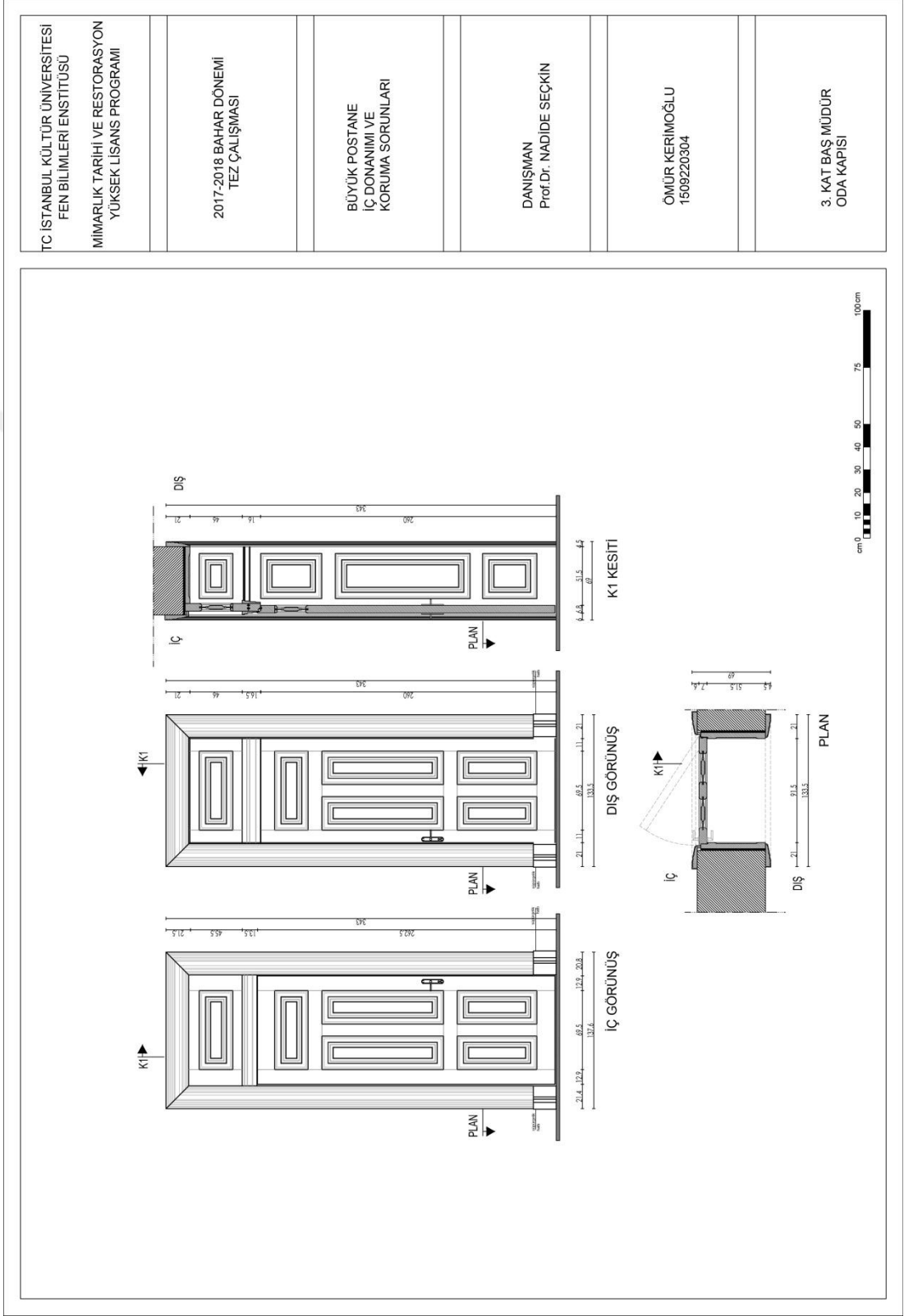

(Kapı 1)

EK-9 Kapı 2

EK-9.1.

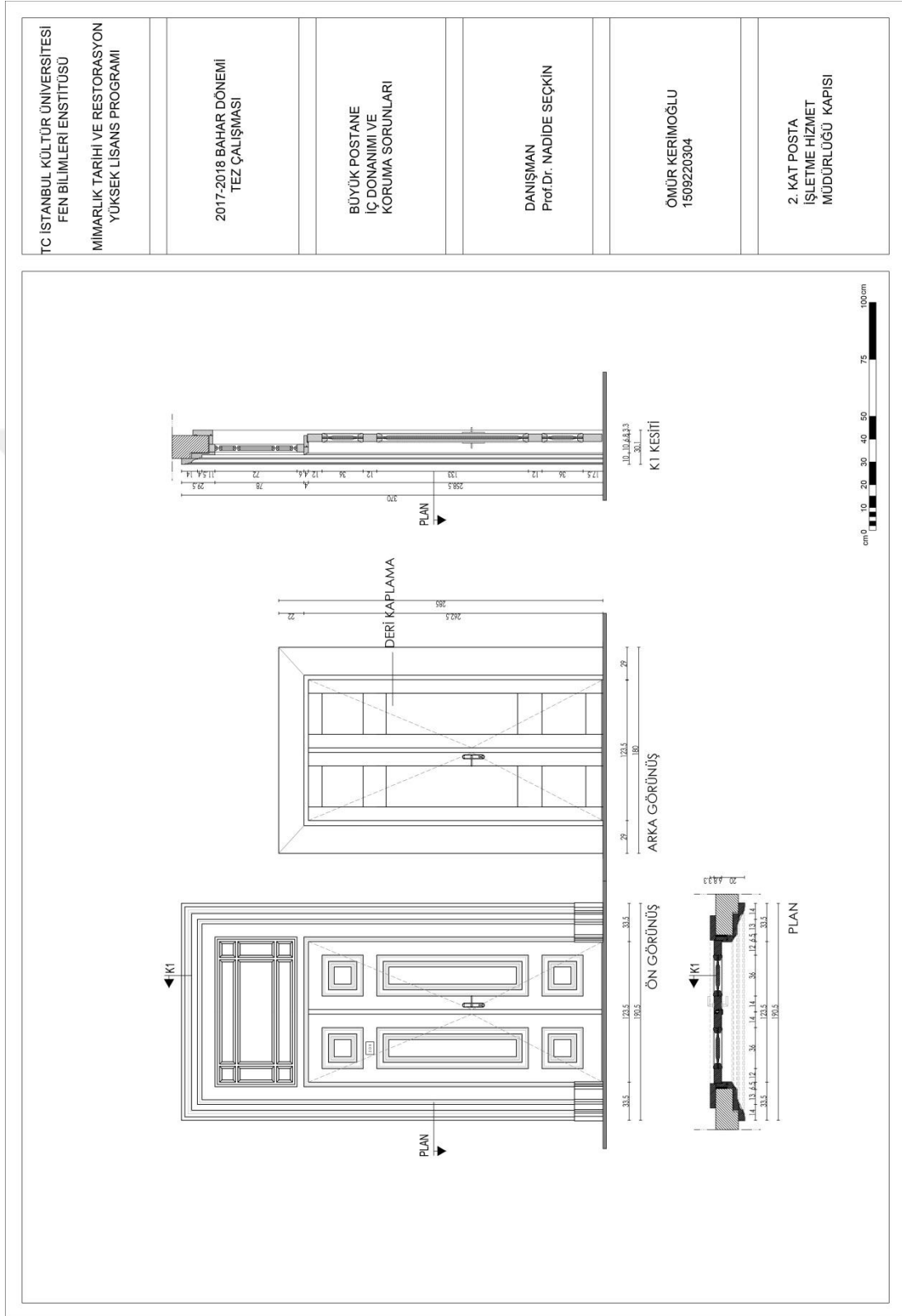

(Kapı 2)

EK-10 Kapı 3

EK-10.1.

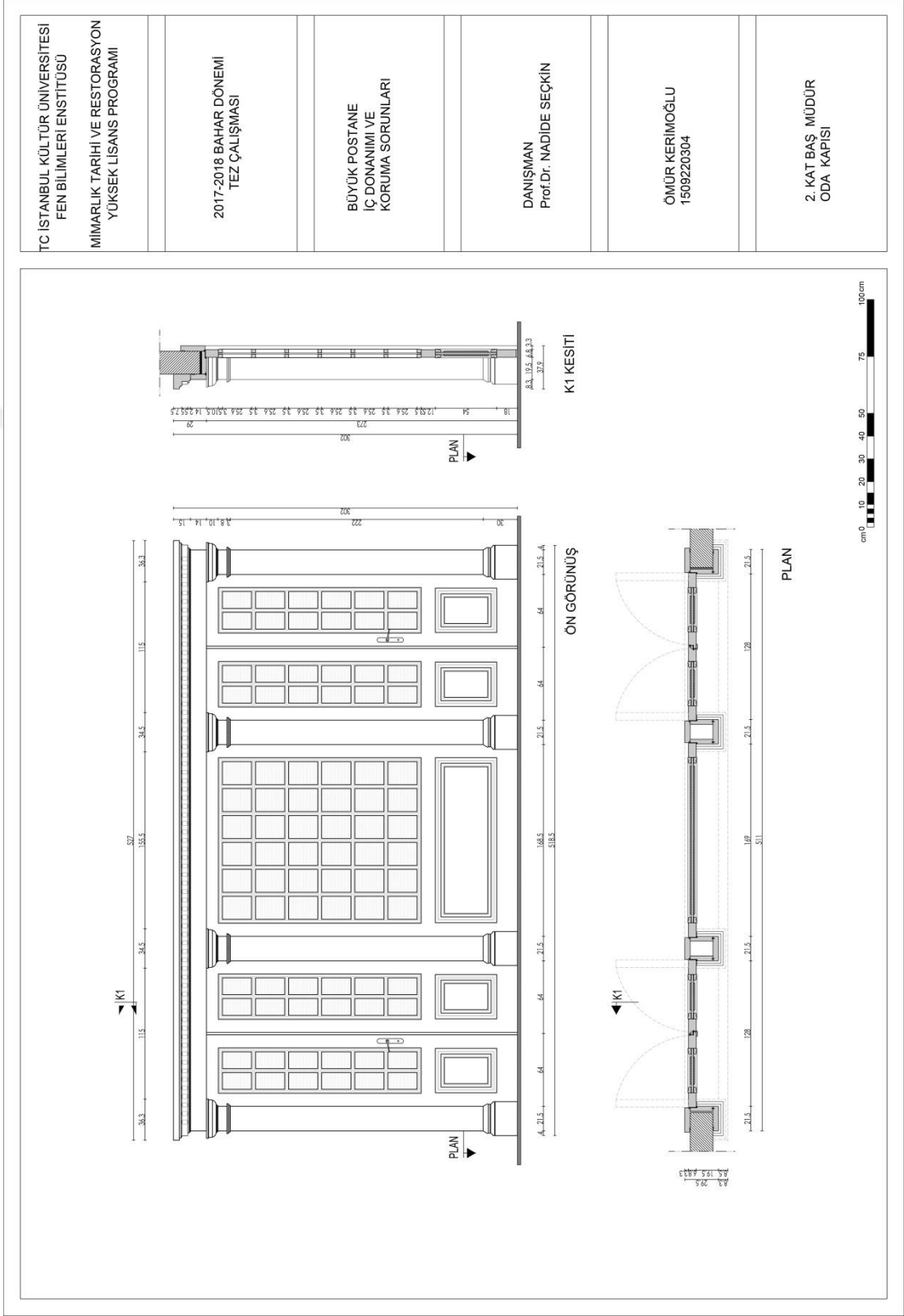

(Kapı 3)

EK-11 Kapı 4

EK-11.1

(Kapı 4)

EK-12 İlan Panosu

EK-12.1

TC İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK TARİHİ VE RESTORASYON YÜKSEK LİSANS PROGRAMI	2017-2018 BAHAR DÖNEMİ TEZ ÇALIŞMASI	BÜYÜK POSTANE İÇ DONANIMI VE KORUMA SORUNLARI	DANIŞMAN Prof.Dr. NADİDE SEÇKİN	ÖMÜR KERİMOĞLU 1509220304	İLAN PANOSU
<p>The architectural drawings show a rectangular sign panel. The front view (ÖN GÖRÜNÜŞ) shows a panel with a central square area and a frame, with dimensions 1000mm width and 450mm height. The side view (SAĞ GÖRÜNÜŞ) shows the panel's profile with a depth of 100mm. The section K1 (K1 KESİTİ) shows the panel's internal structure and mounting details with dimensions 1000mm width and 450mm height. A scale bar at the bottom right indicates 100cm, with markings every 10cm.</p>					

MOBİLYA ENVANTERİ				Envanter No: 1		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No: 1		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: BÜYÜK POSTANE	SOKAK:		PAFTA: 24	ADA: 424	PARSEL: 14
YAPIM YILI	?					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	ZEMİN KAT SİRKECİ POSTANESİ			ADET:2	NUMARA:	
	MÜZE GİRİŞ KAT			ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

HALK YAZI MASASI

ÖZELLİKLERİ

Masa 14 birimli çokgen biçimindedir. 14 ayrı modülün yan yana birleşimiyle bütün hale getirilen mobilya meşe ağacından üretilmiştir. 14 ahşap tabla, 28 adet ahşap baba, 14 adet dikdörtgen bezemeli gövde mobilya bileşenleri olarak sayılmaktadır. Modüller arasında ahşap çerçeve içerisinde opak sarı renkli camlar paravan görevi görmektedir. Toplam cam paravan sayısı 28'dir. 28 adet masa ayağı ve 28 adet metal (pirinç) ayak yatağı mobilyanın diğer tamamlayıcı öğeleridir.

BOYUT (CM)	GENİŞLİK:431		YÜKSEKLİK:163.5		KALINLIK:186		
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ		DiĞER
ADET							
TEKNİK	EL İŞÇİLİĞİ						
GEOMETRİK BEZEME	X			RENKLER	AÇIK KAHVERENGİ		
BİTKİSEL BEZEME	X			RENKLER			
YAZI KİTABE					RENKLER		
METAL ELEMAN		ADET		DÜŞEYDE	28	YATAYDA	
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP		KÖTÜ	ORTA	X	İYİ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ			ORTA	X	İYİ
							ONARIM GÖRMÜŞ

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR.

MOBİLYA ENVANTERİ				Envanter No:2		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No:2		
YERİ	İL:İSTANBUL	İLÇE:FATİH	MAHALLE:HOBİYAR			
	CADDE:BÜYÜK POSTANE	SOKAK:	PAFTA:24	ADA:424	PARSEL:14	
YAPIM YILI	?					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	İSTANBUL PTT MÜZESİ 2. KAT			ADET:1	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

NAZIR MASASI							
<p>ÖZELLİKLERİ Malzemesi meşe olan masa dört modülün birleşiminden bütün hale getirilmiştir. Masa tablası, sağ ve sol olmak üzere iki ayrı çekmeceli modül ile iki modül arasındaki ön yüzdeki ara kapaktan oluşmaktadır. Masanın bezemeleri yoktur yalnız tasarımlıdır. Mobilyanın 8 adet çekmecesine vardır.</p>							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK:167		YÜKSEKLİK:76			KALINLIK:97	
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN		DAİRE		SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ
ADET	1						
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME				RENKLER	KAHVERENGİ		
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER			
YAZI KİTABE				RENKLER			
METAL ELEMAN	ADET			DÜŞEYDE		YATAYDA	
SAĞLAMLIK DURUMU	HARAP		KÖTÜ	ORTA	X	İYİ	X
ÖZGÜNLÜK DURUMU	KÖTÜ			ORTA	X	İYİ	
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH:05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR.

MOBİLYA ENVANTERİ			Envanter No:3			
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No:3		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: YENİ POSTANE	SOKAK:		PAFTA:24	ADA:424	PARSEL:14
YAPIM YILI						
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	İSTANBUL PTT MÜZESİ			ADET:2	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

NAZIR DOLABI							
<p>ÖZELLİKLERİ: Ahşap olan dolap camlı iki kapak ve üst alınlıktaki sade süslemeleriyle yalın bir tasarıma sahiptir. Dolap içerisinde yatayda 3 adet cam raf vardır. Nazır dolapları kiraz ağacından üretilmiştir. Cam kapak üstündeki bölümde yuvarlak biçimli ahşap bezemeler aynı düzlemde dizilmiştir. Mobilyanın iskeletini oluşturan her iki yan parçaların üst bölümünde kabartmalı motif vardır.</p>							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK:163		YÜKSEKLİK:204			KALINLIK:77	
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN		DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	DiĞER
ADET							
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME	x			RENKLER	AÇIK KAHVERENGİ		
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER			
YAZI KİTABE				RENKLER			
METAL ELEMAN		ADET			DÜŞEYDE	YATAYDA	
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP		KÖTÜ	ORTA	X	İYİ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ			X	ORTA	İYİ
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH:05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR.

MOBİLYA ENVANTERİ				Envanter No: 4		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No: 4		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: BÜYÜK POSTANE	SOKAK:		PAFTA 24	ADA 424	PARSEL: 14
ÜRETİM YILI	?					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ MOBİLYA		DIŞ MOBİLYA		
	PTT MÜZESİ			ADET: 1	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

MEKTUP DOLABI ENVANTERİ							
<p>Yere doğrudan temas eden sabit ahşap alt baza üzerine (354x102 cm) iki kademeli olarak tasarlanmıştır. Mobilyanın ana iskeleti meşe, kaplaması ceviz ağacından yapılmıştır. Orta bölüm 230x118.5x31 cm ölçüsündedir. Üst kısmında kademeli olarak içten dışa genişleyen sivri uçlu ahşap taç vardır (267x69x16.5 cm'dir).</p>							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK: 354		YÜKSEKLİK: 181			KALINLIK: 101-31-69	
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN		DAİRE	SIVRI KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	DIĞER
ADET	1						
TEKNİK	El İşçiliği						
GEOMETRİK BEZEME	X			RENKLER		KAHVERENGİ	
BİTKİSEL BEZEME	X			RENKLER		KAHVERENGİ	
YAZI KİTABE				RENKLER			
METAL ELEMAN	X	ADET:46		DÜŞEYDE:4		42	YATAYDA
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP		KÖTÜ	ORTA	X	İYİ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ		ORTA	X	İYİ	ONARIM GÖRMÜŞ
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH: 05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR

MOBİLYA ENVANTERİ			Envanter No: 5			
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No: 5		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: YENİ POSTANE	SOKAK:		PAFTA:24	ADA:424 PARSEL:14	
YAPIM YILI	?					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	BÜYÜK POSTANE MERKEZ HOL			ADET: 4	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

İLAN PANOLARI						
ÖZELLİKLERİ Kare biçiminde olan pano sarıçam ağacından üretilmiştir. Bir adet cam kapak mobilya ön yüzünde vardır. Mobilya içerisinde ilanın asıldığı kumaş arka modüle tutturulmuştur.						
BOYUT (CM)	GENİŞLİK: 107		YÜKSEKLİK: 115		KALINLIK: 12	
BİÇİM		DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	X DİĞER
ADET						
TEKNİK						
GEOMETRİK BEZEME				RENKLER		
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER		
YAZI KİTABE				RENKLER		
METAL ELEMAN	2	ADET		DÜŞEYDE X		YATAYDA
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP		KÖTÜ	ORTA	X İYİ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ			ORTA	X İYİ
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU				TARİH:05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR.

PENCERE ENVANTERİ			Envanter No: 6		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE		Fotoğraf No: 6		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH	MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: YENİ POSTANE	SOKAK:	PAFTA:24	ADA:424	PARSEL:14
YAPIM YILI	?				
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ	
	BÜYÜK POSTANE 1. KAT KUZEY KORİDORU MERDİVEN HOLÜ		AEDET:1	NUMARA:	
			AEDET:	NUMARA:	
			AEDET:	NUMARA:	
			AEDET:	NUMARA:	
			AEDET:	NUMARA:	

KEMERLİ PENCERE							
ÖZELLİKLERİ							
Kemer biçimli pencere ahşap doğramadır. Beyaz renge boyanmıştır. Pencere kanatları ahşap çıtalarla bölünmüş ve küçük ebatlı cam yerleştirilmiştir. Orta bölümdeki açılabilir kanatların üst bölümündeki pencere kanadı dikey yönde çıtalarla bölünmüştür. Üstten içe doğru açılmaktadır. Pencere kilit mekanizması yani kapanma şekli ispanyolet tipidir. Pencere açılımını metal kol sağlamaktadır.							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK: 405.5		YÜKSEKLİK:323			KALINLIK: 5	
BİÇİM	DİKDÖRTGEN	DAİRE	X	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	DİĞER	
AEDET							
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME				RENKLER			
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER			
YAZI KİTABE				RENKLER			
METAL ELEMAN	9	AEDET		DÜŞEYDE: 9		YATAYDA	
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP		KÖTÜ	ORTA	X	İYİ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ		ORTA	X	İYİ	
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH:05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

PENCERE ENVANTERİ			Envanter No: 7		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No: 7	
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR	
	CADDE: YENİ POSTANE	SOKAK:		PAFTA:24	ADA:424 PARSEL:14
YAPIM YILI					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ	
	GÜNEY CEPHE ZEMİN KAT DOĞU KORİDÖRÜ			ADET:1	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:

DÜZ PENCERE					
ÖZELLİKLERİ					
Dikdörtgen biçimli pencere ahşap doğramadır. Beyaz renge boyanmıştır. Pencere iki bölümdür. Alt bölüm dört kanat olup kanatların ikisi açılabilir ikisi sabittir. Kanat alt ve üst bölümleri yatay ekseninde birer adet çıta ile bölünmüştür. Üst bölüm camları dikey yönde çıtalarla bölünmüştür. Kenardaki camların köşeleri içe doğru yarım daire şeklinde ahşapla kapalıdır. Pencere kapanma şekli ispanyolettir. Pencere kanadı üzerinde metal kol vardır.					
BOYUT (CM)	GENİŞLİK:257		YÜKSEKLİK:303		KALINLIK:8
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ DİĞER
ADET					
TEKNİK					
GEOMETRİK BEZEME	X			RENKLER	BEYAZ
BİTKİSEL BEZEME			RENKLER		
YAZI KİTABE			RENKLER		
METAL ELEMAN	X	ADET: 7		DÜŞEYDE: 7	YATAYDA
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP	KÖTÜ	ORTA	X İYİ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ		ORTA	X İYİ ONARIM GÖRMÜŞ
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU			TARİH:05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

KAPI ENVANTERİ				Envanter No: 8		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No: 8		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: BÜYÜK POSTANE	SOKAK:		PAFTA:24	ADA: 424	PARSEL:14
YAPIM YILI	?					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	İSTANBUL PTT MÜZESİ 2. KAT			ADET: 1	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

CAMLI ÇİFT KANAT KAPI							
<p>ÖZELLİKLERİ Çift kanat camlı kapı ahşap doğramadır. Kapının ahşap malzemesi köknar ağacıdır. Kapı üzerindeki cam opak ve desenlidir. Kapı üzerinde aydınlatma pencereleri vardır.</p>							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK: 173		YÜKSEKLİK: 343			KALINLIK:4,5	
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ		DİĞER
ADET							
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME				RENKLER			
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER			
YAZI KİTABE				RENKLER			
METAL ELEMAN	10	ADET		DÜŞEYDE:10		YATAYDA	
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP	KÖTÜ	ORTA	X	İYİ	ONARIM GÖRMÜŞ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ		ORTA	X	İYİ	
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH:05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR.

KAPI ENVANTERİ				Envanter No:9		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No:9		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE:	SOKAK:		PAFTA	ADA	PARSEL
YAPIM YILI	?					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	İSTANBUL PTT MÜZE 2.KAT				ADET:1	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:

TEK KANAT AHŞAP KAPI							
<p>ÖZELLİKLERİ Tek kanatlı olan kapı ahşap doğramadır. Kapının gövdesinde dikeyde dört yatayda bir adet tabla vardır. Kapı üstündeki tepelik ahşaptır. Kapının malzemesi köknar ağacından üretilmiştir.</p>							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK:133.5		YÜKSEKLİK:267			KALINLIK:4.5	
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	DİĞER	
ADET							
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME	X				RENKLER	KAHVERENGİ	
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER			
YAZI KİTABE				RENKLER			
METAL ELEMAN	5	ADET:			DÜŞEYDE:5	YATAYDA	
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP	KÖTÜ	ORTA	X	İYİ	ONARIM GÖRMÜŞ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ		ORTA		İYİ	
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH:04.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

KAPI ENVANTERİ				Envanter No:10		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No:10		
YERİ	İL: İSTANBUL		İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR	
	CADDE: BÜYÜK POSTANE		SOKAK:		PAFTA: 24	ADA: 424
YAPIM YILI						
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	2. KAT KUZEY KORİDORU				ADET:1	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:

İKİ KANATLI AHŞAP KAPI							
ÖZELLİKLERİ Ahşap doğrama olan kapı beyaz renge boyanmıştır. Kapı gövdesinde dört adet kare iki adet dikdörtgen tabla vardır. Kapı üzerindeki tepelik çıtalarla bölünmüştür. Kapı arka yüzeyi deri ile kaplanmıştır.							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK:190.5		YÜKSEKLİK:370			KALINLIK: 5	
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	DİĞER	
ADET							
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME					RENKLER		
BİTKİSEL BEZEME					RENKLER		
YAZI KİTABE					RENKLER		
METAL ELEMAN	9	ADET			DÜŞEYDE:9	YATAYDA	
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP	KÖTÜ	ORTA	İYİ	ONARIM GÖRMÜŞ	
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ			ORTA	İYİ	
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH: 04.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

KAPI ENVANTERİ				Envanter No:11		
YAPI ADI	BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No:11		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: BÜYÜK POSTANE	SOKAK:		PAFTA: 24	ADA: 424	PARSEL:14
YAPIM YILI	?					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ		DIŞ		
	2. KAT KUZEY KORİDORU				ADET:1	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:
					ADET:	NUMARA:

BEŞ BÖLMELİ KAPI							
ÖZELLİKLERİ							
Beyaz renge boyanmış olan kapı küçük ebatta camlara bölünmüştür. Sağ ve sol yandaki bölmeler çift kanatlı kapı olup orta bölüm sabittir. Kapı bölümleri arasında bulunan dikmeler sütun görünümündedir. Kapı üst pervazi ahşap bezemelidir.							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK:518.5		YÜKSEKLİK:302			KALINLIK:5	
BİÇİM		DİKDÖRTGEN		DAİRE		SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ
ADET							
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME	X				RENKLER	BEYAZ	
BİTKİSEL BEZEME					RENKLER		
YAZI KİTABE					RENKLER		
METAL ELEMAN	20	ADET			DÜŞEYDE:20		YATAYDA
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP		KÖTÜ	ORTA	X	İYİ
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ			ORTA		İYİ
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH: 04.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AHŞAP KAPI ENVANTERİ			Envanter No:12			
YAPI ADI	SİRKECİ BÜYÜK POSTANE			Fotoğraf No:12		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: BÜYÜK POSTANE	SOKAK:	PAFTA: 24	ADA: 424	PARSEL: 14	
YAPIM YILI	1903-1909					
YAPIDAKİ YERİ	X	İÇ KAPI		DIŞ KAPI		
	ZEMİN KAT SİRKECİ POSTANESİ			ADET: 3	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

SİRKECİ POSTANESİ GİRİŞ KAPISI							
ÖZELLİKLERİ							
Ahşap malzemeden üretilmiş olan kapı (sarı çam) aydınlatma pencereci olup dört kanatlıdır. 430 cm yüksekliğinde ve 325 cm genişliğindedir. Her bir kapı kanadının orta bölümüne ahşap çerçeve içine cam yerleştirilmiştir. Alt bölümün tamamı ahşap olup orta kısımda tabla vardır. Ahşap tablanın alt kısmında metal tekmelik bulunmaktadır.							
BOYUT (CM)	GENİŞLİK: 325		YÜKSEKLİK: 430			KALINLIK: 6	
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	DİĞER	
ADET	3						
TEKNİK							
GEOMETRİK BEZEME	X	RENKLER			KAHVERENGİ		
BİTKİSEL BEZEME	RENKLER						
YAZI KİTABE	RENKLER						
METAL ELEMAN	ADET: 37			DÜŞEYDE:29		YATAYDA: 8	
SAĞLAMLIK DURUMU	HARAP	KÖTÜ	ORTA	X	İYİ	ONARIM GÖRMÜŞ	
ÖZGÜNLÜK DURUMU	KÖTÜ		X	ORTA	İYİ	X	
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU					TARİH: 05.09.2018	
KONTROL EDENLER						TARİH:	

AÇIKLAMA – KROKİ

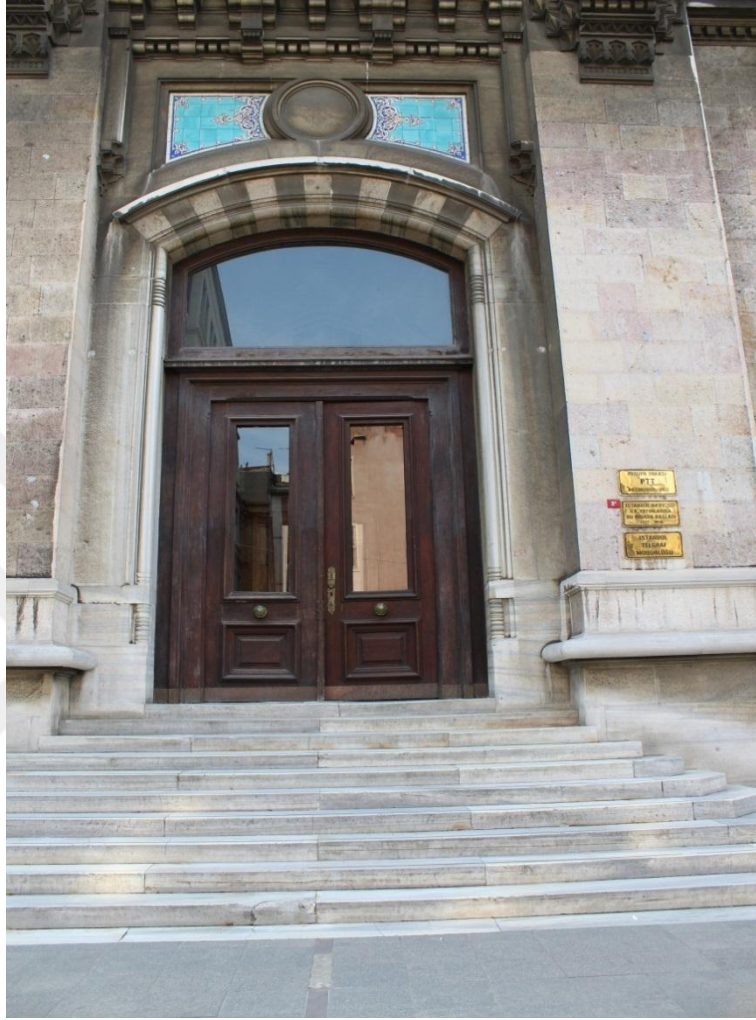
KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR.

PTT BAŞ MÜDÜRLÜK GİRİŞ KAPISI ENVANTERİ			Envanter No: 13		
YAPI ADI			Fotoğraf No: 13		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: FATİH	MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE: BÜYÜK POSTANE	SOKAK:	PAFTA:24	ADA: 424	PARSEL : 14
YAPIM YILI					
YAPIDAKİ YERİ	İÇ	X	DIŞ		
	KUZAY CEPHE SOL ANA GİRİŞ			ADET: 1	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:
				ADET:	NUMARA:

ÇİFT KANATLI ANA GİRİŞ KAPISI					
ÖZELLİKLERİ					
Çift kanatlı ahşap olan kapı basık kemerlidir. 2 kanat orta gövdede bulunan camlı bölüm pencere işlevselliğinde açılabilir. Kapı alt tarafında her iki kanatta kare tabla vardır. Her iki kanatta ayak hizasında metal tekmelik bulunmaktadır. Kapı özgündür. Kapı kanatları üzerinde metal tokmak vardır. Kilit gövdesi pirinç malzemedir yapılmış olup desenlidir. Kapı mermer söve içine yerleştirilmiştir.					
BOYUT (CM)	GENİŞLİK: 333		YÜKSEKLİK: 365		KALINLIK: 7
BİÇİM	X	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ
ADET	1				
TEKNİK					
GEOMETRİK BEZEME				RENKLER	
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER	
YAZI KİTABE				RENKLER	
METAL ELEMAN	29	ADET		DÜŞEYDE : 25	YATAYDA : 4
SAĞLAMLIK DURUMU		HARAP	KÖTÜ	ORTA	İYİ X
ÖZGÜNLÜK DURUMU		KÖTÜ		ORTA	İYİ X
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU				TARİH: 05.09.2018

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

OPAK CAMLI KAPI ENVANTERİ			Envanter No: 14			
YAPI ADI				Fotoğraf No:14		
YERİ	İL: İSTANBUL	İLÇE: BAKIRKÖY		MAHALLE: HOBYAR		
	CADDE:	SOKAK:		PAFTA: 24	ADA:424	PARSEL:14
YAPIM YILI						
YAPIDAKİ YERİ	x	İÇ		DIŞ		
	BÜYÜK POSTANE İÇ HOL			ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	
				ADET:	NUMARA:	

İÇ HOL OPAK CAMLI KAPI						
ÖZELLİKLERİ						
Dört kanatlı ahşap olan kapı güney duvarındadır. Kapı kanatlarında opak cam malzeme kullanılmıştır. Cam üzerinde PTT ablemi görülmektedir. Sarıçam ağacından üretilmiştir. Kapı kanatları üzerinde 3 adet aydınlatma penceresi vardır.						
BOYUT (CM)	GENİŞLİK: 325		YÜKSEKLİK: 430		KALINLIK: 6	
BİÇİM	x	DİKDÖRTGEN	DAİRE	SİVRİ KEMERLİ	YARIM DAİRE KEMERLİ	DiĞER
ADET	6					
TEKNİK						
GEOMETRİK BEZEME				RENKLER		
BİTKİSEL BEZEME				RENKLER		
YAZI KİTABE				RENKLER		
METAL ELEMAN	ADET : 12			DÜŞEYDE : 8		YATAYDA
SAĞLAMLIK DURUMU	HARAP		KÖTÜ	ORTA	İYİ	x
ÖZGÜNLÜK DURUMU	KÖTÜ			ORTA	İYİ	x
HAZIRLAYANLAR	ÖMÜR KERİMOĞLU				TARİH: 05.09.2018	

AÇIKLAMA – KROKİ

KAYNAKLAR

AĞAÇ CİNSİ BELİRLEME MARANGOZ SALİH DÜNDAR.